

วารสารวิจัย

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ

ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2557

ISSN 1905-0793

บทบรรณาธิการ

การเปิดรับสารสนเทศจากโฆษณาแฝงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนไทย :

การศึกษานำร่อง

จันทิมา เขียวแก้ว และคณะ..... 1

การพัฒนาระบบฐานข้อมูลดิจิทัลจดหมายเหตุ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สิทธิชัย บวชไธสง และ ขวัญชุลี พิศาลพงศ์..... 16

การใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ของอาจารย์และนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

จารุวรรณ กันหาโนน และ ขวัญชุลี พิศาลพงศ์..... 33

การรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ภคณา รัตนพงศ์ และคณะ..... 44

ศักยภาพและความต้องการด้านสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวขององค์กรท่องเที่ยวท้องถิ่น
เมืองมรดกโลกหลวงพระบางสู่ประชาคมอาเซียน

ประภากร แก้ววรรณ และคณะ..... 57

การใช้สารสนเทศของครูพิการทางการมองเห็น

จิตติญา จันทพรหม..... 68

บทความปริทัศน์ : Massive Open Online Course (MOOC)

กับความท้าทายของห้องสมุดมหาวิทยาลัย

น้ำทิพย์ วิภาวิน และ รุจเรชา วิทยาอุทตกุล..... 78

บทวิจารณ์หนังสือ : The Comparative Guide to WordPress in Libraries: A LITA Guide

สุรพล ฤทธิธรรมทรัพย์..... 90

23 มี.ค. 2557

วารสารเกา

ซึ่งเคย

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

วารสารวิจัย

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ

ISSN 1905-0793

ผู้จัดพิมพ์	สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ที่ปรึกษาบรรณาธิการ	คณะกรรมการบริหารสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ
บรรณาธิการ	นายสุรพล ฤทธิธรรมทรัพย์ โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ (องค์การมหาชน)
ผู้ช่วยบรรณาธิการ	รองศาสตราจารย์ ดร. น้ำทิพย์ วิภาวิน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
กองบรรณาธิการ	Professor Robert D.Stueart, Professor Emeritus, Simmons College, USA. Professor Ross Harvey, Charles Sturt University, Australia ศาสตราจารย์ ดร. ชุตินา สัจจามันท์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช รองศาสตราจารย์ ดร. ทศนา หาญพล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช รองศาสตราจารย์รัตน์ ณาณ ลำพูน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รองศาสตราจารย์ ดร. ลำปาง แม่นมาตย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น รองศาสตราจารย์ ดร. พิมพ์ร่ำไพ เปรมสมิทธิ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุจิน บุตรดีสุวรรณ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ดร. นงเยาว์ เปรมกมลเนตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ดร. ขวัญภูริ พิศาลพงศ์ มหาวิทยาลัยบูรพา
วัตถุประสงค์	1. เพื่อเป็นแหล่งตีพิมพ์และเผยแพร่ผลงานวิจัยในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ และ สารสนเทศศาสตร์ และสาขาที่เกี่ยวข้อง 2. เพื่อเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ความก้าวหน้าทางการวิจัยในสาขาวิชา บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์และสาขาที่เกี่ยวข้อง 3. เพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานงานวิจัยในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และ สารสนเทศศาสตร์ของไทย สู่ระดับสากล
กำหนดออก	ปีละ 2 ฉบับ (มกราคม-มิถุนายน และ กรกฎาคม-ธันวาคม)
สำนักงาน	สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ 1346 ถนนอาคารสงเคราะห์ 5 แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240 โทร. 0 2734 9022-3 โทรสาร 0 2734 9021
พิมพ์ที่	หจก. รวิน พรินติ้ง กรุป 11, 13 ซอยประชาอุทิศ 6 ราษฎร์บูรณะ กรุงเทพฯ 10140
การบอกรับ	สำหรับสมาชิกสมาคมฯ ปีละ 150 บาท ฉบับปลีกฉบับละ 80 บาท รวมค่าส่ง สำหรับผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสมาคมฯ ปีละ 250 บาท ฉบับปลีกฉบับละ 130 บาท รวมค่าส่ง ติดต่อบอกรับและสมัครเป็นสมาชิกได้ที่ บรรณาธิการจัดการตามที่อยู่ของสมาคมฯ

- ★ บทความทุกเรื่องที่ยอมรับตีพิมพ์จะได้รับการตรวจอ่านโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ★
- ★ ความคิดเห็นและบทความที่ปรากฏในวารสารนี้ เป็นของผู้เขียนซึ่งมิใช่เป็นความคิดเห็นของคณะผู้จัดทำ
และมีไม่ความรับผิดชอบของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ★
- ★ การนำบทความในวารสารนี้ไปตีพิมพ์ซ้ำต้องได้รับอนุญาตจากคณะผู้จัดทำ ★

TLA Research Journal

(Thai Library Association)

ISSN 1905-0793

Publisher	THAI LIBRARY ASSOCIATION Under the Royal Patronage of H.R.H. Princess Mahachakri Sirindhorn
Consulting Editor	The T.L.A. Executive Board
Editor	Mr. Surapol Ritruamsup, Mahidol Wittayanusorn School (Public Organization)
Associate Editor	Assoc. Professor Dr.Namtip Wipawin, Sukhothai Thammathirat Open University
Editorial Board	Professor Robert D. Stueart, Professor Emeritus, Simmons College, USA. Professor Ross Harvey, Charles Sturt University, Australia Professor Dr.Chutima Sacchanand, Sukhothai Thammathirat Open University Assoc.Prof. Dr. Tassana Hanpol, Sukhothai Thammathirat Open University Assoc.Prof.Ratana Na Lampoon, Chiang Mai University Assoc.Prof. Dr.Lampang Manmart, Khon Kaen University Asst.Prof. Dr.Pimrumpai Premsmith, Chulalongkorn University Asst.Prof. Dr.Sujin Butdisuwan, Mahasarakham University Dr.Nongyao Premkamolnetr, King Mongkut Univ. of Technology Thonburi Dr.Kwaunchadil Pisalpong, Burapha University
Objectives.	1. To publish the research publications in library and information science, and related fields. 2. To be a forum for sharing of knowledge, opinions, and research advancements in library and information science and related fields. 3. To develop the quality and standards of Thai research works in library and information to the international level.
Frequency	Bi-annually (January-June; July-December)
Office	THAI LIBRARY ASSOCIATION 1346 Arkarn Songkrua Road 5, Klongchan, Bangkok, Bangkok 10240 Tel. 0 2734 9022-3 Fax. 0 2734 9021
Printing	Rawin Printing Group 11, 13 Soi Prachautid 6 Radburana Bangkok 10140
Subscription	For T.L.A. Member 150 Baht per year, 80 Baht for Single issues (postal included) For Non-T.L.A. Member 250 Baht per year, 130 Baht for Single issue (postal included). Contact the Managing Editor at the Office of T.L.A.

<p>✦ All articles submitted for publication will be reviewed by the academic reviewers✦
✦ The editorial board and T.L.A. claim no responsibility for the contents or opinions express by the authors of individual articles or columns in this journal ✦
✦ Reprinting of any articles in this journal must be permitted by the editorial board ✦</p> |
|--|

บทบรรณาธิการ

ปัจจุบันสารสนเทศมีบทบาทอย่างสูงต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลต่างๆ ในสังคม ทั้งในด้านการศึกษา การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ การค้า ฯลฯ การกระจายและการเข้าถึงสารสนเทศเป็นไปอย่างรวดเร็วผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์

งานวิจัยต่างๆ ในวารสารฉบับนี้แสดงให้เห็นถึงความต้องการ การเผยแพร่ และพฤติกรรมการใช้สารสนเทศในมุมมองต่างๆ ได้แก่ งานวิจัยของ รศ. ดร.จันทิมา เขียวแก้ว และคณะ เรื่อง การเปิดรับสารสนเทศจากโฆษณาแฝง เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนไทย แสดงให้เห็นว่าการรับสารสนเทศอย่างต่อเนื่องมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและพฤติกรรมของเยาวชน งานวิจัยของ ประภากร แก้ววรรณ และคณะ ทำการศึกษาความต้องการสารสนเทศในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเมืองหลวงพระบาง ซึ่งเป็นมรดกโลก นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยส่วนหนึ่งทำการศึกษาการใช้สารสนเทศของอาจารย์ นักศึกษา รวมถึงครูพิการทางการมองเห็น ในส่วนบทความปริทัศน์ รศ. ดร.น้ำทิพย์ วิภาวิน และจุฑา วิทยาวุฒิกุล นำเสนอเรื่องราวของการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิด (MOOC)

วารสารวิจัย สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ (TLA Research Journal) เป็นวารสารวิชาการที่ได้รับการประเมินคุณภาพและควบคุมมาตรฐานโดยศูนย์ดัชนีอ้างอิงวารสารไทย (Thai-Journal Citations Index – TCI) เพื่อเป็นเวทีในการเผยแพร่ผลงานวิจัยในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ และสาขาวิชาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ มุ่งหวังให้วารสารวิจัยนี้เป็นแหล่งในการแลกเปลี่ยนทางวิชาการและเผยแพร่องค์ความรู้เพื่อการพัฒนาวิชาชีพให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

สุรพล ฤทธิธรรมทรัพย์
ประธานแผนกวิจัยและพัฒนา คนที่ 1
สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ
บรรณาธิการ

การเปิดรับสารสนเทศจากโฆษณาแฝงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนไทย : การศึกษานำร่อง

รศ.ดร. จันทิมา เขียวแก้ว¹

ดร. ทศนีย์ เกริกกุลธร²

ดร. ศิริธร ยิ่งแรงเริง³

ดร. อัญชลี พิเชษฐ์พันธ์⁴

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษา นำร่องเพื่อศึกษาสภาพการเปิดรับสารสนเทศสื่อโฆษณาแฝงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ผ่านสื่อโทรทัศน์และสื่อสังคมของเยาวชนไทย เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากเยาวชนไทยที่ศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 และนักเรียนชั้น ปวช. 1-3 จำนวน 44 คน ในเดือนกันยายน 2556 ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มนำมาวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อสรุปประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการเปิดรับสารสนเทศโฆษณาแฝงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1) เยาวชนไทยยังคงนิยมเปิดรับสารสนเทศผ่านช่องทางสื่อสารมวลชนหลักคือโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสารต่างๆ โดยเยาวชนเปิดรับสื่อโทรทัศน์มากที่สุด และเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์น้อยที่สุด นิยมดูรายการโทรทัศน์ประเภทบันเทิง เกมโชว์และวาไรตี้ ตลอดจนการถ่ายทอดการแข่งขันกีฬาเป็นส่วนใหญ่ มีการใช้โซเชียลมีเดีย (Social media) ทั้งในรูปแบบของการใช้ผ่านคอมพิวเตอร์ และการใช้ผ่านโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ทโฟน (Smart phone) สื่อที่ใช้มากคือเฟซบุ๊ก รองลงมาคือ อินสตาแกรม โซเชียลแคม และไลน์

2) การรับรู้สารสนเทศการสื่อสารการตลาดของผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนไทยมาจากการประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน ทั้งจากการพบเห็นสินค้าและโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ณ จุดขาย ป้ายบิลบอร์ด ตามถนน การออกร้านของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในงานเทศกาลต่างๆ และจากสื่อเพื่อการส่งเสริมการขาย เช่นหมวก เสื้อยืด พวงกุญแจ กระเป๋า ที่เปิดขวด

3) เยาวชนมีการเปิดรับสารสนเทศจากโฆษณาแฝงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด โดยเป็นทั้งโฆษณาแฝงผ่านการใช้ภาพอย่างเดียว (Visual-Only Placement) และโฆษณาแฝงแบบการใช้ภาพและเสียง (Visual-Audio Placement) จากรายการโทรทัศน์หลายหลายประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากรายการประเภทบันเทิง วาไรตี้ เกมโชว์ และการแข่งขันกีฬา และเปิดรับสารสนเทศโฆษณาแฝงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากสื่อสังคมน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับสื่อชนิดอื่น ซึ่งมักเกิดจากการเปิดรับทางอ้อม อาทิ การเข้าไปยังแฟนเพจ (Fanpage) ซึ่งเป็น

¹ Ph.D. in Communication, อาจารย์ประจำสาขาวิชาการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

² พย.ด. ผู้อำนวยการ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา

³ Ph.D. in Nursing พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ (ด้านการสอน) วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสระบุรี

⁴ นศ.ด. อาจารย์ประจำสาขาวิชาการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

หน้าประชาสัมพันธ์ในสื่อเฟซบุ๊ก ของบริษัทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อดูตารางการแข่งขันกีฬา หรือข้อมูลของคอนเสิร์ต

4. การพบเห็นตราสินค้าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในฐานะเป็นผู้สนับสนุนทีมกีฬาและผู้สนับสนุนการแข่งขันกีฬา โดยการใช้ชื่อตราสินค้าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของชื่อทีม หรือชื่อการแข่งขัน ส่วนการปรากฏของตราสินค้าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในเนื้อหาของรายการส่วนใหญ่พบในลักษณะของป้ายผู้สนับสนุน แต่ไม่ปรากฏการรับรู้ตราสินค้าในลักษณะของการแฝงไปในเนื้อหาของรายการ หรือพฤติกรรมการบริโภคของผู้แสดงต่างๆ

คำสำคัญ : การเปิดรับสารสนเทศเครื่องดื่มแอลกอฮอล์, การโฆษณาแฝงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์, เยาวชนไทย, การเปิดรับสื่อสังคม

Information Exposure to Alcohol Product Placement for Thai Youths : A Pilot Study

Associate Professor Dr. Jantima Kheokao¹

Dr. Tassanee Krirkgulthorn²

Dr. Siritorn Yingrengroeng³

Dr. Anchalee Pichedpan⁴

Abstract

This pilot study examined Thai youths' exposure to alcohol product placement. Data from focus group interviews with 44 students, 4th-12th graders and 1st-3rd year vocational students in September 2013 were analyzed concerning exposure to information about alcohol. The results were summarized as follows:

1) Thai youths received information about alcohol mostly through television, followed by radio, and the least from newspapers, game shows and variety shows, as well as televised sporting events. They used social media via computer and smart phone. The social media tool most often used was Facebook, followed by Instagram, Socialcam, and Line.

2) Alcohol marketing information was received in daily life exposure from seeing the actual products and advertisements at points of sale, on street billboards, marketing events of alcohol manufacturers, and promotional items such as key chains, t-shirts, hats, bags and bottle openers with the imprinted alcohol brand name.

3) Youths were exposed to TV alcohol placement either in the form of visual and audiovisual placements in various TV programs, especially in entertainment programs such as game shows, variety shows, and sporting events. Alcohol information was less often found in

¹PhD, MLS (U. of the Philippines), BA. (Library Science) (CMU), BA. (Political Science) (RU), LLB. (STOU) Lecturer, Dept. of Communication Strategies, School of Communication Arts, U. of the Thai Chamber of Commerce

²DNS, MSc. (Mahidol U.), MBA (STOU), B.Sc. (Nursing) (CMU) Director of Boromarajonani College of Nursing Nakorn Rachasima

³PhD., MSc. (State University of New York at⁴Buffalo), Lecturer of Boromarajonani College of Nursing Saraburi

⁴PhD, MA (Advertising) (CU), Lecturer, Dept. of Communication Strategies, School of Communication Arts, U. of the Thai Chamber of Commerce

social media compared to all media channels. The information was indirectly received through company PR Facebook pages when searching for sports events and concert schedules.

4. Alcohol brand were seen as sponsors of the sports teams and tournaments, since the alcohol brand name was often part of a team or tournament's name. The alcohol brand name or logo was mostly found on sponsor labels; no brand name or logo was placed within program content or depicted directly by actors.

Keywords: Alcohol information exposure, Alcohol product placement, Thai youth, Social media exposure.

บทนำ

การควบคุมการโฆษณาเครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์ในประเทศไทยมีความเข้มข้นมากขึ้น มีการนำพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 (มาตรา 32) มาบังคับใช้ร่วมกับประกาศคณะกรรมการควบคุมเครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์ว่าด้วยรูปแบบและวิธีการแสดงข้อความคำเตือนประกอบภาพสัญลักษณ์ของเครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์หรือภาพสัญลักษณ์ของบริษัทผู้ผลิตเครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์ พ.ศ.2553 และกฎกระทรวงกำหนดเงื่อนไขการแสดงผลสัญลักษณ์เพื่อประกอบการโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์เครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์ พ.ศ.2553 ส่งผลให้ธุรกิจเครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการโฆษณาจากการโฆษณาทางตรงไปสู่การโฆษณาทางอ้อมรูปแบบต่างๆ มากขึ้น (บัณฑิต ศรไพศาล, จุฬารักษ์ แก้วมุงคุณ และ กมลา วัฒนพร, 2553 : 101-105) โดยเฉพาะหลังการออกพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว พบว่า จำนวนฉลากเครื่องตีพิมพ์หลังการประกาศใช้ พรบ. ควบคุมเครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 กลับมีมากขึ้น และยังคงมีโฆษณาแฝงอยู่เช่นเคย (นันทสิทธิ์ กิตติวรากล, 2555) ถึงแม้ว่าจะมีปัญหาด้านกฎหมายหลายประการ (ธีรวิทย์ ทองทับ, 2552) อาจเนื่องมาจากการที่โฆษณาแฝงเป็นการส่งเสริมการตลาดรูปแบบหนึ่งที่สามารถแสดงภาพสินค้า หรือตัวอย่างสินค้าให้เป็นส่วนหนึ่งของภาพยนตร์หรือรายการโทรทัศน์ได้ เพื่อให้ทราบถึงวิธีการใช้ผลิตภัณฑ์ และสามารถตรวจสอบประสิทธิภาพของการโฆษณาแฝงได้ (Belch and Belch, 1998 : 4 ; Wells and others, 2007 : 298)

การตีพิมพ์ในกลุ่มเยาวชนเป็นปัญหาที่สำคัญไม่น้อยกว่าปัญหาอื่นที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพของเยาวชนซึ่งเป็นกำลังสำคัญในอนาคตของประเทศ สถิติการบริโภคเครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์ของประชาชนกลุ่มต่างๆ ยังไม่ลดลง และมีแนวโน้มของผู้ตีพิมพ์ใหม่ที่มีอายุน้อยลง (ปาริชาติ สถาปิตานนท์, 2551) ผลการวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศส่วนใหญ่บ่งชี้ว่าในภาพกว้างกิจกรรมการสื่อสารการตลาดมีอิทธิพลต่อการรับรู้ การตัดสินใจบริโภค และพฤติกรรม

การบริโภคสุราของเยาวชน การโฆษณามีส่วนทำให้เยาวชนที่ไม่เคยดื่มตัดสินใจกลายเป็นนักดื่มหน้าใหม่ และเพิ่มการบริโภคสุราในกลุ่มเยาวชนที่เป็นนักดื่มเดิมทั้งในระยะสั้นและในระยะยาว (Austin, Chen & Grube, 2006; Collins, Ellickson, McCaffrey & Hambarsoomians, 2007; Henriksen, Feighery Schleicher & Fortmann, 2008; Gordon, Mac Kintosh & Moodie, 2010) กระตุ้นการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์ (Cassisi, Delehant, Tsoutsouris & Levin, 1998) การวิจัยในประเทศอังกฤษพบว่าโฆษณาสินค้าแอลกอฮอล์ส่งเสริมให้เยาวชนเริ่มดื่มเร็วกว่าอายุ ที่กำหนดไว้ในกฎหมายและดื่มในปริมาณที่มากขึ้น (ฮาสตัง, 2533) ผู้ที่รับชมสื่อโฆษณาแอลกอฮอล์ทางโทรทัศน์ทุกวันมีการตัดสินใจซื้อเครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์มากกว่าผู้ที่ไม่ได้รับชม (ราชวดี เอี่ยมศิลป์, 2550) เด็กอายุ 12 ปี จะรู้จักผลิตภัณฑ์เครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์มากถึง 12 ชนิด 15 ยี่ห้อ และรู้ราคา 7 ยี่ห้อ (ลุยเพิ่มพื้นที่ปลอดเหล้า, 2556) สื่อโทรทัศน์และอินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางที่เยาวชนเปิดรับการสื่อสารเครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์มากที่สุด แต่ช่องทางการสื่อสารที่มีอิทธิพลต่อการตั้งใจที่จะดื่มคือการรับรู้จากโลโก้ และการรับรู้จากสื่อ ณ จุดขาย (Kheokao, Krirkgulthorn and Yingrengrueng, 2013)

เมื่อพิจารณาในประเด็นของการวิจัยเกี่ยวกับการโฆษณาแฝงในกลุ่มประชากรไทยในแต่ละกลุ่มอายุพบว่ามีความจำกัด ด้วยเหตุนี้การศึกษานำร่องเพื่อสำรวจสถานภาพของการเปิดรับโฆษณาแฝงเครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์ในกลุ่มนักเรียนซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะกลายเป็นผู้บริโภคแอลกอฮอล์หน้าใหม่ในอนาคตจึงเป็นประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา ซึ่งไม่จำกัดเฉพาะการโฆษณาแฝงในสื่อทีวี แต่ครอบคลุมถึงการโฆษณาในสื่อสังคม (social media) ซึ่งพบว่าเจ้าของผลิตภัณฑ์หันมาใช้ในการสื่อสารผลิตภัณฑ์เครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์ผ่านสื่อสังคมมากขึ้น (ณัฐ คุ้มภู, 2553) เพื่อหาปัจจัยเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นประโยชน์ในการวางแผนการศึกษาในภาพรวมระดับประเทศเกี่ยวกับในวงกว้างต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการเปิดรับสารสนเทศสื่อโฆษณาแฝงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ผ่านสื่อโทรทัศน์และสื่อสังคมของเยาวชนไทยในประเด็น

- 1) พฤติกรรมการเปิดรับสารสนเทศในชีวิตประจำวันของเยาวชนไทย
- 2) การรับรู้สารสนเทศการสื่อสารการตลาดของผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนไทย
- 3) การรับรู้สารสนเทศในโฆษณาแฝงผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนไทย

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ใช้แนวคิดการเปิดรับสื่อ (Media Exposure) แนวคิดเกี่ยวกับการโฆษณาแฝง สื่อสังคม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปิดรับสื่อโฆษณาแฝงเป็นแนวทางในการสร้างกรอบการวิจัย โดยการเปิดรับสื่อ เป็นกระบวนการของการแสวงหาข้อมูล (Information seeking) เปิดรับข้อมูล (Information receptivity) และเปิดรับประสบการณ์ (Experience receptivity) โดยใช้ตัวชี้วัดสองชนิด ได้แก่ 1) เวลาที่ใช้กับสื่อ คือการวัดจากเวลาที่บุคคลเปิดรับสื่อนั้นๆ เช่น ระยะเวลาที่เปิดรับสื่อโทรทัศน์ ระยะเวลาที่เปิดรับสื่อหนังสือพิมพ์ เป็นต้น และ 2) ความถี่ของการใช้สื่อ คือการวัดความถี่ในการใช้สื่อของแต่ละบุคคลแยกตามประเภทของเนื้อหาที่แตกต่างกัน จึงอาจสรุปได้ว่า การเปิดรับสื่อนั้น หมายถึง ระยะเวลา ช่วงเวลา ความบ่อยครั้งในการเปิดรับ รวมไปถึงจำนวนสื่อมวลชนที่ใช้ในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารต่างๆ โดยมีกระบวนการเลือกสรรข่าวสาร (Selective process) มาอธิบายว่า บุคคลมีความแตกต่างกันทั้งทางสภาพส่วนบุคคลหรือสภาพจิตวิทยาทำให้มีผลของการเปิดรับข่าวสารแตกต่างกัน

ส่วนการโฆษณาแฝงเป็นรูปแบบของการโฆษณาที่ สินค้าที่ใช้ในชีวิตประจำวันตลอดจนสินค้าที่ต้องอาศัยข้อมูลในการตัดสินใจสูง รวมทั้งสินค้าประเภทที่มีข้อจำกัดในการโฆษณาด้วยมาตรการต่างๆ ทั้งทางกฎหมายและ/หรือศีลธรรม เช่น บุหรี่ เครื่องดื่ม

แอลกอฮอล์ ผลิตภัณฑ์ยา หรือข้อจำกัดที่เป็นมาตรการทางสุขภาพสำหรับผู้บริโภคบางกลุ่ม เช่น อาหารหรือขนมขบเคี้ยวสำหรับเด็ก นิยมใช้เพื่อการสร้างภาพลักษณ์ที่ดี สร้างความน่าเชื่อถือ บ่งบอกถึงความเป็นที่นิยมให้กับสินค้าหรือบริการ และยังช่วยให้ความความอยากทดลองใช้สินค้าอีกด้วย (กรุงเทพธุรกิจออนไลน์, 2550: ย่อหน้าที่ 7-8) ซึ่งมักใช้นักแสดงเป็นผู้สื่อบุคลิกของสินค้าไปสู่ผู้บริโภค ร่วมไปกับการกล่าวถึงจุดเด่นของสินค้าเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจซื้อให้กับผู้บริโภค โดยมีรูปแบบการนำเสนอเรียงตามลำดับความง่ายที่สังเกตเห็น 5 แบบ (ธาม เชื้อสถาปนศิริ, ม.ป.ป. : 6-7) คือ 1) แฝง “สปอตสั้น หรือ VTR” ซึ่งมักใส่ไว้ในช่วงต้นรายการ 2) แฝงภาพกราฟิก มักเป็นตราสัญลักษณ์ โลโก้ ชื่อ ตราสินค้า หรือบริการในบริเวณต่างๆ ของจอ 3) แฝงวัตถุ มักเป็นแผ่นป้ายสัญลักษณ์สินค้าหรือบริการ หรือใช้ตัววัตถุสินค้า/ผลิตภัณฑ์นั้นจริงๆ เช่น แก้วกาแฟ หรือฉากร้านค้าป้ายรถเมล์ สถานที่ต่างๆ เป็นฉากหรือสถานที่เนื้อหา รายการ 4) แฝงบุคคล มักเป็นตราสินค้าหรือบริการติดอยู่ที่เสื้อผ้า หรือการแฝงเข้ากับกิจกรรมของตัวบุคคลในรายการขณะนั้นๆ ด้วยการหยิบ จับ ถือ สวมใส่ ฯลฯ กับทั้งตัวละคร พิธีกร หรือผู้ร่วมรายการ และ 5) แฝงเนื้อหา เป็นการแฝงมากับ “บท” ด้วยการแสดงให้เห็นชื่อสินค้าผลิตภัณฑ์นั้นๆ ขึ้นมาซึ่งมีความเกี่ยวเนื่องกับส่วนเนื้อหารายการนั้นๆ อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งอาจแฝงลงในบทสนทนาในรายการ (dialogue) แฝงลงไปในเรื่อง (plot/sub plot) แฝงลงในช่วงหนึ่งช่วงใดของรายการ (break) หรือแฝงในระดับแก่นเรื่องหรือแก่นรายการ (theme) ก็ได้

สื่อสังคมที่ใช้ในการสื่อสารการตลาด เป็นเครื่องมือหรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ช่วยให้คนสามารถแบ่งปันข้อมูล แสดงความรู้สึก ความคิดเห็น และทัศนคติ เปิดเผยเพื่อแสดงความเป็นตัวตนของตนเอง เพื่อที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เป็นโปรแกรมสื่อออนไลน์ที่อำนวยความสะดวกและสนับสนุนให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันด้วยการสื่อสารสองทาง การสร้างชุมชน (Community) และการมีส่วนร่วม ส่งผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนและแบ่งปันเนื้อหาสาระ ความรู้ การ

พูดคุยสนทนาและแสดงความคิดเห็นต่อกันได้อย่างอิสระและก้าวข้ามข้อจำกัดของสื่อแบบดั้งเดิม (May field, 2007; Safko & Brake, 2009 ; Weber, 2009) ในขณะที่สื่อแบบดั้งเดิมเป็นการนำเสนอข่าวสารไปยังผู้รับสาร แต่สำหรับสื่อสังคมเอื้อต่อการแบ่งปันเรื่องราวและร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นที่สนใจ รวมทั้งการสร้างกลุ่มเครือข่าย ระหว่างคนที่มีความเห็นหรือทัศนคติเหมือนกัน อาทิ กลุ่มคนรักการถ่ายภาพ กลุ่มคนรักสุนัข ฯลฯ และสร้างการเชื่อมโยง (Link) ไปยังเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง แหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และบุคคลที่เกี่ยวข้องต่อไปได้ ซึ่งมีรูปแบบหลากหลาย เช่น Social Networks, Blogs, WIKIS, Podcasts, Forums และ Content Communities ซึ่งลักษณะต่างๆ เหล่านี้ยังมีพัฒนาการใหม่ๆ ออกมาอย่างต่อเนื่องตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยี

สำหรับงานวิจัยเกี่ยวกับการใช้โฆษณาแฝงของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในต่างประเทศนั้น การศึกษาของ Dartmouth-Hitchcock Norris Cotton Cancer Center (2013) พบว่าผู้มีโฆษณาแฝงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่พบในสื่อภาพยนตร์ที่ถูกจัดเรตไว้ว่าเป็นเด็กและเยาวชนสามารถรับชมได้ (PG13) มีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ อย่างเห็นได้ชัด และจำนวนการโฆษณาแฝงของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ในสื่อภาพยนตร์ที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงมีความสัมพันธ์กับการบริโภคของสินค้าในกลุ่มเพิ่มขึ้นหรือลดลงเช่นกัน ผลการศึกษาของ Andsager, Bernker, Choi & Torwel (2006 : 3-18) พบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความพึงปรารถนาของสังคม (social desirability) การวางตนให้เข้ากับสังคม (social orientation) การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การรับรู้ความคล้ายคลึงกันของตัวอย่างเหตุการณ์ และประสิทธิผลข้อความที่สื่อสาร

ผลการศึกษาสภาพการวางโฆษณาแฝงในเกมออนไลน์ของ Faber and Lee (2007) พบว่าจุดที่วางข้อความของแบรนด์ในเกม (proximity), การมีส่วนร่วมในเกม และประสบการณ์การเล่นเกมนั้นที่ว่าจะมีผลต่อความทรงจำของแบรนด์ Gillespie, Joireman and Muehling (2012 : 55) ทดสอบความ สัมพันธ์ระหว่างการจดจำตราสินค้าและทัศนคติต่อตราสินค้า เปรียบ

เทียบระหว่างการเปิดรับการโฆษณาแฝงแบบ Subtle placement ที่สื่อสารข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ออกมาผ่านภาพของสินค้าที่ต้องการนำเสนอ โดยไม่มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่องหรือตัวแสดง ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างจะจำตราสินค้าที่วางโฆษณาแฝงแบบแนบเนียน (Subtle placement) ได้น้อยกว่าการจดจำตราสินค้าที่วางโฆษณาแฝงแบบโจ่งแจ้ง (blatant placements) และจะยิ่งมองไม่เห็นมากขึ้นเมื่อเห็นโฆษณาแฝงในเวลาทีเห็นน้อยจนเกือบหมดแรงหลังเลิกงาน หากกลุ่มตัวอย่างไม่เห็นบ่อยล้ามากเกินไปก็จะมีทัศนคติที่ดีต่อโฆษณาแฝงที่นำเสนอผลิตภัณฑ์ออกมาในแบบโจ่งแจ้งชัดเจนมากกว่า ในทางกลับกัน หากขณะรับชมมีความเห็นบ่อยล้ามากก็จะมีทัศนคติที่ดีต่อแบรนด์ที่นำเสนอข้อมูลในแบบแนบเนียนมากกว่าที่นำเสนอในแบบโจ่งแจ้ง

Van de Vord, Austin and Pinkleton, (2013) ได้ศึกษาพฤติกรรมเสี่ยง และปัจจัยเสี่ยงด้านลบต่อสุขภาพของของกลุ่มวัยรุ่นตอนปลาย และผู้ใหญ่ตอนต้นด้วยการทดลองโดยใช้แบบการทดลองโซโลมอน 4 กลุ่ม พบว่า ในการเชื่อมโยงกันของความจริง (realism) ความคล้ายคลึงกัน (similarity) การแยกแยะประเด็นและความปรารถนาในผลที่เกิดจากการเปิดรับกับข้อความที่ยืนอยู่ข้างสังคม (prosocial) มีความสัมพันธ์กัน ข้อมูลจากการวิจัยเหล่านี้อาจกล่าวได้ว่าการใช้โฆษณาแฝง เป็นอีกหนึ่งช่องทางทางการตลาดเพื่อนำเสนอภาพลักษณ์หรือจุดใจให้เกิดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าเป็นห่วงในกลุ่มเยาวชน ซึ่งยังอาจไม่มีวุฒิภาวะหรือภูมิคุ้มกันเพียงพอในการเปิดรับสื่อซึ่งมีสารแฝงเหล่านี้

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง “ผลของโฆษณาแฝงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่อกระบวนการตีความสารสนเทศการคิดขยายรายละเอียด และการตัดสินใจดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนไทย” ในการศึกษาส่วนนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการศึกษานำร่องเพื่อค้นหาสภาพการเปิดรับโฆษณาแฝงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชน

ไทยทางสื่อโทรทัศน์และสื่อสังคมออนไลน์ มีวิธีการศึกษาดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาเป็นเยาวชนไทยที่ศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 และนักเรียนชั้น ปวช. 1-3 เลือกตัวอย่างด้วยการสุ่มแบบสะดวกจากนักเรียนในแต่ละระดับชั้น การศึกษาครั้งนี้ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 44 คน แบ่งเป็น นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 8 คน (ชาย 3 คน และหญิง 5 คน) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 12 คน (ชาย 6 คน และ หญิง 6 คน) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 4-6 จำนวน 16 คน (ชาย 6 คน หญิง 10 คน) และนักเรียนชั้น ปวช. ปีที่ 1-3 จำนวน 8 คน เป็นหญิงทั้งหมด โดยในจำนวนนี้เป็นนักเรียนจากโรงเรียนในจังหวัดสระบุรี จำนวน 37 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร จำนวน 7 คน

เครื่องมือวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แนวคำถามการสัมภาษณ์กลุ่ม โดยมีแนวคำถามดังนี้ 1) พฤติกรรมการเปิดรับสารสนเทศจากสื่อในชีวิตประจำวันของเยาวชนไทยเป็นอย่างไร 2) การรับรู้สารสนเทศจากการสื่อสารการตลาดของผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนไทยเป็นอย่างไร 3) ลักษณะการรับรู้สารสนเทศโฆษณาแฝงผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนไทยมีรูปแบบและลักษณะอย่างไร

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยนี้ใช้การสนทนากลุ่มในการรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่าง โดยคณะผู้วิจัยประสานงานกับผู้บริหารและครูในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเพื่อขอให้คัดเลือกเด็กนักเรียนมาเข้าร่วมในการสนทนากลุ่ม การเก็บข้อมูลดำเนินการในเดือนกันยายน 2556 โดยจัดสนทนากลุ่มรวม 5 กลุ่ม แบ่งเป็นกลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 1 กลุ่ม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 1 กลุ่ม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จำนวน 2 กลุ่ม และ นักเรียนอาชีวศึกษา ชั้น ปวช. 1-3 จำนวน 1 กลุ่ม ข้อมูลจาก

การสนทนากลุ่มนำมาถอดคำสนทนาและจัดพิมพ์แบบคำต่อคำ (verbatim) แล้วนำมาวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อสรุปประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการเปิดรับสารสนเทศโฆษณาแฝงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

โครงการวิจัยนี้ได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสระบุรี ผู้วิจัย ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการทำวิจัย ให้ทราบถึงสิทธิที่จะ เข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมวิจัย ตามความสมัครใจแก่ผู้ให้ข้อมูล และผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อประกอบการตัดสินใจเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมการวิจัย

ผลของการศึกษา

ข้อมูลจากการศึกษาสามารถจำแนกผลตามช่วงอายุและระดับการศึกษาของกลุ่มเยาวชนไทยได้ดังต่อไปนี้คือ

1. พฤติกรรมการเปิดรับสื่อสารสนเทศของเยาวชนไทย ผลการศึกษาพบว่าเยาวชนไทยมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อสารสนเทศ ในรูปแบบและลักษณะดังต่อไปนี้คือ

1.1 พฤติกรรมการเปิดรับสื่อมวลชนพบว่าเยาวชนไทยยังคงนิยมเปิดรับสื่อในช่องทางสื่อสารมวลชนหลักคือโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสารต่างๆ โดยเยาวชนเปิดรับสื่อโทรทัศน์มากที่สุด และเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์น้อยที่สุด ในทุกระดับชั้นการศึกษา และเมื่อพิจารณาถึงเนื้อหาและประเภทของรายการที่เปิดรับ พบว่าในสื่อโทรทัศน์เยาวชนไทยนิยมดูรายการประเภทบันเทิง เกมโชว์และวาไรตี้ตลอดจนการถ่ายทอดการแข่งขันกีฬาเป็นส่วนใหญ่ โดยดูโทรทัศน์ในช่วงเย็นหลังเลิกเรียน และช่วงวันหยุดเสาร์อาทิตย์ ส่วนการเปิดรับสื่อวิทยุพบว่าเยาวชนที่มีการเปิดรับสื่อมีเฉพาะในกลุ่มเยาวชนระดับการศึกษาระดับมัธยมปลาย และอาชีวศึกษา โดยเยาวชนที่อยู่ในชั้นประถมศึกษาและชั้นมัธยมต้นให้ข้อมูลว่าไม่ชอบ หรือไม่ได้ฟังวิทยุ และสื่อที่กลุ่มเยาวชนไทยเปิดรับน้อยที่สุดคือสื่อสิ่งพิมพ์ มีการเปิดรับเพียงเล็กน้อยสำหรับสื่อ

หนังสือพิมพ์ และไปปรากฏการเปิดรับสื่อวิทยุ

1.2 พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social media) ผลการศึกษาพบว่า เยาวชนไทยมีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ทั้งในรูปแบบของการใช้ผ่านคอมพิวเตอร์ และการใช้ผ่านโทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ทโฟน (Smart phone) โดยถึงแม้เยาวชนส่วนใหญ่จะไม่ได้ใช้แพคเกจอินเทอร์เน็ตบนสมาร์ทโฟน แต่ก็สามารถใช้สัญญาณไวไฟ (WIFI) จากที่บ้านหรือที่มีการปล่อยสัญญาณอินเทอร์เน็ตได้ สื่อสังคมออนไลน์ที่เยาวชนที่เข้าร่วมสนทนากลุ่มเปิดรับประกอบด้วย เฟซบุ๊ก (Facebook) อินสตาแกรม (Instagram) โซเชียลแคม (Socialcam) และไลน์ (Line)

สื่อสังคมออนไลน์ที่มีการใช้ในกลุ่มเยาวชนที่เข้าร่วมสนทนากลุ่มมากที่สุดคือเฟซบุ๊ก โดยพบว่ามีการใช้มากที่สุดในกลุ่มเยาวชนทุกระดับการศึกษา โดยเยาวชนใช้เฟซบุ๊ก ทั้งในวัตถุประสงค์เพื่อการสื่อสารและความบันเทิง ทั้งในแง่ของการส่งข่าวและแบ่งปันข้อมูลกันในกลุ่มเพื่อนและคนรู้จัก ตลอดจนใช้เพื่อติดตามเรื่องราวและข้อมูลของบุคคลที่ตนสนใจ เช่น ศิลปิน ดารา นักร้องทั้งไทยและต่างประเทศ ในการใช้เฟซบุ๊ก เยาวชนจะใช้การกดไลค์ (Like) เพื่อแสดงถึงการมีส่วนร่วมและการรับรู้ต่อข้อมูลนั้น ทั้งในแง่ของการชื่นชม และในแง่ของการแสดงตัวว่ารับทราบ (ตามมารยาท) ช่วงเวลาของใช้สื่อสังคมออนไลน์ประเภทเฟซบุ๊ก มักอยู่ในช่วงเวลาเย็นหลังเลิกเรียนและช่วงกลางคืน

สื่อสังคมออนไลน์ ประเภทที่เยาวชนให้ความสนใจรองลงมาคือสื่อ อินสตาแกรม และโซเชียลแคม โดยพบว่า อินสตาแกรมเป็นสื่อสังคมเพื่อการแบ่งปันภาพถ่ายและข้อความสั้นๆ อินสตาแกรมเป็นสื่อที่มีจุดเด่นคือผู้ใช้สามารถตกแต่งภาพถ่ายของตนได้จากฟิลเตอร์ที่มีอยู่ในแอปพลิเคชันนี้ เยาวชนที่ใช้สื่ออินสตาแกรมส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด โดยมักใช้สื่อนี้เพื่อติดตามข้อมูลของศิลปิน ดารา นักร้อง ที่ตนชื่นชอบ ส่วนสื่อโซเชียลแคมเป็นสื่อสังคมในลักษณะของการส่งแบ่งปัน (Share) วิดีโอ คลิป ในกลุ่มเครือข่าย เยาวชนที่เลือกเปิดรับสื่อโซเชียลแคมมีทั้งเยาวชนใน

ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย และอาชีวศึกษา แต่พบว่าบุคคลที่เยาวชนนิยมติดตามชมทางโซเชียลแคม กลับเป็นกลุ่มที่ไม่ใช่ศิลปิน ดารา นักร้อง แต่กลับเป็นกลุ่ม พรตดีที่มีชื่อเสียง และกลุ่มมาเฟียวัยรุ่น

ส่วนสื่อไลน์ เยาวชนที่เข้าร่วมสนทนากลุ่มตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไปมีการใช้งานในระดับปานกลาง คือมีทั้งผู้ที่เล่นและไม่เล่นในระดับเท่าๆกัน โดยเยาวชนที่ใช้ไลน์มักนิยมการดาวน์โหลดสติ๊กเกอร์ ที่ตราสินค้าต่างๆ นำมาแจกให้ดาวน์โหลด เพื่อให้ได้สติ๊กเกอร์ใหม่ๆ นำไปส่งให้กัน

2) พฤติกรรมการเปิดรับสารสนเทศโฆษณาแฝงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนไทย ผลการศึกษาพบว่าเยาวชนไทยมีพฤติกรรมการเปิดรับสารสนเทศโฆษณาแฝงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในรูปแบบและลักษณะดังต่อไปนี้คือ

2.1 การเปิดรับสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นส่วนของการเปิดรับสื่อที่มีปริมาณมากที่สุด พบว่าเยาวชนไทยที่เข้าร่วมสนทนากลุ่ม พบเจอสื่อและสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากมายในชีวิตประจำวัน ทั้งจากการพบเห็นสินค้าและโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ณ จุดขาย โฆษณาจากป้ายบิลบอร์ดตามถนน โฆษณาจากการออกร้านของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในงานเทศกาลต่างๆ และจากสื่อเพื่อการส่งเสริมการขาย เช่น หมวก เสื้อยืด พวงกุญแจ กระเป๋า ที่เปิดขวด นอกจากนี้เยาวชนยังคุ้นเคยกับสัญลักษณ์ตราสินค้าของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มอื่นๆ ที่ใช้ชื่อและตราสัญลักษณ์เดียวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อีกด้วย ข้อมูลที่น่าสนใจพบว่า แม้แต่เยาวชนในชั้นประถมศึกษาก็สามารถรู้จักและจดจำตราสินค้าของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ดี จากการนำเอาฝาของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาเป็นอุปกรณ์ในการเล่นหมากกระดานต่างๆ

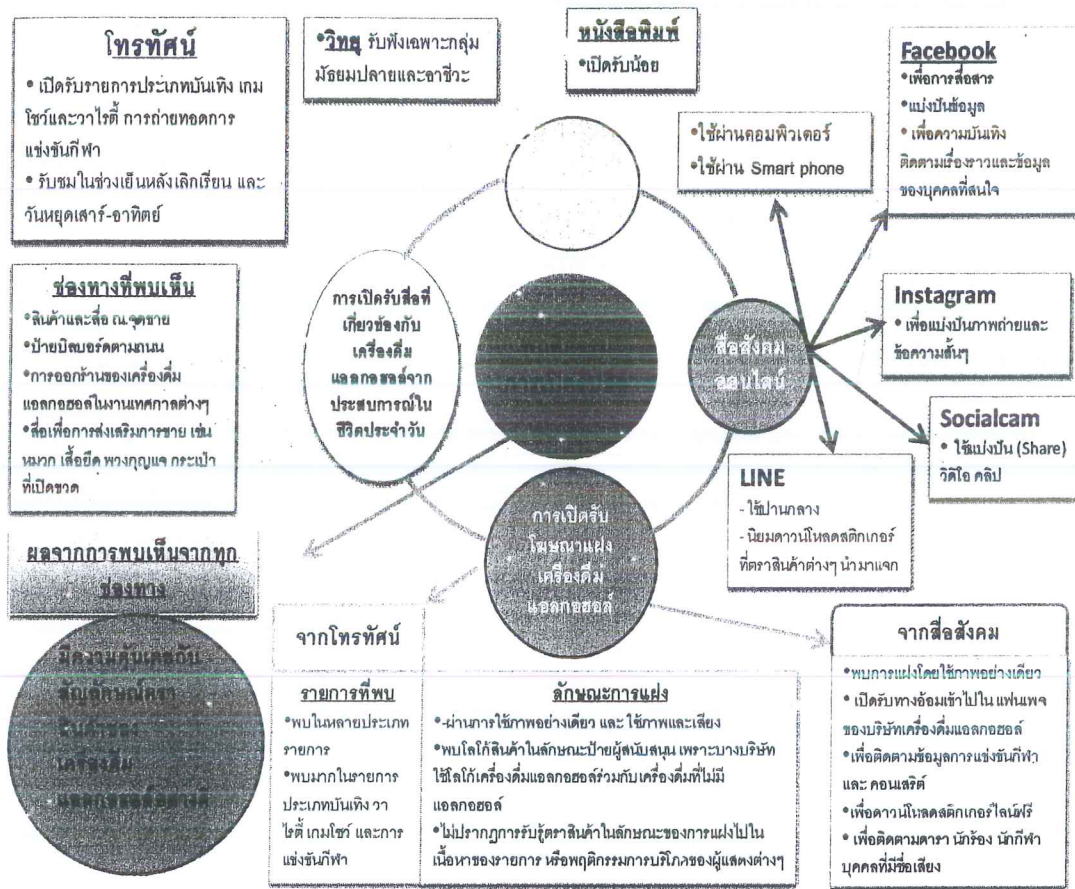
2.2 พฤติกรรมการเปิดรับสารสนเทศโฆษณาแฝงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากสื่อมวลชน พบว่า เยาวชนเปิดรับโฆษณาแฝงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากสื่อมากที่สุด โดยเป็นทั้งโฆษณาแฝงผ่านการใช้ภาพอย่างเดียว (Visual Placement) และโฆษณาแฝงแบบการใช้ภาพและเสียง

(Audiovisual Placement) เป็นวิธีที่ดึงดูดความสนใจโดยใช้ทั้งภาพและเสียงพร้อมกันมาเป็นส่วนหนึ่งของรายการโดยเยาวชนพบเจอโฆษณาแฝงเหล่านี้ในรายการโทรทัศน์หลายหลายประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากรายการประเภทบันเทิง วาไรตี้ เกมโชว์ และการแข่งขันกีฬา โดยเยาวชนส่วนใหญ่ที่เข้าร่วมสนทนากลุ่มกล่าวว่า พวกเขาจดจำตราสินค้าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้จากการพบเห็นตราสินค้าเป็นผู้สนับสนุนทีมกีฬาและผู้สนับสนุนการแข่งขันกีฬา โดยการใช้ชื่อตราสินค้าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของชื่อทีม หรือชื่อการแข่งขัน ส่วนการปรากฏของตราสินค้าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในเนื้อหาของรายการส่วนใหญ่พบในลักษณะของป้ายผู้สนับสนุน เนื่องจากตราสัญลักษณ์ของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยังมีผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มอื่นที่ไม่ใช่แอลกอฮอล์ด้วยที่ใช้รูปสัญลักษณ์ตราสินค้า (Logo) เดียวกันอีกด้วย แต่ไม่ปรากฏการรับรู้ตราสินค้าในลักษณะของการแฝงไปในเนื้อหาของรายการ หรือพฤติกรรมบริโภคของผู้แสดงต่างๆ

สำหรับโฆษณาที่เป็นโฆษณาโดยตรง (Advertisement spot) ทางโทรทัศน์ของผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้น เยาวชนส่วนใหญ่มีการเปิดรับและจดจำได้ทั้งตราสินค้าตลอดจนรูปแบบและเนื้อหาในโฆษณา อย่างไรก็ตามเยาวชนที่เข้าร่วมสนทนากลุ่มส่วนหนึ่ง ไม่สามารถแยกแยะได้ว่าโฆษณาเครื่องดื่มที่ใช้ตราเดียวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้น เป็นโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือไม่

2.3 พฤติกรรมการเปิดรับโฆษณาแฝงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากสื่ออินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์พบว่า เยาวชนที่เข้าร่วมสนทนากลุ่มเปิดรับโฆษณาแฝงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากสื่อชนิดนี้น้อยที่สุดเมื่อเทียบกับสื่อชนิดอื่น โดยการพบเห็นโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากสื่อชนิดนี้มักเกิดจากการเปิดรับทางอ้อม อาทิ การเข้าไปยังแฟนเพจ (Fanpage) ซึ่งเป็นหน้าประชาสัมพันธ์ในสื่อเฟซบุ๊กของ บริษัทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อดูตารางการแข่งขันกีฬา หรือข้อมูลของคอนเสิร์ต โดยมีสัญลักษณ์ตราสินค้าและชื่อตราสินค้าปรากฏอยู่ในหน้าแฟนเพจนั้น (เยาวชนชายชั้นมัธยมปลาย) และรวมถึงการดาวน์โหลดสติ๊กเกอร์ไลน์ที่สนับสนุนโดยบริษัทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (เยาวชนหญิงชั้นมัธยมปลาย) ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นการโฆษณาแฝงประเภทการใช้ภาพอย่างเดียว (Visual Only Placement) ส่วนการติดตามตราหรือศิลปินที่กลุ่มเยาวชนชื่นชอบในช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ ยังไม่พบการโฆษณาที่ปรากฏให้เห็นตราสินค้าของบริษัทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่องทางนี้

ผลการศึกษาสามารถสรุปได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การเปิดรับโฆษณาแฝงของเยาวชนไทย

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

1. พฤติกรรมการเปิดรับสารสนเทศโฆษณาแฝงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทางสื่อมวลชน

พบว่าเยาวชนกลุ่มตัวอย่างมีประสบการณ์ต่อการสื่อสารการตลาดของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งทางตรงและทางอ้อมอยู่ในระดับสูง โดยเยาวชนที่ยังไม่เคยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รู้จักและคุ้นเคยกับตราสินค้าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากการปรากฏของตราสินค้าในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางรายการโทรทัศน์ซึ่งยังคงเป็นสื่อที่เยาวชนไทยเปิดรับมากที่สุด สอดคล้องกับการสำรวจก่อนหน้านี้ในกลุ่มตัวอย่างเด็กและเยาวชนจำนวน 5,186 คน โดย Kheokao, Krirgulthorn, and Yingrengrueng (2013) พบช่องทางการเปิดรับสื่อโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด

รองลงมา คือ เปิดรับข้อมูลจากสื่อ ณ จุดขาย และน้อยที่สุด คือ เปิดรับข้อมูลจาก SMS/MMS ผ่านโทรศัพท์ ซึ่งแนวคิดเรื่องความถี่หรือการตอกย้ำจากการเปิดรับสื่อ (Repetition) Tellis (2004) กล่าวว่าความถี่จากการย้ำ เป็นส่วนหนึ่งที่นำไปสู่ความคุ้นเคย (Familiarity) และความคุ้นเคย นั้นมีอิทธิพลไปสู่ชื่นชอบ (Preference) ในตราสินค้า และอาจมีอิทธิพลนำไปสู่การซื้อและการบริโภคได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จันทิมา เขียวแก้ว และคณะ (2555) ที่พบว่า การรับรู้สารสนเทศเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากสื่อต่างๆ รวมทั้งสื่ออินเทอร์เน็ตมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความคาดหวังที่มีต่อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

จากการศึกษาสถานภาพของการเปิดรับสารสนเทศโฆษณาแฝง เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในกลุ่ม

จากการศึกษาสภาพภาพของการเปิดรับสารสนเทศโฆษณาแฝง เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในกลุ่มเยาวชน พบว่ามีโฆษณาที่แฝงมาทางรายการโทรทัศน์ โดยมีการปรากฏตัวของโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในรูปแบบของโฆษณาแฝงที่มีอยู่ในเนื้อหารายการที่กลุ่มเป้าหมายให้ความสนใจหรือชื่นชอบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐชนนท กิ่งมณี (2554 : 133-135) ที่ศึกษาผลการรับรู้โฆษณาแฝงสินค้าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทางโทรทัศน์พบว่า โลโก้แฝงในรายการทำให้รู้จักยี่ห้อเหล่านั้นๆ และเมื่อมีบุคคล เช่น ผู้ดำเนินรายการ กล่าวชื่อตราสินค้าเหล้า หรือแอลกอฮอล์ทางโทรทัศน์ มีส่วนทำให้รู้จักสินค้า อยากทดลองหรือซื้อสินค้าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากขึ้น ซึ่งตามแนวคิดของกระบวนการเลือกเปิดรับสื่อ (Selective exposure) ที่ผู้รับสารจะเลือกเปิดรับ เลือกตีความ และเลือกจดจำในสิ่งที่ตอบสนองต่อทัศนคติและความชื่นชอบของตน ดังนั้นการเปิดรับเนื้อหารายการที่ชื่นชอบทำให้ผู้ชมไม่รู้ตัวว่ากำลังเปิดรับสารในโฆษณาที่แฝงมากับเนื้อหาอย่างแนบเนียน และเมื่อผนวกรวมกับความถี่ของการใช้สื่อเพื่อการสื่อสารการตลาดในช่องทางอื่นๆ ร่วมด้วย ทำให้การเปิดรับโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนไทยมีความถี่อยู่ในระดับที่น่าเป็นห่วง เพราะพบว่ามีระดับการเปิดรับสูงจนอยู่ในระดับที่จดจำได้เป็นส่วนใหญ่ในทุกๆ ช่วงอายุของกลุ่มเยาวชนที่ทำการศึกษา และหากเนื้อหาในการนำเสนอเป็นเรื่องของคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับรสนิยมหรือความต้องการ หรือการส่งเสริมการตลาดประเภทการลดราคาสินค้าก็จะทำให้เยาวชนมีโอกาสด้านการตัดสินใจซื้อสินค้าดื่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อิศยาภรณ์ ประเสริฐสังข์ (2556: 32-43) ที่พบว่าปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นในระดับมาก คือ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ และช่องทางการจัดจำหน่าย รองลงมาคือการส่งเสริมการตลาด

2. การเปิดรับสารสนเทศโฆษณาแฝงของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์

อย่างไรก็ตามผลการศึกษาพบว่าในกลุ่มเยาวชนเริ่มมีการเปิดรับสารสนเทศโฆษณาแฝงของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น ผล

การศึกษาพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ของเยาวชนของสุวรรณีย์ อัครกุลชัย (2556 : 184-191) พบว่า ในกลุ่มเยาวชนที่มีช่วงอายุระหว่าง 15-17 ปี ทั้งชายและหญิงมากกว่าร้อยละ 90 ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ วันละมากกว่า 4 ชั่วโมงเพื่อความบันเทิงและการติดต่อสื่อสาร โดยบริการสื่อสังคมที่นิยมใช้ผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ เช่น เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ เป็นต้น

จากแนวโน้มพฤติกรรมการใช้สื่อของเยาวชนไทยดังกล่าวจะพบว่าการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์กลายเป็นส่วนสำคัญในชีวิตประจำวัน ทั้งในแง่ของการใช้ประโยชน์ด้านการสื่อสาร และความบันเทิง จึงมีโอกาสูงที่สื่อชนิดนี้จะกลายเป็นช่องทางใหม่ของการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ผลการศึกษาของ กนิษฐา ไทยกล้า (2553) เกี่ยวกับกลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดแบบออนไลน์ของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทยผ่านเฟซบุ๊กพบว่าเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีจำนวนสมาชิกมากจนน่าเป็นห่วง โดยพบว่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยี่ห้อ Smirnoff มีจำนวนสมาชิกในสังคมออนไลน์ 515,272 คน เบียร์ยี่ห้อไฮเนเก้น มีจำนวนสมาชิกในสังคมออนไลน์ 436,261 คน สุราสีต่างประเทศในกลุ่ม Johnnie walker (Black label, Red Label) มีจำนวนสมาชิกในสังคมออนไลน์ 184,177 คน เบียร์ยี่ห้อ Red horse มีจำนวนสมาชิก 157,34 คน เบียร์ San Miguel มีจำนวนสมาชิก 14,144 คน และเบียร์ tiger มีจำนวนสมาชิก 2,533 คน ซึ่งจะมีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นในทุกๆ วัน

นอกจากนี้ผลการศึกษาสภาพการวางโฆษณาแฝงในเกมออนไลน์ของ Faber and Lee (2007) พบว่าจุดที่วางข้อความของแบรนด์ในเกม (proximity) การมีส่วนร่วมในเกม และประสบการณ์การเล่นเกมที่มาก่อนจะมีผลต่อความทรงจำของแบรนด์ ดังนั้นการแฝงเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทั้งในด้านภาพ ในสื่อสังคมชนิดนี้ ซึ่งยังไม่มีแนวทางของการควบคุมอย่างชัดเจนในด้านของการโฆษณา อาจมีอิทธิพลต่อการทัศนคติและพฤติกรรมของเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการสำรวจนาร่องของโครงการศึกษาวิจัยปัญหาการรับรู้โฆษณาแฝงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนไทย ซึ่งยังคงต้องเก็บข้อมูลโดยละเอียดถึงกระบวนการรับรู้สารสนเทศของเยาวชนไทยที่มีต่อโฆษณาแฝงในรูปแบบและประเภทต่างๆ ผลการศึกษาที่ได้ครั้งนี้โดยเฉพาะในประเด็นการเปิดรับสารสนเทศเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งที่เป็นการโฆษณาทางตรง การโฆษณาแฝงสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาแบบสอบถามเพื่อศึกษาการเปิดรับสารสนเทศจากโฆษณาแฝง และผลจากการเปิดรับสารสนเทศต่อกระบวนการตัดสินใจ เพื่อที่ผลของการศึกษาจะทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าใจและรู้เท่าทันต่อปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้ช่องทางของโฆษณาแฝงของบริษัทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในการสื่อสารการตลาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อเยาวชนในกระบวนการด้านทัศนคติ และพฤติกรรม อันเกิดจากการกระตุ้นและจูงใจอันเกิดจากโฆษณาแฝง ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องเฝ้าระวังและจับตามองอย่างใกล้ชิดต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง “ผลของโฆษณาแฝงต่อการผลของโฆษณาแฝงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่อกระบวนการตีความสารสนเทศการคิดขยายรายละเอียด และการตัดสินใจดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนไทย” ซึ่งได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากศูนย์วิจัยปัญหาสุรา

บรรณานุกรม

- กนิษฐา ไทยกล้า. (2553). กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดแบบออนไลน์ของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (ศวส.).
- จันทิมา เขียวแก้ว และคณะ. (2555, เมษายน). การรับรู้การสื่อสารการตลาดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ความคาดหวังจากการดื่มแอลกอฮอล์และการดื่มของวัยรุ่น. วารสารมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ฉบับพิเศษ.

ชาม เชื้อสถาปนศิริ. (ม.ป.ป.). รู้เท่าทันโฆษณาแฝง.

กรุงเทพมหานคร: โครงการศึกษาเฝ้าระวังสื่อและพัฒนารู้อู่เท่าทันสื่อเพื่อสุขภาพของสังคม
แผนงานสื่อสร้างสุขภาวะเยาวชน (สสย.)
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.).

ธีรวุฒิ ทองทับ. (2552). มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคด้านการโฆษณา: ศึกษาเฉพาะกรณีการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ณัฐชนันท์ กิ่งมณี. (2554). การศึกษาการรับรู้โฆษณาตรงและโฆษณาแฝงสินค้าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทางโทรทัศน์ในกลุ่มนักศึกษาระดับอุดมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต.

ณัฐ คุ้มภู. (2553). กฎหมายคุมโฆษณาแฝงใส่ทางออกจริงหรือ?? สืบค้นจาก http://m.thaihealth.or.th/healthcontent/special_report/14937

นันทสิทธิ์ กิตติวรากุล. (2555). รายงานฉบับสมบูรณ์การถอดความหมายจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และกระบวนการโฆษณาแฝงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในภาพยนตร์ไทย หลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (ศวส.).

บัณฑิต ศรีไพศาล, จุฬารักษ์ แก้วมุงคุณ และ กมลา วัฒนพร. (2553). รายงานสถานการณ์ปัญหาสุราประจำปี 2553. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (ศวส.).

ปาริชาติ สถาปิตานนท์. (2551). โครงการการสนับสนุนทุนวิจัยสำหรับกลุ่มนิสิต/นักศึกษาด้านการสื่อสารและธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ของศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (ศวส.). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (ศวส.).

เปิดทัศนคติผู้บริโภคไทยต่อกลยุทธ์ “ไม่ได้แฝง...แต่ตั้งใจ (โฆษณา)”. (2550, พฤษภาคม 21) กรุงเทพธุรกิจออนไลน์. สืบค้นจาก <http://www.bangkok>

- biznews.com/2007/05/21/ WW14_1405
_news. php?newsid=71924
- ราชวดี เอี่ยมศิลป์. (2550). ภาพยนตร์โฆษณาเครื่อง
ดื่มแอลกอฮอล์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของ
นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง. วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
ลุยเพิ่มพื้นที่ปลอดเหล้าในกลาโหม ผงะ! เด็ก 12 รู้จัก 15
ยี่ห้อ. (2556, กุมภาพันธ์ 13). ไทยรัฐ. สืบค้นจาก
<http://www.thairath.co.th/content/edu/326420>
- สุวรรณณี อัครกุลชัย. (2556, กรกฎาคม-กันยายน).
การประเมินพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่
ของกลุ่มวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร. วารสาร
วิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. 33(3):
184-191.
- อิสยาภรณ์ ประเสริฐสังข์. (2556, กรกฎาคม-กันยายน).
ศึกษาปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรม
การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของกลุ่มวัยรุ่นใน
เขตเทศบาลเมือง จังหวัดมหาสารคาม. วารสาร
วิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. 33(3):
32-43.
- ฮาสติง, เจอราลด์ และคณะ. (2553). โอกาสสุดท้ายใน
การโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์. แปลโดย
เสวิกา ศรีเยี่ยมสะอาด และ อรุณี พึ่งพรสวรรค์.
สืบค้นจาก [http://www.gotoknow.org/
blog/council/345545](http://www.gotoknow.org/blog/council/345545)
- Andsager, Julie L., Bemker, Victoria, Choi, Hong-
Lim & Torwel, Vitalis (2006, February)
Perceived Similarity of Exemplar Traits
and Behavior Effects on Message
Evaluation." *Communication Research*.
33(1): 3-18.
- Austin, E.W., Chen, M.J., & Grube, J.W. (2006).
How Does Alcohol Advertising Influence
Underage Drinking? The Role of
Desirability, Identification, and Skepticism.
Journal of Adolescent Health. 38(4):
376-384.
- Belch. George and Belch, Michael. (1998).
**Advertising and Promotion: An
Integrated Marketing Communications
Perspective**. 8th ed. New York: McGraw
Hill.
- Cassisi, J.F., Delehant, M., Tsoutsouris, J.S., &
Levin, J. (1998). Psycho-Physiological
Reactivity to Alcohol Advertising in Light
and Moderate Social Drinkers. *Journal of
Addictive*. 23(2): 267-274.
- Collins, R.L., Ellickson, P.L., McCaffrey, D., &
Hambarsoomians, K. (2007). Early
Adolescent Exposure to Alcohol
Advertising and Its Relationship to
Underage Drinking. *Journal of
Adolescent Health*. 40: 527-534.
- Faber, Ronald J., and Lee, Mira. (2007, Winter)
Effects of Product Placement in On-line
Games on Brand Memory: a Perspective
of the Limited-capacity Model of Attention.
Journal of Advertising. Retrieved from
<http://go.galegroup.com/ps/i.do?id=GALE%7CA172907084&v=2.1&u=25000&it=r&p=AONE&sw=w>
- Gillespie, Brian, Joireman, Jeff and Muehling,
Darrel D. (2012, Summer) The Moderating
Effect of Ego Depletion on Viewer Brand
Recognition and Brand Attitudes Following
Exposure to Subtle Versus Blatant Product
Placements in Television Programs. *Journal
of Advertising*, Retrieved from [http://go.
galegroup.com/ps/i.do?id=GALE%7CA306597
205&v=2.1&u=25000&it=r&p=AONE&sw=w](http://go.galegroup.com/ps/i.do?id=GALE%7CA306597205&v=2.1&u=25000&it=r&p=AONE&sw=w)
- Gordon, R., MacKintosh, A.M., & Moodie, C. (2010).
The Impact of Alcohol Marketing on Youth
Drinking Behaviour: A Two-stage Cohort
Study. *Alcohol and Alcoholism*. 45(5):
470-480.

Henriksen, L, Feighery, E.C., Schleicher, N.C., Fortmann, S.P.. (2008). Receptivity to Alcohol Marketing Predicts Initiation of alcohol Use. *Journal of Adolescent Health*. 42: 28-35.

Kheokao, J., Krirkgulthorn, T. and Yingrengrueng, S. (2013). **Influence of Marketing Communication Channels on Intention to Drink Among Thai Youths**. Paper presented at the 39th Annual Alcohol Epidemiology Symposium of the Kettil Bruun Society (KBS 2013) held in Kampala, Uganda from June 3rd till June 7th 2013.

Mayfield, Anthony. (2007). **What is Social Media?** Retrieved from http://www.icrossing.co.uk/fileadmin/uploads/eBooks/What_is_Social_Media_icrossing_ebook.pdf. ICrossing.

Safko, Lon & Brake, David K. (2009). **The Social Media Bible: Tactics, Tools, and Strategies for Business Success**. New York, NY: Wiley.

Tellis, Gerald J. (2004). **Effective Advertising: Understanding When, How, and Why Advertising Works**. Thousand Oaks, NJ: SAGE.

Van de Vord, R. , Austin, E. W. and Pinkleton, B. (2007). **The Mediating Role of the Message Interpretation Process on the Effects of Exposure to Antialcohol Messages**. Paper presented at the annual meeting of the International Communication Association, TBA, San Francisco, CA Online <PDF>. 2013-12-15 from http://citation.allacademic.com/meta/p172735_index.html

Weber, Larry. (2009). **Marketing to the Social Web: How Digital Customer Communities Build Your Business**. 2nd ed. New York, NY: Wiley.

การพัฒนาระบบฐานข้อมูลดิจิทัลจดหมายเหตุ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สิทธิชัย บวชไธสง¹

ผศ. ดร.ขวัญชฎิล พิศาลพงศ์²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและพัฒนาระบบฐานข้อมูลดิจิทัลจดหมายเหตุมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยดำเนินการตามวงจรการพัฒนาเว็บสารสนเทศ ด้วย Greenstone Digital Library Software ซึ่งเป็นโปรแกรมฟรีแวร์ในระบบเปิด (Open Source) กลุ่มตัวอย่างได้แก่ บรรณารักษ์และนักศึกษาศาสาวิชาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ประจำปีการศึกษา 2552 จำนวน 26 คน เครื่องมือที่ใช้มี 3 ชุด เป็นแบบสำรวจความคิดเห็นด้านการพัฒนาฐานข้อมูลจดหมายเหตุ รวมถึงแบบทดสอบและประเมินผลฐานข้อมูล สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ผลการทดสอบและประเมินผลฐานข้อมูลในส่วนเนื้อหา มีความเหมาะสมโดยรวมในระดับมาก ในส่วนการสืบค้นมีความเหมาะสมโดยรวมในระดับปานกลาง ในส่วนการติดต่อกับผู้ใช้มีความเหมาะสมโดยรวมในระดับมาก ในส่วนของลักษณะของฐานข้อมูล มีความเหมาะสมโดยรวมในระดับมาก ทั้งนี้ข้อจำกัดในการใช้โปรแกรมได้แก่ ความสามารถในการสืบค้นได้เฉพาะคำค้นภาษาอังกฤษ และการดำเนินการบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมีความล่าช้า

คำสำคัญ : ฐานข้อมูลดิจิทัลจดหมายเหตุ, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี,
Greenstone Digital Library Software

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา และนักวิชาการศึกษา (วิจัย / จดหมายเหตุ) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม Email : sitthichai.b@msu.ac.th

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาสารสนเทศศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
Email : kwanchadil@buu.ac.th

Development of Digital Archives Database System of Rambhaibarni Rajabhat University

Sitthichai Buatthaisong¹

Kwanchadil Phisalpong²

The purpose of this research was to study and to develop digital archives database of Rambhai Barni Rajabhat University. The cycle of information system development was used as the guideline for database design. Greenstone Digital Library Software, the free and open source software was used to construct the database. Twenty-six librarians and computer technology students were used as samples for the study as the evaluators of the developed database. The instruments employed in collecting the data were 3 sets of five level rating scale questionnaires. The statistics used in analyzing the data were mean and standard deviation.

The results of the database evaluation by the samples revealed that the database content, user interface and database characteristics were found of being at a high level, while the searching process of the database were found of being at a medium level. The capability of using only English language as the search terms as well as slow performance on the Internet were found as the limitations of the software application.

Keyword: digital archives database, Rambhai Barni Rajabhat University, Greenstone Digital Library Software

¹Master Degree Student of Department of Information Studies, Faculty of Humanities and Social Sciences. Burapha University.

²Assistant Professor of Department of Information Studies, Faculty of Humanities and Social Science, Burapha University.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงการดำเนินงาน และเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานขององค์กรต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดเก็บข้อมูล และการให้บริการข้อมูล ส่งผลให้ห้องสมุดสามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดังกล่าวในการจัดระบบข้อมูลของห้องสมุดในรูปแบบ “ห้องสมุดดิจิทัล” โดยจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศหลากหลายรูปแบบให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัล มีการออกแบบการเข้าถึงเนื้อหาสาระให้เป็นประโยชน์แก่ผู้ใช้ และมีเครื่องมือหรือวิธีการในการช่วยค้นสารสนเทศในระบบเครือข่ายที่เชื่อมโยงกันได้ทั่วโลก (The Association of Research Libraries, 1998) ประโยชน์จากการดำเนินงานของห้องสมุดดิจิทัล ส่วนใหญ่เป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรสารสนเทศที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และอารยธรรม เช่น หนังสือหายาก รวมถึงทรัพยากรสารสนเทศซึ่งมีคุณค่าที่ชำรุดเสียหายง่ายโดยปรับเปลี่ยนให้เป็นทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัล ที่ผู้ใช้สามารถใช้ประโยชน์ได้ผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (Miyakava, 1999) ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาในด้านของข้อจำกัดในการเข้าถึงสารสนเทศ ทั้งด้านเวลาและสถานที่ นอกจากนี้ยังประหยัดพื้นที่ในการจัดเก็บและให้บริการ รวมทั้งยังสามารถสืบค้นสารสนเทศได้อย่างกว้างขวาง และรวดเร็ว แนวโน้มของห้องยุคใหม่จึงหันมาให้ความสำคัญต่อการจัดเก็บสารสนเทศให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัลมากขึ้น เพื่อรวบรวมสารสนเทศที่กระจัดกระจายให้สะดวกในการค้นหาและการเข้าถึงของผู้ใช้ โดยการจัดสร้างเป็นฐานข้อมูลเอกสารเนื้อหาฉบับเต็ม (full text) และข้อมูลมีเดียด้วยเหตุนี้ห้องสมุดส่วนใหญ่จึงใช้ประโยชน์ของนวัตกรรมดังกล่าว เพื่อเผยแพร่แหล่งความรู้ หรือองค์ความรู้ขององค์กร

จากการที่มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีได้มีการพัฒนาการในการดำเนินงานมาเป็นระยะเวลากว่า 39 ปี ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศตั้งวิทยาลัยครูจันทบุรี โดยเปิดสอนในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ตั้งแต่วันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ.2516 มีการดำเนินการจัดการเรียนการสอนเริ่มตั้งแต่เป็นวิทยาลัยครูจันทบุรี สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี และปัจจุบันคือมหาวิทยาลัย

ราชภัฏรำไพพรรณี (มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2550: 1) ดังนั้นจึงทำให้มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีมีเอกสารที่เป็นหลักฐานเกี่ยวกับการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย และเหตุการณ์สำคัญต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ เอกสารเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การวิจัย การบริการทางวิชาการแก่ชุมชน การผลิตบัณฑิต แผนพัฒนามหาวิทยาลัย รายงานประจำปี หลักสูตร พระราชบัญญัติก่อตั้งมหาวิทยาลัย เอกสารเกี่ยวกับงาน พระราชทานปริญญาบัตร เอกสารเกี่ยวกับศิษย์เก่าและผู้บริหาร ตลอดจนผู้มีอุปการคุณกับมหาวิทยาลัย และเหตุการณ์ต่างๆ ในแต่ละรอบปีที่ผ่านมาที่ได้รับการบันทึกจากหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งเอกสารแสดงพัฒนาการของมหาวิทยาลัย ซึ่งเอกสารเหล่านี้กระจัดกระจายอยู่กับหน่วยงานต่างๆ ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานนั้นๆ ทั้งนี้หน่วยงานต่างๆ จะเก็บรักษาเอกสารราชการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. 2526 ที่ได้กำหนดการเก็บเอกสารราชการโดยปกติให้เก็บไว้ไม่น้อยกว่า 10 ปี และเมื่อเวลาผ่านพ้นไปหน่วยงานนั้นอาจจะทำลายเอกสารต่างๆ ได้ ซึ่งเอกสารส่วนหนึ่งเหล่านี้มีคุณค่าในทางการบริหารจัดการ ทางกฎหมาย ทางประวัติศาสตร์ และมีคุณค่าต่อการวิจัยของสถาบันเป็นอย่างยิ่งสมควรได้รับการจัดเก็บเป็นสารสนเทศจดหมายเหตุ จากสภาพการณ์ในปัจจุบันสารสนเทศที่มีอยู่ได้มีการจัดเก็บให้เป็นระบบเพื่อง่ายต่อการศึกษาค้นคว้าและวิจัย ดังนั้นหากสารสนเทศเหล่านี้ มิได้จัดเก็บไว้อย่างเป็นระบบ มหาวิทยาลัยจะไม่มีสารสนเทศที่จะเป็นหลักฐานได้ ข้อมูลส่วนใหญ่จะมาจากกรบอกเล่าของคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ข้อมูลที่ได้อาจไม่ครบถ้วนหรือถูกต้อง ซึ่งข้อมูลที่ได้นั้นย่อมขาดความน่าเชื่อถือ ดังนั้น (หอสมุดกลาง) สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งมีพันธกิจหลักเป็นแหล่งรวบรวมและให้บริการสารสนเทศ เพื่อสนับสนุน การสอนการวิจัย และการทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนการให้บริการวิชาการแก่ชุมชน (สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2550 : 1) และรับผิดชอบในการจัดเก็บเอกสารที่สำคัญที่มีคุณค่าต่อมหาวิทยาลัย อีกทั้งยังเป็นหน่วยงานหนึ่งที่ทำหน้าที่

เชื่อมโยงและถ่ายทอดความรู้เพื่อให้เกิดการรับรู้เรื่องราว พัฒนาการ ความเป็นมา ตัวตนของสถาบันเพื่อมีส่วนร่วม ในการหล่อหลอมและคืนความทรงจำร่วมของ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีแก่นักศึกษา บุคลากร และผู้ที่เกี่ยวข้องให้เป็นหนึ่งเดียว ให้นักศึกษาปัจจุบัน และศิษย์เก่าเกิดความภูมิใจและร่วมมือในการส่งเสริม กิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่มหาวิทยาลัย

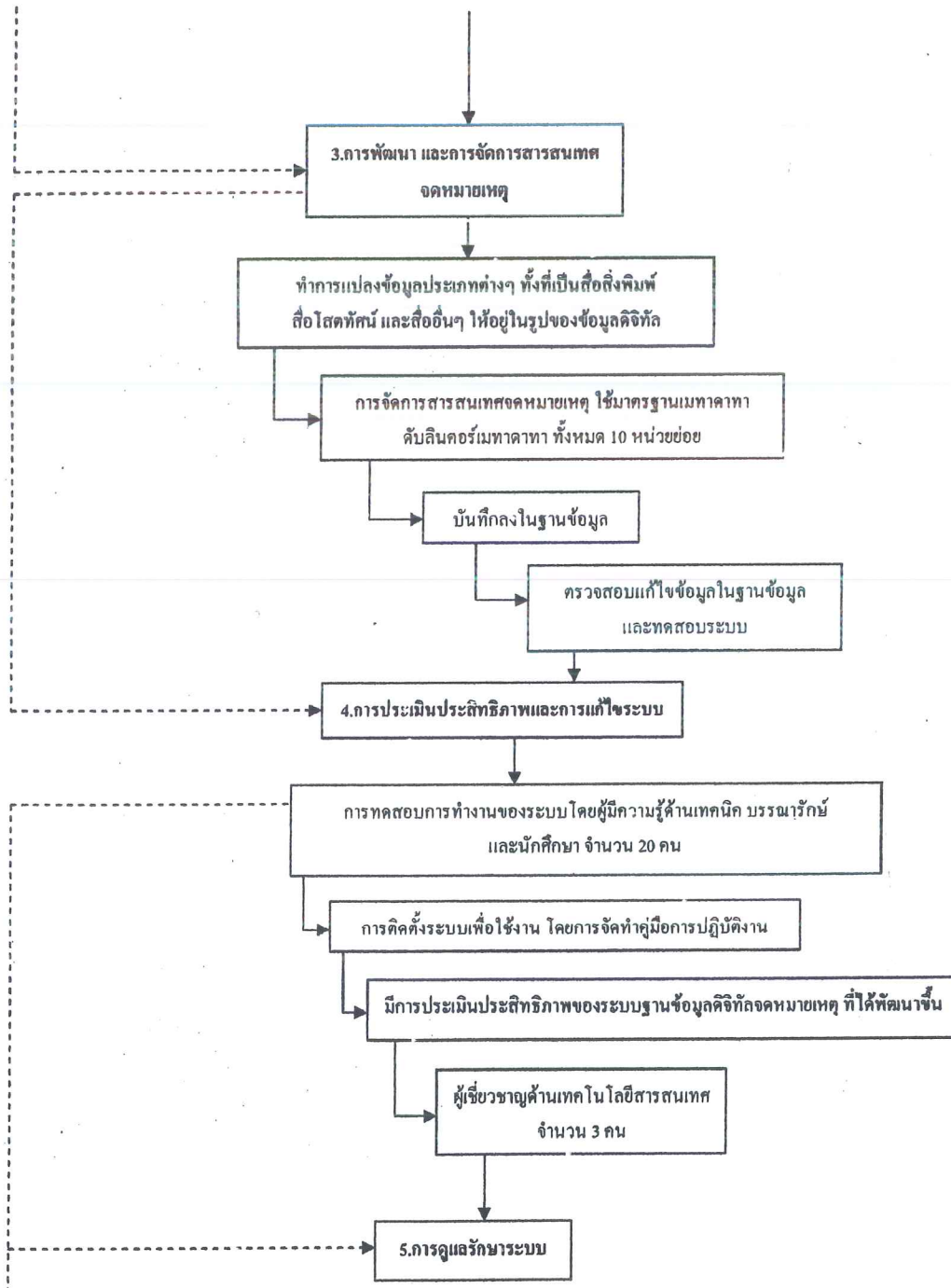
การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษา และ พัฒนาระบบต้นแบบเพื่อการจัดเก็บสารสนเทศดิจิทัลบน พื้นฐานของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ห้องสมุดมีอยู่ แล้วมาใช้ประโยชน์ในขอบเขตที่กว้างขึ้น ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ เลือกรวบรวมสารสนเทศประเภทสารสนเทศจดหมายเหตุ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยการรวบรวม ข้อมูลเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีในแง่มุม ต่างๆ เช่น ประวัติการก่อตั้ง ผู้ก่อตั้ง ผู้บริหาร การ ดำเนินงาน รวมถึงผลงานสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน และข้อมูลสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี เนื่องจากเป็น ข้อมูลที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ของมหาวิทยาลัยและเป็น ข้อมูลสะท้อนถึงที่มา คุณค่า วัฒนธรรมองค์กร หาก ในวันนี้ ไม่มีการบันทึก จัดเก็บข้อมูลจดหมายเหตุให้

สะดวกในการเผยแพร่หรือการใช้ต่อไป ในวันนี้ข้อมูล ดังกล่าวอาจไม่ครบถ้วนสมบูรณ์หรือขาดความถูกต้องได้ รวมทั้งการศึกษาในครั้งนี้ทำให้ทราบถึงลักษณะการใช้ โปรแกรม Greenstone ซึ่งเป็นโปรแกรมฟรีแวร์ในระบบ เปิด (Open Source) ในการพัฒนาฐานข้อมูลห้องสมุด ดิจิทัล โดยผลการศึกษาเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ต้องการใช้ สารสนเทศนี้เพื่อการค้นคว้าอ้างอิงข้อมูลทาง ประวัติศาสตร์ การเมือง กฎหมาย และวัฒนธรรม ตลอดจนเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารมหาวิทยาลัยในการใช้ สารสนเทศจดหมายเหตุของมหาวิทยาลัยกำหนด นโยบายเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนและพัฒนา มหาวิทยาลัยต่อไป

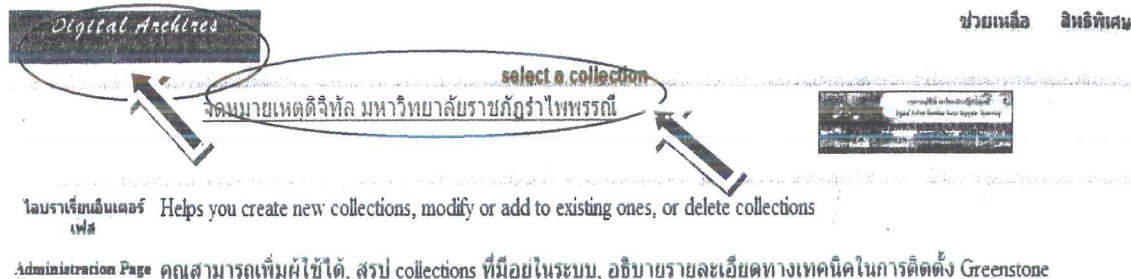
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาและพัฒนาระบบฐานข้อมูลดิจิทัลที่ เหมาะสมสำหรับการจัดการจดหมายเหตุมหาวิทยาลัย ราชภัฏรำไพพรรณี ทั้งที่เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน์และ สื่ออื่นๆ ให้อยู่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ ที่สามารถสืบค้น ได้ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

```
graph TD
    A[1. การวิเคราะห์ระบบ] --> B[2. การออกแบบระบบ]
    A --> C[ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบฐานข้อมูล]
    C --> D[สำรวจความต้องการของผู้ใช้จากผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้ทราบถึงความต้องการสารสนเทศที่สอดคล้อง]
    D --> E[นำแนวคิดที่ได้จากการศึกษาดังกล่าวมาใช้ในการออกแบบระบบฐานข้อมูลที่เหมาะสม]
    B --> F[2.1 การวางแผนพัฒนา]
    F --> G[กำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาระบบฐานข้อมูลดิจิทัล]
    G --> H[กำหนดขอบเขตของโครงการ ในด้านของเทคโนโลยีที่ใช้ในการพัฒนา]
    H --> I[ฮาร์ดแวร์ที่ใช้ในการพัฒนาระบบ]
    H --> J[ซอฟต์แวร์ที่ใช้ในการพัฒนาระบบ]
    B --> K[2.2 การรวบรวม]
    K --> L[2.3 การคัดเลือกสารสนเทศที่เหมาะสม]
    L --> M[ศึกษารายละเอียดของสารสนเทศที่เหมาะสมเบื้องต้น]
    M --> N[แบ่งกลุ่มเอกสาร โดยสำรวจความต้องการของผู้ใช้จากผู้เกี่ยวข้อง]
    N --> O[สำรวจลำดับความสำคัญของกลุ่มเนื้อหาทั้งหมด 11 หมวดหมู่ โดยบรรณารักษ์ 6 คน]
    K --> P[ด้านขอบเขตของเนื้อหา]
    P --> Q[มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี]
    P --> R[สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี]
    K --> S[ด้านรูปแบบของสารสนเทศที่จัดเก็บ]
    S --> T[สารสนเทศทั้งที่อยู่ในรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่ออื่นๆ]
    K --> U[ด้านวิธีการจัดหาและรวบรวมข้อมูล]
    U --> V[ใช้วิธีการรวบรวมเอกสารและสื่อต่างๆ รวมถึงการสัมภาษณ์ โดยการขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง]
    K --> W[2.4 การออกแบบ]
    W --> X[ระบบประสานประโยชน์กับผู้ใช้]
    W --> Y[ระบบการสืบค้น]
    X --> Z[ส่วนอื่นๆ เช่น การแนะนำฐานข้อมูล ระบบช่วยเหลือผู้ใช้]
```


ภาพที่ 1 กระบวนการพัฒนาระบบฐานข้อมูลจดหมายเหตุ (ต่อ)

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ผลของการพัฒนาทำให้ได้ระบบฐานข้อมูลดิจิทัลที่สามารถนำไปใช้ในการจัดเก็บ ให้บริการและเผยแพร่สารสนเทศจดหมายเหตุ ซึ่งบันทึกเหตุการณ์ที่มีความสำคัญในด้านพัฒนาการและเกียรติประวัติของหน่วยงานและบุคลากร ในด้านต่างๆ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เพื่อประโยชน์ในการศึกษา ค้นคว้าวิจัย

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาระบบฐานข้อมูล ดิจิทัลจดหมายเหตุ โดยการจัดเก็บข้อมูล 2 ประเภท ได้แก่ ข้อมูลมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี และข้อมูลสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ให้สามารถสืบค้นได้ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาตามขั้นตอนดังนี้

1. ในส่วนการสำรวจเหมาะสมด้านเนื้อหา และความเหมาะสมในการจัดหมวดหมู่ของเนื้อหาสำหรับฐานข้อมูลดิจิทัลจดหมายเหตุมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามในลักษณะมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ให้แก่บรรณารักษ์ตามรายชื่อที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 6 ชุด โดยแบบสอบถามมี 2 ชุด ได้แก่ แบบสำรวจการจัดความสำคัญของหมวดหมู่เนื้อหา และแบบสำรวจความสำคัญของ Element ในการลงรายละเอียด Dublin Core Metadata ของการจัดทำระบบฐานข้อมูลดิจิทัลจดหมายเหตุ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

2. ในส่วนการทดสอบและประเมินผลฐานข้อมูล ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามซึ่งเป็นข้อคำถามในลักษณะมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ให้แก่บรรณารักษ์สังกัดสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 6 คน และนักศึกษาสาขาเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จำนวน 14 คน รวมทั้งสิ้น 20 คน เพื่อทดสอบและประเมินผลฐานข้อมูล โดยใช้เวลาในการแนะนำคู่มือการใช้งานข้อมูล 15 นาที และเวลาในการทดสอบจริง 30 นาที รวมเวลาในการทดสอบและประเมินผลฐานข้อมูล 45 นาที

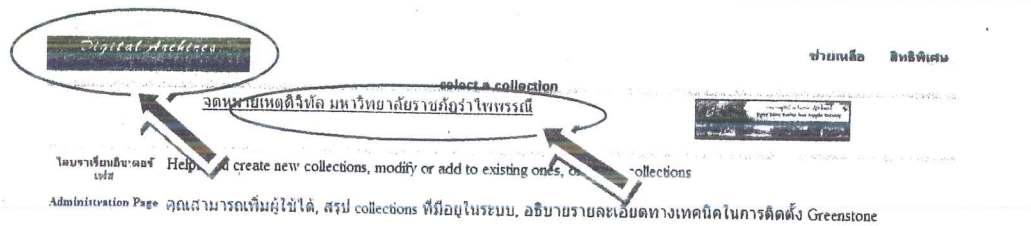
3. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S D$) โดยแบ่งการประเมินผลออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

4.51 – 5.00	มากที่สุด
3.51 – 4.50	มาก
2.51 – 3.50	ปานกลาง
1.51 – 2.50	น้อย
1.00 – 1.50	น้อยที่สุด

ผลการศึกษา

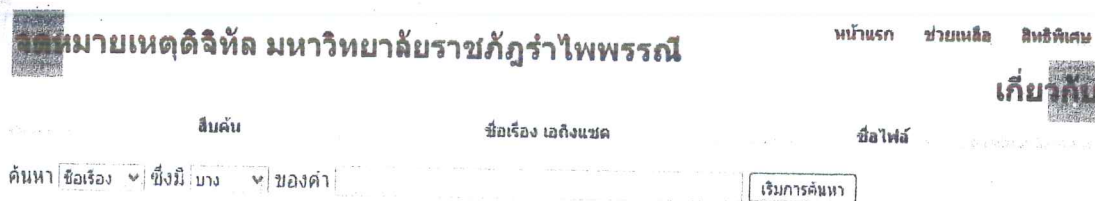
หน้าจอหลักแสดงฐานข้อมูลที่สร้างขึ้นทั้งหมดในภาพปรากฏ มี 3 กลุ่มข้อมูล ดังนี้

1. จดหมายเหตุดิจิทัลมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีที่เป็นตัวหนังสือ เป็นฐานที่แสดงข้อมูลไฟล์ html
2. Greenstone demo
3. จดหมายเหตุดิจิทัลมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีที่เป็นรูปภาพ จะแสดงไฟล์ข้อมูลรูปภาพไฟล์ JPEG

หน้าจอที่เข้าฐานข้อมูลย่อยที่สร้างขึ้น ได้แก่จดหมายเหตุดิจิทัลมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีที่เป็นรูปภาพ

หน้าจอหลักการสืบค้นฐานข้อมูลจดหมายเหตุดิจิทัลมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

เกี่ยวกับการรวมตัวกัน

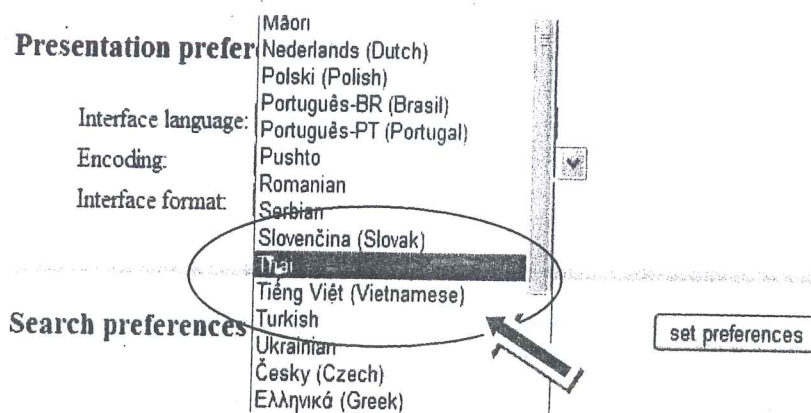
การรวมตัวกันประกอบด้วย 401 เอกสาร. ล่าสุดมีเอกสารสร้างขึ้น 81 หลายวันมาแล้ว.

ค้นหาข้อมูลในการเก็บสะสมอย่างไร

มีวิธีที่จะหาข้อมูลในการเก็บสะสมนี้

- ค้นหาที่ปรากฏในข้อความโดยคลิกที่ปุ่ม สืบค้น
- ดูเอกสารโดย Tide โดยคลิกที่ปุ่ม ชื่อเรื่อง เอกสาร
- ดูเอกสารโดย ชื่อไฟล์ โดยคลิกที่ปุ่ม ชื่อไฟล์

หน้าจอเปลี่ยนสิทธิพิเศษ เปลี่ยนภาษาที่ต้องการสืบค้น มีให้เลือกหลายภาษา ดังภาพ เปลี่ยนเป็นภาษาไทย

หน้าจอแสดงการสืบค้นโดยชื่อเรื่อง เลือกช่องคำอธิบายภาพ และมีบางส่วนในเนื้อหาของข้อมูล เป็นรายละเอียดของการสืบค้น และใช้คำค้น bag ดังภาพ

จดหมายเหตุดิจิทัล มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

หน้าแรก ช่วยเหลือ ติดต่อ

เกี่ยวกับ

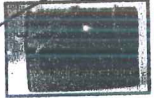
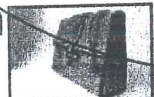
สืบค้น ชื่อเรื่อง เล็กถึงขนาด ชื่อไฟล์

ค้นหา

คำค้น: ชื่อเรื่อง at คำอธิบายภาพ level ซึ่งมี ของคำ bag

หน้าจอแสดงผลการสืบค้นโดยชื่อเรื่อง เลือกช่องคำอธิบายภาพ และมีบางส่วนในเนื้อหาของข้อมูล เป็นรายละเอียดของการสืบค้น และใช้คำค้น bag

การนับค่า bag: 6
6 เอกสารตรงกับข้อคำถาม

	ชื่อเรื่อง: ชื่อภาพ: bag กระเป๋จากเสื้อก หัวเรื่อง: bag กระเป๋ ชื่อไฟล์: (v10.JPG) คำอธิบายภาพ: วสภก 923 2550 กระเป๋จากเสื้อก ขอบกระเป๋ ทำจากผ้าสีดำ กว้าง 9.5 นิ้ว ยาว 12.5 นิ้ว ผู้แต่ง: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี รูปแบบภาพ: JPEG ความยาวภาพ: 3748 ความกว้างภาพ: 2456
	ชื่อเรื่อง: ชื่อภาพ: bag กระเป๋จากเสื้อก หัวเรื่อง: bag กระเป๋ ชื่อไฟล์: (v11.JPG) คำอธิบายภาพ: วสภก 923 2550 กระเป๋จากเสื้อก ขอบกระเป๋ ทำจากผ้าสีดำ กว้าง 9.5 นิ้ว ยาว 12.5 นิ้ว(2) ผู้แต่ง: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี รูปแบบภาพ: JPEG ความยาวภาพ: 3824 ความกว้างภาพ: 2460

หน้าจอแสดงการสืบค้นโดยหัวเรื่อง เลือกช่องคำอธิบายภาพ และมีบางส่วนในเนื้อหาของข้อมูล เป็นรายละเอียดของการสืบค้น และใช้คำค้น training

สืบค้น ชื่อเรื่อง เล็กถึงขนาด ชื่อไฟล์

ค้นหา

คำค้น: หัวเรื่อง at คำอธิบายภาพ level ทั้งหมด ของคำ training

หน้าจอแสดงผลการสืบค้นโดยหัวข้อเรื่อง เลือกช่องคำอธิบายภาพ และมีบางส่วนในเนื้อหาของข้อมูล เป็นรายละเอียดของการสืบค้น และใช้คำค้น training

การนับค่าtraining: 2
มีเอกสาร 1 ฉบับที่ตรงกับข้อซักถาม

ชื่อเรื่อง/ชื่อภาพ: marionette, training, การอบรมเชิงปฏิบัติการ การผลิตหุ่นกระบอก
หัวข้อเรื่อง: marionette, training, หุ่นกระบอก การอบรม
ชื่อไฟล์: (a1.jpg)
คำอธิบายภาพ: กิจกรรมปี 2532-2533 การอบรมเชิงปฏิบัติการการผลิตหุ่นกระบอก
ผู้แต่ง: Rambhai Barni Rajabhat University มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
รูปแบบภาพ: JPEG
ความยาวภาพ: 445
ความกว้างภาพ: 326

หน้าจอแสดงผลการสืบค้นโดยชื่อผู้แต่ง เลือกช่องคำอธิบายภาพ และมีบางส่วนในเนื้อหาของข้อมูล เป็นรายละเอียดของการสืบค้น และใช้คำค้น Rambhai Barni Rajabhat University

สืบค้น ชื่อเรื่อง เล็งถึง ชื่อไฟล์

ค้นหา ชื่อผู้แต่ง at คำอธิบายภาพ level ซึ่งมี ทั้งหมด ของคำ Rambhai Barni Rajabhat University เริ่มการค้นหา

หัวข้อเรื่อง
ชื่อเรื่อง
ชื่อผู้แต่ง

หน้าจอแสดงผลการสืบค้นโดยชื่อผู้แต่ง เลือกช่องคำอธิบายภาพ และมีบางส่วนในเนื้อหาของข้อมูล เป็นรายละเอียดของการสืบค้น และใช้คำค้น Rambhai Barni Rajabhat University

การนับค่าbarni: 52, rajabhat: 52, rambhai: 52, university: 52
26 เอกสารตรงกับข้อซักถาม

ชื่อเรื่อง/ชื่อภาพ: marionette, training, การอบรมเชิงปฏิบัติการ การผลิตหุ่นกระบอก
หัวข้อเรื่อง: marionette, training, หุ่นกระบอก การอบรม
ชื่อไฟล์: (a1.jpg)
คำอธิบายภาพ: กิจกรรมปี 2532-2533 การอบรมเชิงปฏิบัติการการผลิตหุ่นกระบอก
ผู้แต่ง: Rambhai Barni Rajabhat University มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
รูปแบบภาพ: JPEG
ความยาวภาพ: 445
ความกว้างภาพ: 326

ชื่อเรื่อง/ชื่อภาพ: slide สาธิตการทำสไลด์ถาวรโดยใช้สีธรรมชาติ
หัวข้อเรื่อง: slide การทำสไลด์
ชื่อไฟล์: (a10.jpg)
คำอธิบายภาพ: สาธิตการทำสไลด์ถาวรโดยใช้สีธรรมชาติ 29-31 ส.ค 32
ผู้แต่ง: Rambhai Barni Rajabhat University มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
รูปแบบภาพ: JPEG
ความยาวภาพ: 430
ความกว้างภาพ: 275

ส่วนการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาฐานข้อมูลจดหมายเหตุ และการทดสอบและประเมินผลฐานข้อมูล

ชุดที่	แบบสอบถาม	$\bar{x}$	S D	ระดับความคิดเห็น
1	ผลการสำรวจความสำคัญของ Element ในการลงรายละเอียด Dublin Core Metadata ของการจัดทำระบบฐานข้อมูลดิจิทัลจดหมายเหตุ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	4.37	.49	มาก
2	ผลการจัดความสำคัญของหมวดหมู่เนื้อหาในระบบฐานข้อมูลดิจิทัลจดหมายเหตุ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี	4.45	.50	มาก
3	ผลการทดสอบและประเมินผลการใช้ฐานข้อมูลดิจิทัลจดหมายเหตุ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี			
	1. ส่วนเนื้อหา	4.22	.62	มาก
	2. ส่วนการสืบค้น	3.33	.36	ปานกลาง
	3. ส่วนการติดต่อกับผู้ใช้	4.28	.61	มาก
	4. ส่วนลักษณะฐานข้อมูล	4.27	.61	มาก

อภิปรายผล

จากการพัฒนาฐานข้อมูลดิจิทัลจดหมายเหตุ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีประเด็นสำคัญในการอภิปรายผลดังนี้

1. ส่วนเนื้อหา

จากการทดสอบและประเมินผลฐานข้อมูลพบว่า ผู้ทดสอบและประเมินผลฐานข้อมูลเห็นด้วยกับรายข้อต่างๆ ในส่วนของเนื้อหาของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีและสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีในระดับมาก เนื่องจากผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากหนังสือที่ระลึกสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี โดยเฉพาะรูปแบบการนำเสนอผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการวิเคราะห์ การออกแบบจากหนังสือคู่มือ และสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญ ทำให้ฐานข้อมูลมีความสมบูรณ์ นอกจากนี้ได้แบ่งหมวดหมู่และแบ่งประเภทของภาพอย่างชัดเจน โดยรวบรวมภาพของมหาวิทยาลัย และภาพสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน นำเสนอรูปภาพและเนื้อหาได้ตรงตามความต้องการซึ่งสอดคล้องกับ จินดารัตน์ เบอรัพันธ์ (2544 : 12) ที่กล่าวถึงคุณสมบัติที่ดีของสารสนเทศว่า จะต้องมีความถูกต้อง ชัดเจน มีความ

เหมาะสม ละเอียด มีความเป็นจริง เข้าถึงได้ง่ายสะดวก รวดเร็วและมีความสมบูรณ์ซึ่งในการวิเคราะห์ออกแบบฐานข้อมูลนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดนี้มาเป็นแนวทางในการจัดการกับส่วนของเนื้อหา ทำให้ได้ฐานข้อมูลที่ได้รับการยอมรับจากผู้ทดสอบและประเมินในระดับมาก

2. ส่วนการสืบค้น

ผลปรากฏว่า ผู้ทดสอบและประเมินฐานข้อมูลเห็นด้วยกับรายข้อต่างๆ ในระดับปานกลาง เนื่องจากสืบค้นได้เฉพาะภาษาอังกฤษ จึงใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษในการสืบค้น ซึ่งนับเป็นข้อจำกัดประการหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ระบบการค้นคืนทำให้การเข้าถึงสารสนเทศทำได้อย่างสะดวก รวดเร็วขึ้น วิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถพล ช่วยคำชู (2554) ที่พบว่าการพัฒนาโปรแกรมการจัด การฐานข้อมูลสำหรับกระบวนการขอผ่อนผันค่าบำรุงการศึกษา สามารถลดเวลาเฉลี่ยที่ใช้การค้นหาข้อมูลค้างชำระจากเดิม 25 นาที ลดเหลือเพียง 1.5 นาที พบว่าผู้ใช้สามารถสืบค้นข้อมูลที่ต้องการได้อย่างสะดวกรวดเร็ว และประหยัดเวลานอกจากนี้งานวิจัยของ สิงเทพ สุขสุมิตร (2552) ซึ่งพบว่าผลการพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อการบริหาร

ความสัมพันธ์ของลูกค้า ทำให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถให้บริการข้อมูลด้านต่างๆ แก่ลูกค้าได้อย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพนอกจากนี้งานวิจัยของ สุภาวดี วิมุตตะสูงวิริยะ (2544) เรื่อง การพัฒนาฐานข้อมูลรายการบรรณานุกรมหนังสือของห้องสมุดโรงพยาบาลชัยภูมิ ที่พบว่าฐานข้อมูลสามารถสืบค้นข้อมูลได้ดีใช้ง่ายสามารถทำงานได้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ คือ สามารถบันทึกแก้ไข สืบค้น ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้องตามความต้องการของผู้ใช้ในระดับมาก ในส่วนของพิชชา พุ่มชูศรี (2544) ได้ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาฐานข้อมูลและระบบสืบค้นงานวิจัยการประมงผ่านอินเทอร์เน็ต กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประเทศไทย พบว่าผู้ใช้สามารถสืบค้นข้อมูลที่ต้องการได้อย่างสะดวกรวดเร็ว และประหยัดเวลาในการค้นคว้างานวิจัย งานวิจัยของ อารักษ์ พัทธกุล (2554) ที่ได้พัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อสนับสนุนการจัดทำใบเสนอราคา เพื่อลดระยะเวลากระบวนการจัดทำใบเสนอราคาลง สามารถสืบค้นข้อมูลได้สะดวกขึ้น และลดจำนวนรายการที่ต้องสอบราคากับตัวแทนจำหน่าย ส่งผลให้สามารถลดระยะเวลาการจัดทำเอกสารใบเสนอราคา จากงานวิจัยของ กิตติพงษ์ จันเพชร (2554) ได้ศึกษาและพัฒนาการออกแบบระบบฐานข้อมูลในการลดจำนวนเอกสารผลิตของบรรจุภัณฑ์ IC กรณีศึกษา อุตสาหกรรมเคมีคอนกรีตเตอร์ ได้ประยุกต์ใช้ความรู้และทฤษฎีต่างๆที่เกี่ยวข้องกับระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ การออกแบบระบบฐานข้อมูลโดยนำโปรแกรมการจัดการฐานข้อมูลมายเอสคิวแอล และโปรแกรมเว็บแอปพลิเคชัน พีเอชพีมายแอตมิน (phpMyAdmin) มาทำการพัฒนาโปรแกรม ส่งผลให้จำนวนเอกสารผลิตลดลง จากงานวิจัยของ อานภาพ บุญศรี (2553) ได้ศึกษาและพัฒนาฐานข้อมูลเพื่อสนับสนุนการประมาณต้นทุนเหล็กโครงสร้างรูปพรรณสำหรับงานก่อสร้างอาคาร สามารถลดระยะเวลาในการประมาณการต้นทุนผลจากการประยุกต์ใช้พบว่าสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการประมาณราคางาน จากงานวิจัยของ ดุสิต ขาวเหลือง (2546) ได้พัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศ ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต : ด้านการบริหารงาน พัฒนาขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือในการสืบค้น

จัดเก็บ เอกสารเกี่ยวกับภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษาด้านการบริหารงาน ตลอดจนการบันทึก แก้ไข ปรับปรุงการออกรายงาน (พิมพ์รายงาน) ที่ได้จากการสืบค้นพบว่าสามารถสืบค้นข้อมูลที่ต้องการได้อย่างสะดวกรวดเร็ว และประหยัดเวลาในการค้นคว้า

3. ส่วนติดต่อกับผู้ใช้

ส่วนของการติดต่อกับผู้ใช้ ผลปรากฏว่าผู้ทดสอบและประเมินผลฐานข้อมูลเห็นด้วยกับรายชื่อดังๆในระดับมากเนื่องจากคู่มือการใช้งาน มีรายละเอียดครอบคลุม อ่านเข้าใจง่าย ขั้นตอนการใช้งานไม่ซับซ้อน และมีภาพประกอบการใช้งานฐานข้อมูลตามขั้นตอนต่างๆซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเลียวนาร์ด (Leonard, 2003) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาฐานข้อมูลโดยใช้โปรแกรมไมโครซอฟต์เอกเซลสำหรับการประเมินวารสารที่เสนองานวิจัยว่าคู่มือการใช้งานสามารถช่วยให้การสืบค้นข้อมูลที่ต้องการได้อย่างรวดเร็ว เพราะในคู่มือมีการใช้ระบบภาพประกอบที่มีข้อความอธิบายอย่างละเอียด

4. ส่วนลักษณะของฐานข้อมูล

ส่วนของลักษณะของฐานข้อมูลพบว่าผู้ทดสอบและประเมินฐานข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นโดยรวมเกี่ยวกับลักษณะของฐานข้อมูล ในระดับมากเนื่องจากกำหนดกลุ่มผู้ใช้มีความชัดเจน การออกแบบหน้าหลักมีความเหมาะสม และปุ่มคำสั่งต่างๆ สามารถสื่อความเข้าใจได้อย่างเหมาะสม วิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา เจริญมาก (2541) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาระบบฐานข้อมูลงานสารบรรณซึ่งฐานข้อมูลสามารถพัฒนาไปเชื่อมต่อกับระบบเครือข่ายเวปต์ ไรต์ เวบ ได้ จากการประเมินระบบฐานข้อมูลมีความเหมาะสมทุกระบบ ในส่วนของลักษณะโดยทั่วไปของฐานข้อมูล มีการใช้สีและขนาดตัวอักษรมีความเหมาะสมอีกทั้งอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการได้เป็นอย่างดี การพัฒนาฐานข้อมูล มีจุดประสงค์ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ ทั้งการจัดเก็บ การรวบรวมการสืบค้น และการรวมแหล่งของข้อมูลสารสนเทศให้อยู่ในแหล่งเดียวกัน อีกทั้งสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้ในด้านต่างๆ

ดังนั้น ผลที่ได้รับจากการทดสอบและประเมินฐานข้อมูลสรุปได้ว่า ฐานข้อมูลสามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในด้านของโปรแกรม และเนื้อหาทั้งของมหาวิทยาลัย และส่วนของสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี และการติดต่อกับผู้ใช้ ส่วนด้านการสืบค้นนั้นมีข้อจำกัดในการใช้คำค้น ซึ่งใช้ได้เฉพาะภาษาอังกฤษเท่านั้น

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาและวิจัยการพัฒนาฐานข้อมูลดิจิทัลจดหมายเหตุมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยประสบปัญหาเกี่ยวกับโปรแกรม Greenstone Digital Library Software : GSDL เนื่องจากทำได้ 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) การจัดการฐานข้อมูลในรูปแบบเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล 2) การจัดการบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ดังนั้นก่อนที่จะพัฒนาโปรแกรมหรือพัฒนาฐานข้อมูล ผู้พัฒนาควรกำหนดวัตถุประสงค์ของการใช้งานให้ชัดเจนเสียก่อน เช่นต้องการโปรแกรมมาใช้งานจัดเก็บข้อมูลประเภทใด และโปรแกรมที่จะมาใช้นั้นสามารถติดตั้งบนคอมพิวเตอร์เครื่องรุ่นใดได้บ้าง อีกทั้งหากต้องการเผยแพร่งานวิจัยไปยังหน่วยงานต่างๆ ควรตรวจสอบหน่วยงานต่างๆ เกี่ยวกับโปรแกรมที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้จะได้เลือกโปรแกรมที่สามารถใช้ร่วมกันได้ ส่วนการจัดการบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ความเร็วของอินเทอร์เน็ตในประเทศไทยถือว่าช้ากว่าประเทศเจ้าของผู้พัฒนาโปรแกรม ทำให้ในประเทศไทยไม่มีหน่วยงานใดใช้โปรแกรม Greenstone Digital Library Software : GSDL ซึ่งมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบันเพราะฐานข้อมูลมีขนาดใหญ่ต้องใช้อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงในการพัฒนาและใช้งานฐานข้อมูลดังนั้นหากหน่วยงานใดต้องการพัฒนาฐานข้อมูลดิจิทัลจดหมายเหตุอาจพิจารณาใช้โปรแกรมอื่นๆ เช่น Joomla, Drupal, My SQL ฯลฯ สำหรับการจัดการฐานข้อมูลในอนาคตควรมีการพิจารณาโปรแกรมจัดการฐานข้อมูลที่มีประสิทธิภาพและสามารถออกแบบหน้าจอให้ดึงดูดความสนใจ อีกทั้ง

รองรับเทคโนโลยีสารสนเทศที่เปลี่ยนแปลงในโอกาสต่อไป เพราะโปรแกรมที่มีขนาดเล็กเปิดใช้งานบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้อย่างรวดเร็วจะน่าสนใจมากกว่า นอกจากนี้ผู้พัฒนาจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการพัฒนาฐานข้อมูลอย่างละเอียดโดยเฉพาะความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโปรแกรมที่จะใช้ในการพัฒนาฐานข้อมูลเพื่อจะได้พัฒนาฐานข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการที่ฐานข้อมูลดิจิทัลจดหมายเหตุที่พัฒนาขึ้นในครั้งนี้ ใช้โปรแกรม Greenstone Digital Library Software ซึ่งใช้คำค้นได้เฉพาะภาษาอังกฤษ จึงนับเป็นข้อจำกัดที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการพัฒนาฐานข้อมูลและการค้นคืนสารสนเทศ ซึ่งมีเนื้อหาเป็นภาษาไทยและผู้ใช้บริการที่ใช้ภาษาไทยเป็นหลัก

2. ข้อเสนอแนะทั่วไป

2.1 การพัฒนาโปรแกรมด้วยคอมพิวเตอร์หรือบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ผู้พัฒนาควรศึกษาระบบของเครื่องคอมพิวเตอร์ และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ขององค์กรต่างๆ ที่ใช้ในปัจจุบัน และศึกษาพัฒนาตัวโปรแกรมต่อเนื่อง และศึกษาข้อดีข้อเสียของโปรแกรมจัดการฐานข้อมูล ที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาฐานข้อมูล ทั้งนี้จะเป็นข้อมูลประกอบการวางแผนเกี่ยวกับการออกแบบฐานข้อมูล เนื่องจากเทคโนโลยีสารสนเทศมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การพัฒนาเครือข่ายอินเทอร์เน็ตจึงเป็นทางเลือกที่เหมาะสมกับการพัฒนาโปรแกรมข้อมูลต่อเนื่องและไม่มีปัญหาเรื่องลิขสิทธิ์

2.2 ข้อมูลของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย มีรูปภาพ เนื้อหา สารสนเทศสิ้นกระแสที่ต้องเก็บรักษา และเก็บข้อมูลตลอดเวลา และเทคโนโลยีสารสนเทศก็มีการเปลี่ยนแปลง ผู้พัฒนาฐานข้อมูลจำเป็นต้องหาโปรแกรมเสริม ช่วยในการปรับปรุงฐานข้อมูลให้ทันสมัย

2.3 ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนให้คณะต่างๆ ในมหาวิทยาลัยได้นำฐานข้อมูลไปใช้ในการศึกษาค้นคว้าของนักศึกษา และควรพัฒนาแหล่งสารสนเทศอื่นเสริมในฐานข้อมูลเช่น การพัฒนาสารสนเทศท้องถิ่นออนไลน์ที่สามารถเข้าถึงได้ทุกเพศทุกวัย ดึงดูดความสนใจของนักศึกษา และประชาชนทั่วไป ทั้งนี้ในปัจจุบันผู้ใช้มี

ความต้องการสารสนเทศในลักษณะที่หลากหลายและเฉพาะเจาะจงมากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้การจัดทำฐานข้อมูลจึงช่วยให้ผู้ใช้สามารถเลือกสารสนเทศได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ในการนี้ผู้พัฒนาฐานข้อมูลควรมีการวิเคราะห์ ออกแบบข้อมูลสารสนเทศอย่างละเอียด รอบคอบ และสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้เป็นสำคัญ

3. ข้อเสนอแนะสำหรับวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ศึกษาถึงการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานฐานข้อมูลดิจิทัลจดหมายเหตุมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ให้เป็นจดหมายเหตุที่สมบูรณ์ทั้งอาคารสถานที่เก็บเอกสารจดหมายเหตุ และฐานข้อมูลจดหมายเหตุดิจิทัล ซึ่งผลการศึกษาสามารถนำมาประกอบการพิจารณาวางแผนการบริหารจัดการ การลงทุนและการจัดทำงบประมาณในการดำเนินการพัฒนาฐานข้อมูลจดหมายเหตุดิจิทัล มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีได้

3.2 ศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาฐานข้อมูลจดหมายเหตุดิจิทัลในระดับชาติ เพื่อใช้เป็นรูปแบบสำหรับพัฒนาเครือข่ายจดหมายเหตุดิจิทัลในประเทศไทย ซึ่งมีบริการการเรียนการสอน การค้นคว้าวิจัย และเผยแพร่สารสนเทศที่ได้มาตรฐานเดียวกันทั้งประเทศ ให้เป็นฐานข้อมูลจดหมายเหตุดิจิทัลโครงการนำร่องที่ให้บริการให้คนทั้งประเทศได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน

บรรณานุกรม

กรมศิลปากร. (2542). เอกสารจดหมายเหตุ. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร.

กองบริการการศึกษา. งานพัฒนาวิชาการ กองคลังและวัสดุงานพัสดุ. (2535). ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ.2535.

กรุงเทพฯ : กองบริการการศึกษา.

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, (2542).

คำศัพท์สิ่งแวดล้อม เข้าถึงได้จาก

http://www.deqp.go.th/index.php?option=com_content&view=category&id=124&Itemid=97

กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2541).

การพัฒนาระบบฐานข้อมูลคำศัพท์ด้านสิ่งแวดล้อม.

กรุงเทพฯ : กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม.

กาญจนา เจริญมาก. (2541). การพัฒนาระบบฐานข้อมูลงานสารบรรณ. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

กัญญา วังศรี. (2542). การพัฒนาระบบฐานข้อมูลผู้ป่วยอุบัติเหตุ โรงพยาบาลศรีนครินทร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

กิดานันท์ มลิทอง. (2539). อธิบายศัพท์คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต มัลติมีเดีย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กิตติ ภัควิวัฒน์กุล. (2544). สร้างระบบสารสนเทศบนเว็บด้วย FrontPage 2002. กรุงเทพฯ : เคทีพีคอมพ์ แอนด์ คอนซัลท์.

กิตติพงษ์ จันทเพชร. (2554). การออกแบบระบบฐานข้อมูลในการลดจำนวนเศษการผลิตของบรรจุภัณฑ์ IC กรณีศึกษา อุตสาหกรรมเคมีคอนดักเตอร์. สารนิพนธ์สาขาวิชาวิศวกรรมการจัดการอุตสาหกรรม ภาควิชาวิศวกรรมอุตสาหกรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

จรมิต แก้วกังวาล. (2536). โครงสร้างไฟล์ข้อมูล อัลกอริทึมและการจัดการไฟล์ข้อมูล. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.

_____. (2545). การออกแบบและจัดการฐานข้อมูล Database Design&Management. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.

จุไรรัตน์ วิสัยดี. (2545). การพัฒนาระบบฐานข้อมูลกรณีและสาระสังเขปวิทยานิพนธ์ สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารานุกรมศาสตร์. รายงานการศึกษาอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และ

- สารสนเทศศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชดาร์ก พูลสวัสดิ์. (2543). การพัฒนาระบบฐานข้อมูล
สำหรับการเบิกจ่ายเงินเดือนของบุคลากรใน
สังกัดสำนักงานสรรพากรระดับภาค. สาขาวิชา
บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เชาวลิต กิจพิทักษ์. (2552). การพัฒนาโปรแกรมระบบ
การจัดการฐานข้อมูลงานบำรุงรักษาเชิง
ป้องกัน สำหรับเครื่องปรับอากาศชนิดแยก
ส่วนในอาคารสำนักงาน. สารนิพนธ์วิศวกรรม
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมการ
จัดการอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
พระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ณัฐพันธ์ ขจรนันท์. (2542). ระบบสารนิเทศเพื่อ
การจัดการ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ดาวานา สุยะนนท์. (2549). การพัฒนาระบบ
สารสนเทศ เพื่อการบริหารงานจดหมายเหตุ
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง. การค้นคว้าอิสระ
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
เทคโนโลยีสารสนเทศและการจัดการ
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ดาวราย ดวงมณี. (2540). การพัฒนาฐานข้อมูลบรรณานุกรม
และสาระสังเขปวารสารไทยทาง
บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์.
บัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์
และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ดุสิต ขาวเหลือง. (2546). การพัฒนาระบบฐานข้อมูล
สารสนเทศ ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา
มหาวิทยาลัยบูรพา บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต
: ด้านการบริหารงาน. วิทยานิพนธ์สาขาวิชา
เทคโนโลยีทางการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นงลักษณ์ ไม่น่ายกิจ. (2543). สารนิเทศสาร.
กรุงเทพฯ : ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญเลิศ อรุณพิบูลย์ และสุภาพร ชัยธัมมะปกรณ์.
(ม.ป.ป.). การพัฒนาห้องสมุดดิจิทัลด้วย
โปรแกรม Greenstones. ปทุมธานี :
ศูนย์บริการความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
ประทุมวรรณ กิตติอภิบุลย์. (2544). การพัฒนาระบบ
ฐานข้อมูลหนังสือของศูนย์วิทยาศาสตร์
การแพทย์ขอนแก่น. รายงานการศึกษานิเทศ
ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชา
บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประภาวดี สืบสนธิ์. (2543). สารสนเทศในบริบทสังคม.
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สมาคมห้องสมุดแห่ง
ประเทศไทย.
- ภัทรสินี ภัทรโกศล. (2543). ความรู้คอมพิวเตอร์
เบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : เอ. อาร์.
อินฟอร์เมชั่น แอนด์ พับลิเคชัน.
- ภิญโญ หมอศาสตร์. (2540). การพัฒนาระบบจัดเก็บ
สืบค้น และจัดการเอกสาร คณะเทคโนโลยี
สารสนเทศ. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง. วิทยานิพนธ์ปริญญา
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยี
สารสนเทศ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. (2550). รายงาน
ประจำปี มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
2550. จันทบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพ
พรรณี.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2548). Metadata :
คู่มือการใช้มาตรฐาน MODS และ METS
สำหรับการพรรณนาและจัดการสารสนเทศใน
ห้องสมุดดิจิทัล. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมาธิราช.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). พจนานุกรมฉบับ

ราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ :

ราชบัณฑิตยสถาน.

โรจนพร ต่ายจันทร์. (2552). การพัฒนาใช้โปรแกรม

คอมพิวเตอร์กับระบบงานบำรุงรักษา

กรณีศึกษา บริษัท สยาม ซีเนเตอร์ จำกัด.

สารนิพนธ์ปริญญาวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวิศวกรรมการจัดการอุตสาหกรรม

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า-

พระนครเหนือ.

วชิราภรณ์ สังข์ทอง. (2547). การพัฒนาฐานข้อมูล

นิยามคำศัพท์วิชาการสาขาบรรณารักษศาสตร์

และสารสนเทศศาสตร์. วิทยานิพนธ์ปริญญา

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา

บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

มหาวิทยาลัยบูรพา.

วรัตน์ ธวมงคล. (2541). การวิเคราะห์และออกแบบ

ระบบงานสารบรรณ ของสำนักงานเลขาธิการ

สภาผู้แทนราษฎร. วิทยานิพนธ์ปริญญา

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยี

สารสนเทศ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า

เจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

วิภา เจริญภักดิ์. (2539). เอกสารการสอนชุดวิชา

คอมพิวเตอร์เบื้องต้น = Introduction to

computer. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย

สุโขทัยธรรมาธิราช.

สมชาย วรญาณุโกร. (2553). การพัฒนาห้องสมุด

ดิจิทัลด้วยโปรแกรม Greenstone. กรุงเทพฯ :

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศ-

ศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ.

สถาบันราชภัฏสวนดุสิต. (2542). เทคโนโลยีสารสนเทศ

เพื่อชีวิต. กรุงเทพฯ : เอ็ดดิวเคชั่น.

สมจิตร อาจอินทร์. (2541). ระบบฐานข้อมูล =

Databasesystem. ขอนแก่น : ศูนย์หนังสือ

มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สมพร พุทธาพิทักษ์ผล. (2546). มาตรฐานในการจัดการ

สารสนเทศของห้องสมุดดิจิทัล ใน ประมวล

สารชุดวิชาสัมมนาการจัดการสารสนเทศ

เล่ม 3 หน่วยที่ 11 เรื่องที่ 11.1.2. (หน้า 10-

18). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สมลักษณ์ ละอองศรี. (2544). ระบบฐานข้อมูล.

กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.

สามารถ โพธิ์หล้า. (2544). การพัฒนาฐานข้อมูล

หนังสือห้องสมุดสถาบันความร่วมมือเพื่อ

พัฒนาเศรษฐกิจลุ่มน้ำโขง มหาวิทยาลัย

ขอนแก่น. รายงานการศึกษาระยะ ปริญญา

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาบรรณารักษศาสตร์

และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สิงเทพ สุขสมิตร. (2552). การพัฒนาระบบฐานข้อมูล

การบริหารความสัมพันธ์ลูกค้า กรณีศึกษา

บริษัทในอุตสาหกรรมนาฬิกา. สารนิพนธ์

ปริญญาวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต,

สาขาวิศวกรรมการจัดการอุตสาหกรรม

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า-

พระนครเหนือ.

สืบศักดิ์ ชื่นชัยภูมิ. (2545). การพัฒนาระบบฐาน

ข้อมูลสารสนเทศด้านการวิจัย บนเครือข่าย

อินเทอร์เน็ต ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา

มหาวิทยาลัยบูรพา. วิทยานิพนธ์การศึกษา

มหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา

มหาวิทยาลัยบูรพา.

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. (2550).

รายงานประจำปีสำนักวิทยบริการและ

เทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

รำไพพรรณี 2550. จันทบุรี : มหาวิทยาลัย

ราชภัฏรำไพพรรณี.

อรรถพล ช่วยคำชู. (2554). การพัฒนาโปรแกรมการจัด

การฐานข้อมูลสำหรับกระบวนการขอผ่อนผัน

ค่าบำรุงการศึกษา กรณีศึกษา : คณะวิศวกรรม

ศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

พระนคร. สารนิพนธ์สาขาวิชาวิศวกรรม

การจัดการอุตสาหกรรม ภาควิชาวิศวกรรม

อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า

พระนครเหนือ.

- อานุกาพ บุญศรี. (2553). การพัฒนาระบบฐานข้อมูล เพื่อสนับสนุนการประมาณต้นทุนเหล็ก โครงสร้างรูปพรรณสำหรับงานก่อสร้างอาคาร. สารนิพนธ์ปริญญาวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมการจัดการอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า-พระนครเหนือ.
- อารักษ์ พัทธกุล. (2554). การพัฒนาระบบฐานข้อมูล เพื่อสนับสนุนการจัดการใบเสนอราคา กรณีศึกษา: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ซิลเวอร์เกต เอ็นยีเนียริ่ง. สารนิพนธ์ปริญญาวิศวกรรม-ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรม การจัดการอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี พระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- Association of Research Libraries. (1998). **Problems in university library management.** Washington D.C. : Association of Research Libraries.
- Cogan, Sarah & Bullard, Rita. (2000). The Automated retrieval collection at Bruce T. Halle Library. **Library Hi Tech.** 18(2) : 142-143.
- George, C.A. (1999). **The Application of formative evaluation in the development of a database program for school district administrators.** Abstract retrieved January 20, 2003, from <http://medline.lib.buu.ac.th/dao/detail.nsp>.
- Goodger, W.J., & et al. (1999). **Development of a database management/analysis system for field research activities within a coordinated research project.** Abstract retrieved January 20, 2003, from <http://medline.lib.buu.ac.th/dao/detail.nsp>.
- Ogushi, Y., & et al. (1998). **Development and evaluation of regional health database system.** Abstract retrieved January 20, 2003, from <http://medline.lib.buu.ac.th/medline/detail.nsp>.
- Miyakawa, T. (1999). **Development of online database services in japan and perspectives on Asia.** Abstract retrieved January 20, 2003, from <http://medline.lib.buu.ac.th/eric/detail.nsp>.
- Segui, C.A. (1998). **Teacher use of the electronic information highway (Internet) for curriculum and instruction and professional actives.** (CD-ROM) Abstract from: Dissertation Abstract international, 2612.
- Sukula, Shiva Kannavgia. (2005). **Indigenous database development in India research and development library and information center. Online information review.** 29(2) : 193–207. Retrieved August 11, 2005, from <http://www.emeraldinsight.com/Insight/viewcontentItem.do?contentType=Article&contentid=1464935>.

การใช้อินเทอร์เน็ตของอาจารย์และนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

จรรุวรรณ กันหาโนน¹

ผศ. ดร.ขวัญชฎิล พิศาลพงศ์²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการใช้ ปัญหาการใช้และเปรียบเทียบการใช้อินเทอร์เน็ตของ อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จำแนกตามประสบการณ์การทำงานและตำแหน่งทางวิชาการ ส่วน นักศึกษาจำแนกตามระดับการศึกษาและกลุ่มวิชา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อาจารย์และนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ รำไพพรรณี ประจำปีการศึกษา 2551 จำนวนรวม 516 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติการแจกแจงแบบที (t - test) ผลการวิจัยพบว่า

1. อาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ส่วนใหญ่ใช้แหล่งสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์จาก เว็บไซต์ของหอสมุดกลาง สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ส่วนสถานที่ พบว่าอาจารย์ และนักศึกษาส่วนใหญ่ใช้แหล่งสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์จากหอสมุดกลาง สำนักวิทยบริการและ เทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี วัตถุประสงค์การใช้อินเทอร์เน็ตของอาจารย์พบว่าการ ทำวิจัย ส่วนนักศึกษาพบว่าส่วนใหญ่ใช้ทำเอกสารและรายงาน และพบว่าปัญหาการใช้อินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่คือปัญหาการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสืบค้น

2. จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า อาจารย์ ที่มีตำแหน่งทางวิชาการต่างกัน รวมทั้ง นักศึกษาในระดับ การศึกษาและกลุ่มวิชาต่างกัน มีการใช้และปัญหาการใช้อินเทอร์เน็ต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ตลอดจนกลุ่มอาจารย์และกลุ่มนักศึกษา มีระดับการใช้และปัญหาการใช้อินเทอร์เน็ตแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การใช้อินเทอร์เน็ต/ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา และบรรณารักษ์ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดมุกดาหาร
Email : jaruwan_nfe@hotmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาสารสนเทศศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
Email : kwanchadil@buu.ac.th

Uses of Online Database of Rambhaibarni Rajabhat University by Faculty Members and Students

Jaruwan Kanhanon¹

Kwanchadil Phisalpong²

The purposes of this research were to study and compare online database uses and problems of uses in Rambhaibarni Rajabhat University between faculty members and students in 2008 academic year, by categorizing into working experiences and academic positions of faculty members as well as educational levels and educational subjects of students. The number of participating samples were 516 faculty members and students. The instrument used in this study was a questionnaire. Percentage, mean, standard deviation, and t-test were used to perform the data analysis. The results were as follows:

1. Faculty members and students most online database uses resources provided on the website of Rambhaibarni Rajabhat University Library, also searching the databases at the Library. They were informed about online database service from the Library website. Faculty members most used the databases for doing their research while students most used the databases for doing their papers. students most problems online database uses of foreign language skill.

2. There were statistically significant differences in online database uses for the following groups: faculty members of academic positions, students of educational levels and educational subjects, as well as groups of faculty members and students. There were statistically significant differences in problems of online database uses for the following groups: students of educational levels and educational subjects, as well as groups of faculty members and students.

Keyword: online database uses, Rambhai Barni Rajabhat University

¹ Master Degree Student of Department of Information Studies, Faculty of Humanities and Social Sciences: Burapha University.

² Assistant Professor of Department of Information Studies, Faculty of Humanities and Social Science, Burapha University.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากการเปลี่ยนแปลงสังคมยุคโลกาภิวัตน์ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยจำเป็นต้องปรับตัวเองหลายด้าน จากเดิมที่เป็นสถานที่จัดเก็บ รวบรวมทรัพยากรสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อบริการแก่ผู้ใช้ มาเป็นห้องสมุดที่เอื้ออำนวยต่อการเข้าถึงสารสนเทศแก่ผู้ใช้ได้จากทุกสถานที่ ทุกเวลา และสามารถเชื่อมโยงสารสนเทศทั่วโลก ให้บริการแก่ผู้ใช้ โดยไม่ต้องจำกัดว่าต้องให้บริการเฉพาะภายในห้องสมุดเท่านั้น จะเห็นได้ว่าการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการดำเนินงานของห้องสมุดเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ห้องสมุดจึงพัฒนารูปแบบการจัดบริการสารสนเทศ จากที่เคยให้บริการในลักษณะฐานข้อมูลบรรณานุกรม เป็นการขยายการจัดการ และให้บริการฐานข้อมูลต้นแหล่งมากขึ้น พร้อมกับการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบเอกสารฉบับเต็ม (Full Text) และในรูปแบบมัลติมีเดีย (น้ำทิพย์ วิภาวิน, 2542 : 19) ทำให้ปัจจุบันห้องสมุดมหาวิทยาลัยนอกจากจะมีทรัพยากรสารสนเทศในรูปแบบสิ่งพิมพ์แล้วยังมีการจัดหาสารสนเทศในรูปแบบฐานข้อมูลออนไลน์ เพื่อให้ผู้ใช้บริการสามารถสืบค้นและเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างสะดวก รวดเร็วยิ่งขึ้น

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีหน้าที่ในการจัดเตรียมทรัพยากรสารสนเทศและเครื่องมือช่วยการค้นคว้าเพื่อสนับสนุนการเรียน การสอน การค้นคว้า วิจัยแก่คณาจารย์ นักศึกษา โดยรวบรวมแหล่งสารสนเทศที่ทันสมัยในการที่จะช่วยพัฒนาความเป็นเลิศทางวิชาการ หอสมุดกลางให้บริการฐานข้อมูลออนไลน์โดยมีสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเป็นหน่วยงานที่สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการบอกรับฐานข้อมูลออนไลน์ให้แก่มหาวิทยาลัยของรัฐทั่วประเทศ

ปัจจุบันฐานข้อมูลออนไลน์ มีบทบาทต่อการให้บริการของห้องสมุดและต่อผู้ใช้บริการเพิ่มมากขึ้น โดยเป็นหนทางหนึ่งในการเพิ่มความสมบูรณ์ของทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดให้มีความครอบคลุมเนื้อหาในสาขาวิชาต่าง ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ฐานข้อมูลออนไลน์มี

ระบบการค้นคืนที่ช่วยให้ผู้ใช้เข้าถึงแหล่งสารสนเทศที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และฐานข้อมูลออนไลน์ยังสามารถบรรจุมหาสารบรรณได้เป็นจำนวนมาก จึงช่วยประหยัดเนื้อที่ในการจัดเก็บทรัพยากรสารสนเทศอีกด้วย ส่วนบทบาทต่อผู้ใช้นั้น ถ้าผู้ใช้มีอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศที่ช่วยในการค้นคืน บริการฐานข้อมูลออนไลน์ จะช่วยให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงสารสนเทศที่ทันสมัยได้อย่างกว้างขวาง สะดวกและรวดเร็วโดยไม่มีข้อจำกัดด้านเวลา และสถานที่ ผู้ใช้สามารถค้นคืนสารสนเทศจากหลายฐานข้อมูลได้ในเวลาเดียวกัน และสามารถกำหนดคำค้นได้หลากหลายเพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการอีกด้วย

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลฐานข้อมูลดังกล่าวเพื่อสนับสนุนการเรียน การสอน การค้นคว้าวิจัย ซึ่งในด้านบริการยังไม่สามารถทราบได้ว่าผู้ใช้บริการมีสภาพการใช้บริการอย่างไร มีปัญหาการใช้ฐานข้อมูลมากน้อยเพียงใด ฐานข้อมูลที่ทำให้บริการสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้หรือไม่ ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการให้บริการฐานข้อมูล ในสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีให้เกิดประโยชน์สูงสุดและใช้สารสนเทศที่มีอยู่ให้เกิดความคุ้มค่ายิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้และปัญหาการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ของอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
2. เพื่อเปรียบเทียบการใช้และปัญหาการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ของอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
3. เพื่อเปรียบเทียบการใช้และปัญหาการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จำแนกตามประสบการณ์การทำงานและตำแหน่งทางวิชาการ

4. เพื่อเปรียบเทียบการใช้และปัญหาการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีจำแนกตามระดับการศึกษาและกลุ่มวิชา

สมมติฐานการวิจัย

1. อาจารย์ที่มีประสบการณ์การทำงานที่ต่างกันมีการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์แตกต่างกัน
2. อาจารย์ที่มีตำแหน่งทางวิชาการที่ต่างกันมีการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์แตกต่างกัน
3. นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์แตกต่างกัน
4. นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีที่สังกัดกลุ่มวิชาที่ต่างกัน มีการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์แตกต่างกัน
5. อาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1. อาจารย์ จำแนกตาม
 - 1.1 ประสบการณ์การทำงาน
 - 1.1.1 1-15 ปี
 - 1.1.2 15 ปีขึ้นไป
 - 1.2 ตำแหน่งทางวิชาการ
 - 1.2.1 อาจารย์ที่มีตำแหน่งทางวิชาการ
 - 1.2.2 อาจารย์ที่ไม่มีตำแหน่งทาง
2. นักศึกษา จำแนกตาม
 - 2.1 ระดับการศึกษา
 - 2.1.1 ปริญญาตรี
 - 2.1.2 ปริญญาโท
 - 2.2 กลุ่มวิชา
 - 2.2.1 กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
 - 2.2.2 กลุ่มวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

6. อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีที่มีประสบการณ์การทำงานที่ต่างกันมีปัญหาการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์แตกต่างกัน

7. อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีที่มีตำแหน่งทางวิชาการที่ต่างกันมีปัญหาการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์แตกต่างกัน

8. นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีปัญหาการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์แตกต่างกัน

9. นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีที่สังกัดกลุ่มวิชาที่ต่างกัน มีปัญหาการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์แตกต่างกัน

10. อาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีปัญหาการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์แตกต่างกัน

ตัวแปรตาม ได้แก่

1. การใช้ฐานข้อมูลออนไลน์
2. ปัญหาการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์
 - 2.1 ด้านฐานข้อมูล
 - 2.2 ด้านอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และเครือข่าย
 - 2.3 ด้านผู้ให้บริการ
 - 2.4 ด้านผู้ใช้บริการ

ประโยชน์ของการวิจัย

ผลการวิจัยเป็นแนวทางในการปรับปรุงการให้บริการฐานข้อมูลออนไลน์ของหอสมุดกลาง สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการยิ่งขึ้น

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการใช้และปัญหาการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จำแนกตามประสบการณ์การทำงานและตำแหน่งทางวิชาการ และนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จำแนกตามระดับการศึกษาและกลุ่มวิชา และเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการใช้ ปัญหาการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ ตลอดจนเปรียบเทียบการใช้และปัญหาการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ระหว่างอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คืออาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ประจำปีการศึกษา 2551 ได้แก่อาจารย์จำนวน 106 นักศึกษา จำนวน 410 คน

จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้การคำนวณกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด, 2535 : 39-40) เมื่อกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางเทียบกับกลุ่มประชากรที่เป็นนักศึกษาจำนวน 5,739 คน ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาจำนวน 410 คน และเมื่อกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางเทียบกับกลุ่มประชากรที่เป็นอาจารย์จำนวน 129 คน ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็นอาจารย์จำนวน 106 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิอย่างไม่เป็นสัดส่วน (Disproportional Stratified Random Sampling) หลังจากนั้นใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอาจารย์ ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยวิธีจับฉลากรายชื่ออาจารย์ตามคณะที่สังกัด ส่วนนักศึกษาใช้วิธีการให้นักศึกษาที่สมัครใจตอบแบบสอบถามตามสาขาวิชาที่กำหนดไว้

เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาปริญญาโทมีจำนวนแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาปริญญาตรีมาก และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาปริญญาตรีกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มีจำนวนแตกต่างจากนักศึกษาปริญญาตรีกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาก ผู้วิจัยได้เพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาปริญญาโท และนักศึกษาปริญญาตรีกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นกลุ่มละ 30 คน โดยใช้แนวคิดในการกำหนดขนาดกลุ่มย่อยของแมคมิลแลนด์ และชูแมคเกอร์ (McMillan & Schumacker, 1997: 176)

การสรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ของอาจารย์และนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี สามารถสรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

การใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ของอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

1. อาจารย์และนักศึกษา ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 82.56) ใช้แหล่งสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์จากเว็บไซต์ของหอสมุดกลาง สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีมากที่สุด รองลงมาคือจากเว็บไซต์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยอื่นๆ และจากเว็บไซต์ที่ให้บริการฐานข้อมูลออนไลน์ฟรี ตามลำดับ

2. อาจารย์และนักศึกษา รับทราบการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์จากข่าวประชาสัมพันธ์บนเว็บไซต์ของหอสมุดกลาง สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี รองลงมาจากเอกสารเผยแพร่ของหอสมุดกลาง สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี และจากบุคลากรของหอสมุดกลาง สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ตามลำดับ

3. อาจารย์ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 92) ใช้สถานที่สืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์จาก สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มากที่สุด รองลงมาเป็นภาควิชา/คณะ ส่วนนักศึกษา (ร้อยละ 84.15) สืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์จากสำนักวิทย

บริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีมากที่สุด รองลงมาเป็นศูนย์คอมพิวเตอร์

4. อาจารย์ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 79) มีวัตถุประสงค์ในการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์เพื่อการทำวิจัยมากที่สุด รองลงมาคือเพื่อเขียนบทความ/เอกสาร/ตำรา ส่วนนักศึกษา (ร้อยละ 69.02) พบว่ามีวัตถุประสงค์การใช้ฐานข้อมูลออนไลน์เพื่อจัดทำเอกสารรายงานมากที่สุด รองลงมาคือเพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายในชั้นเรียน

5. เหตุผลในการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ของอาจารย์ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 96) ได้แก่ ข้อมูลที่สืบค้นได้มีความทันสมัยมากที่สุด รองลงมาคือ ข้อมูลมีความหลากหลาย ครอบคลุมทุกสาขาวิชา ส่วนนักศึกษาพบว่า (ร้อยละ 77.6) เหตุผลการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์คือข้อมูลที่สืบค้นได้มีความทันสมัยที่สุด

6. อาจารย์ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 91) เรียนรู้การใช้ฐานข้อมูลออนไลน์จากเมนู (Help) ในฐานข้อมูลออนไลน์มากที่สุด รองลงมาคือ จากเอกสารแนะนำวิธีการสืบค้นฐานข้อมูลของหอสมุดกลาง สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่วนนักศึกษาพบว่าส่วนใหญ่ (ร้อยละ 76.34) เรียนรู้การใช้ฐานข้อมูลออนไลน์จากเอกสารแนะนำวิธีการสืบค้นฐานข้อมูลของหอสมุดกลาง สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ รองลงมาคือ เมนู (Help) ในฐานข้อมูลออนไลน์

7. ความถี่ในการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ของอาจารย์ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 48.11) มากกว่าสัปดาห์ละ 1 ครั้ง มากที่สุด รองลงมาคือ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ส่วนนักศึกษา (ร้อยละ 37.32) พบว่าความถี่ในการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ส่วนใหญ่ คือ สัปดาห์ละ 1 ครั้งมากที่สุด รองลงมาคือ เดือนละ 1 ครั้ง

8. ช่วงเวลาในการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ของอาจารย์ (ร้อยละ 87) และนักศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 69.27) คือช่วงเวลา 12.00–18.00 น. มากที่สุด รองลงมาคือช่วงเวลา 18.00–24.00 น.

9. ระยะเวลาเฉลี่ยในการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ของอาจารย์ (ร้อยละ 73.58) และนักศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 49.02) คือ ระยะเวลาเฉลี่ย 30–60 นาที มากที่

สุด รองลงมาระยะเวลาน้อยกว่า 30 นาที

10. อาจารย์และนักศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 100) ต้องการรูปแบบผลลัพธ์จากการค้นคืนเป็นเอกสารฉบับเต็ม (Full Text) มากที่สุด รองลงมาคือบรรณานุกรมและสาระสังเขป/บทคัดย่อ (Bibliographies&Abstract)

ผลการศึกษาการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ของอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีประเด็นในการอภิปรายผล ดังนี้

1. อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีระดับการใช้และปัญหาการฐานข้อมูลส่วนใหญ่ แตกต่างกันอย่างไม่น่าสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าไม่ว่าอาจารย์จะมีประสบการณ์การทำงานมาก หรือน้อยก็มีความหลากหลายในความสนใจและมีความจำเป็นในการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์เพื่อประกอบการทำผลงานทางวิชาการ หรือทำงานวิจัย ตลอดจนศึกษาค้นคว้าหาความรู้ใหม่ๆ จากฐานข้อมูลออนไลน์ เพื่อนำมาใช้ในการเตรียมการสอนนักศึกษาในระดับต่าง ๆ กันตามความสนใจส่วนบุคคล จึงทำให้อาจารย์ที่มีประสบการณ์การทำงานที่ต่างกันการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์และปัญหาการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่มีความสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้

2. อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ที่มีตำแหน่งทางวิชาการต่างกันมีการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ส่วนใหญ่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าอาจารย์ที่มีตำแหน่งทางวิชาการนั้นมีประสบการณ์ในการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์เพื่อประกอบการทำผลงานทางวิชาการ หรือทำงานวิจัย และติดตามความก้าวหน้าของฐานข้อมูลออนไลน์มากกว่าอาจารย์ที่ไม่มีตำแหน่งทางวิชาการที่ยังไม่มีประสบการณ์ในการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ประกอบการทำผลงานทางวิชาการมากนักซึ่งมีความสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้

3. นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ที่เรียนในระดับการศึกษาต่างกัน มีการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ฐานข้อมูล IEEE/IET Electronic Library (IEL)

LexisNexisR at Lexis.com R , NexisR , ProQuest Dissertation & Theses, CHE PDF Dissertations Fulltext และ TDC หรือ ThaiLIS Digital Collection ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นักศึกษาในระดับปริญญาตรีส่วนใหญ่ยังไม่มีคามจำเป็นในการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ เพราะเนื้อหาที่เรียนส่วนใหญ่อาจสืบค้นจากหนังสือบนชั้นในห้องสมุด หรืองานวิจัยในประเทศที่เป็นรูปแบบบนชั้น ซึ่งแตกต่างจากนักศึกษาในระดับปริญญาโทที่จะต้องมีการทำวิจัยเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามโครงสร้างของหลักสูตร จึงจำเป็นต้องสืบค้นฐานข้อมูลงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้ที่จะต้องใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชโรชนี ชัยมินทร์ (2549) พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการใช้สารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์เพื่อทำรายงานและวิทยานิพนธ์ และใกล้เคียงกับผลงานวิจัยของ สุชาลักษณ์ ธรรมดวงศรี (2550) ที่พบว่า นิสิตระดับบัณฑิตศึกษาส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อการทำรายงานที่ได้รับมอบหมาย รองลงมาคือทำวิทยานิพนธ์/ การศึกษาอิสระ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ผ่องพรรณ แยมแซไซ (2544) ที่พบว่าส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สังกัดกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ใช้ฐานข้อมูลออนไลน์มากที่สุดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์และรายงาน และมีความพึงพอใจผลการสืบค้นที่สามารถนำไปเป็นประโยชน์ได้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้

4. นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีที่เรียนกลุ่มวิชาที่ต่างกันนั้นมีการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ฐานข้อมูล ACM Digital Library, Academic SearchTM Elite (ASE), H.W. Wilson, IEEE/IET Electronic Library (IEL), LexisNexisR at Lexis.com R และ NexisR, Pro Quest Dissertation&Theses, SpringerLink-Journal, ISI Web of Science และ Science Direct ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักศึกษากลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกับนักศึกษากลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีการเรียนรู้เกี่ยวกับองค์

ความรู้ เนื้อหา สารที่แตกต่างกัน ส่วนใหญ่สาขาวิชาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เน้นองค์ความรู้ที่อยู่ในเอกสาร ตำราเรียน ซึ่งอาจเข้าใช้บริการฐานข้อมูลออนไลน์น้อย ส่วนสาขาวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเน้นองค์ความรู้ที่หลากหลายในประเทศต่างๆ รวมทั้งต้องศึกษาค้นคว้างานวิจัยในต่างประเทศจึงอาจมีความจำเป็นที่จะต้องเข้าใช้บริการฐานข้อมูลออนไลน์มากกว่าซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติหรือลักษณะของการเรียนการสอนของแต่ละกลุ่มวิชาที่มีเนื้อหาวิชาที่เฉพาะด้านต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พชรินทร์ เพิ่มฉลาด (2544) ได้ศึกษาเรื่อง การสืบค้นสารสนเทศแบบออนไลน์ผ่านระบบ VTLS VIRTUA-Web GATEWAY ของนักศึกษาสถาบันราชภัฏสกลนคร พบว่า นักศึกษาที่เรียนต่างสาขาวิชากันจะมีวิธีการและผลสำเร็จในการสืบค้นสารสนเทศแตกต่างกัน และสอดคล้องกับที่ผ่องพรรณ แยมแซไซ (2544) ได้ศึกษาเรื่อง การใช้ฐาน ข้อมูลออนไลน์ที่บอกรับเป็นสมาชิกโดยสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า ผู้ใช้บริการฐานข้อมูลออนไลน์ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สังกัดกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และ งานวิจัยของทิพวัลย์ อ่อนใจงาม (2546) สุภาพร เอียบสกุล (2546) และหทัยรัตน์ ธีรกุล (2552) พบว่า นักศึกษาสาขาวิชาต่างกันมีการใช้แหล่งสารสนเทศวิธีการค้นหาและการใช้สารสนเทศแตกต่างกัน จึงทำให้มีความต้องการสารสนเทศแตกต่างกันไปด้วย เช่น สารสนเทศด้านฐานข้อมูลออนไลน์ ซึ่งมีความสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้

5. อาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี มีระดับการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ส่วนใหญ่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยอาจารย์และนักศึกษามีการใช้ฐานข้อมูลทั้งหมดจำนวน 13 ฐานข้อมูลแตกต่างกัน โดยส่วนใหญ่พบว่าอาจารย์และนักศึกษาใช้ฐานข้อมูล TDC หรือ ThaiLIS Digital Collection มากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี นั้นมีความจำเป็นต้องใช้ฐานข้อมูลออนไลน์เพื่อประกอบการทำผลงานทางวิชาการ หรือทำงานวิจัย ตลอดจนศึกษาค้นคว้าหา

ความรู้ใหม่ ๆ จากฐานข้อมูลออนไลน์ เพื่อนำมาใช้ในการเตรียมการสอนนักศึกษา ดังนั้นจึงต้องใช้ฐานข้อมูลออนไลน์มากกว่านักศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ผ่องพรรณ แยมแซไซ (2544) ที่พบว่าอาจารย์/นักวิจัยมีวัตถุประสงค์ในการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์เพื่อประกอบการเรียนการสอนส่วนนักศึกษานั้นมีระดับการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ซึ่งอาจเป็นเพราะว่านักศึกษามีปัญหาในการใช้ภาษาอังกฤษในการสืบค้น คู่กันเคยกับการค้นคว้างานวิจัยที่เป็นตัวเล่ม บนชั้นมากกว่าและยังอาจไม่มีความจำเป็นในการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ จะใช้สืบค้นก็เฉพาะในช่วงที่ทำงานวิจัย หรืออาจารย์มอบหมายให้ค้นหางานวิจัยต่างประเทศเท่านั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาลักษณ์ ธรรมดวงศรี (2550) ที่พบว่า นิสิตระดับบัณฑิตศึกษาส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์เพื่อการทำรายงานที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งมีความสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้

6. อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันมีปัญหาค้นฐานข้อมูลออนไลน์ ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ปัญหาการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ที่อาจารย์ที่มีประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 10 ปี และอาจารย์ที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไป ในภาพรวมมีปัญหาค้นฐานข้อมูลออนไลน์จากคอมพิวเตอร์ (คอมพิวเตอร์ภายนอกมหาวิทยาลัย) ภายนอกเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีไม่สามารถทำได้มากที่สุดเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เนื่องจากระบบการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์นั้นสามารถสืบค้นได้เฉพาะภายในมหาวิทยาลัย โดยสืบค้นผ่าน IP ของมหาวิทยาลัยเท่านั้นทำให้ผู้ใช้บริการไม่ได้รับความสะดวกในการเข้าใช้เมื่อต้องการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์ภายนอกมหาวิทยาลัย ซึ่งไม่มีความสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้

7. อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ที่มีตำแหน่งทางวิชาการต่างกันมีปัญหาค้นฐานข้อมูลออนไลน์ส่วนใหญ่ ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ปัญหาการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์อาจารย์ที่มีตำแหน่งทางวิชาการและอาจารย์ไม่มีตำแหน่งทางวิชาการ ประสบปัญหาคือการ

สืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์จากคอมพิวเตอร์ (คอมพิวเตอร์ภายนอกมหาวิทยาลัย) ภายนอกเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีไม่สามารถทำได้มากที่สุดเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เนื่องจากระบบการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์นั้นสามารถสืบค้นได้เฉพาะภายในมหาวิทยาลัย โดยสืบค้นผ่าน IP ของมหาวิทยาลัยเท่านั้นทำให้ผู้ใช้บริการไม่ได้รับความสะดวกในการเข้าใช้เมื่อต้องการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์จากภายนอกมหาวิทยาลัย ซึ่งไม่มีความสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้

8. นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ที่เรียนในระดับการศึกษาต่างกันมีปัญหาค้นฐานข้อมูลออนไลน์ส่วนใหญ่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ปัญหาการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์นักศึกษาในระดับปริญญาตรีส่วนใหญ่พบว่ามีปัญหาในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสืบค้นมากที่สุดทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักศึกษาปริญญาตรีนี้นั้นยังไม่มีความรู้ความชำนาญและประสบการณ์ในการใช้ภาษาอังกฤษในการสืบค้น ประกอบกับยังไม่มีมีความจำเป็นในการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์เพราะเนื้อที่เรียนส่วนใหญ่อาจสืบค้นจากหนังสือบนชั้นในท้องสมุด หรืองานวิจัยในประเทศที่เป็นรูปเล่มบนชั้นอาจไม่คู่กันเคยกับการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ทำให้เกิดปัญหาในการใช้มาก ซึ่งแตกต่างจากนักศึกษาในระดับปริญญาโท ที่จะต้องมีการทำวิจัยจะต้องมีการสืบค้นฐานข้อมูลงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ ดังนั้นจึงมีการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์บ่อยครั้ง ทำให้เกิดความชำนาญในการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์มากกว่าจึงเกิดปัญหาในการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์น้อยกว่า ซึ่งมีความสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้

9. นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ที่เรียนกลุ่มวิชาที่แตกต่างกัน มีปัญหาค้นฐานข้อมูลแตกต่างกัน ทั้งนี้ปัญหาการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ที่นักศึกษากลุ่มวิชามนุษยศาสตร์และกลุ่มวิทยาศาสตร์ ทั้งนี้เป็นเพราะนักศึกษามีความรู้ ความชำนาญและประสบการณ์ในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสืบค้น ประกอบกับการเรียนรู้เกี่ยวกับองค์ความรู้ เนื้อหา สารที่แตกต่างกันบางสาขาวิชาการเน้นองค์ความรู้ที่อยู่ใน

เอกสาร ตำราเรียนมากกว่าซึ่งอาจเข้าใช้บริการฐานข้อมูลออนไลน์น้อย ทำให้เกิดปัญหาในการใช้มาก เพราะไม่คุ้นเคยกับระบบการสืบค้น ส่วนบางสาขาวิชาเน้นองค์ความรู้ที่หลากหลายในประเทศต่างๆ รวมทั้งต้องศึกษาค้นคว้างานวิจัยในต่างประเทศ จึงต้องเข้าใช้บริการฐานข้อมูลออนไลน์บ่อย ทำให้ต้องเรียนรู้วิธีการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ ทำให้สามารถได้อย่างคล่องแคล่ว มีปัญหาในการใช้น้อย จากเหตุผลที่กล่าวมาส่งผลให้นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีที่เรียนในกลุ่มวิชาที่ต่างกัน มีระดับปัญหาการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พัชรินทร์ เพิ่มฉลาด (2544) ได้ศึกษาเรื่อง การสืบค้นสารสนเทศแบบออนไลน์ผ่านระบบ VTLS VIRTUA-Web GATEWAY ของนักศึกษาสถาบันราชภัฏสกลนคร พบว่านักศึกษาที่เรียนต่างสาขาวิชากันจะมีวิธีการและผลสำเร็จในการสืบค้นสารสนเทศแตกต่างกัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้

10. อาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีมีปัญหาการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าอาจารย์มีความจำเป็นต้องใช้ฐานข้อมูลออนไลน์เพื่อประกอบการทำผลงานทางวิชาการ หรือทำงานวิจัย ตลอดจนศึกษาค้นคว้าหาความรู้ใหม่ๆ จากฐานข้อมูลออนไลน์ เพื่อนำมาใช้ในการเตรียมการสอนนักศึกษา จะต้องมีการสืบค้นฐานข้อมูลงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ ดังนั้นจึงมีการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์บ่อยครั้ง ทำให้เกิดความชำนาญในการใช้ จึงเกิดปัญหาในการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์น้อยกว่ากลุ่มนักศึกษา ซึ่งมีความสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการศึกษาเรื่อง การใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ของอาจารย์และนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในส่วนของหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการจัดหาและพัฒนาการให้บริการฐานข้อมูลออนไลน์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในประเด็นสำคัญดังนี้

1. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

1.1 กำหนดเป็นนโยบายให้นักศึกษาทุกระดับการศึกษาทุกชั้นปีและทุกกลุ่มวิชามีทักษะการรู้สารสนเทศ (Information Literacy) ตามเกณฑ์มาตรฐานที่ทางมหาวิทยาลัยกำหนด

1.2 กำหนดนโยบายให้อาจารย์ผู้สอนมอบหมายให้นักศึกษาทุกระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษาสืบค้นสารสนเทศฐานข้อมูลออนไลน์เพื่อประกอบการเรียนในรายวิชาต่าง ๆ รวมทั้งการทำวิจัยในหลักสูตรการเรียน

1.3 สนับสนุนงบประมาณเพื่อจัดหาฐานข้อมูลออนไลน์ที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนและการวิจัยของอาจารย์และนักศึกษา

1.4 มหาวิทยาลัย ควรสนับสนุนจำนวนคอมพิวเตอร์ที่ให้บริการฐานข้อมูล พร้อมทั้งเพิ่มสมรรถนะของเครื่องให้สามารถสืบค้นข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว และมีเครื่องสำหรับให้บริการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์ตามหน่วยงาน คณะของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เพื่อให้อาจารย์และนักศึกษา ได้รับความสะดวกและรวดเร็วในการสืบค้น

1.5 กำหนดนโยบายให้อาจารย์ใช้ฐานข้อมูลออนไลน์เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน การทำผลงานทางวิชาการและการทำวิจัย มีงบประมาณสนับสนุนการทำวิจัย

2. สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ

2.1 เน้นการจัดฝึกอบรมให้นักศึกษามีทักษะการรู้สารสนเทศ (Information Literacy) เพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถสืบค้นสารสนเทศจากฐานข้อมูลออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 กระตุ้นจูงใจในการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ด้วยการจัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ เช่น การแข่งขันชิงรางวัลความสามารถในการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์และการตอบคำถามชิงรางวัลเกี่ยวกับความรู้ด้านฐานข้อมูลออนไลน์ เป็นต้น

2.3 สำนักวิทยบริการซึ่งเป็นหน่วยงานที่ให้บริการฐานข้อมูลออนไลน์ควรจัดการ แนะนำการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์ให้แก่อาจารย์และนักศึกษาจำแนก

ตามสาขาวิชาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ผู้ใช้บริการสามารถเข้าใจและนำความรู้ด้านการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์ไปใช้ตรงตามสาขาที่ตนเรียนมากขึ้น

2.4 จัดอบรมการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์ในรูปแบบที่น่าสนใจในเชิงรุก เช่นการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์โดยวิทยากรที่มีเทคนิคการสอนที่น่าสนใจ สนุกสนาน โดยใช้สถานที่ทั้งในสำนักวิทยบริการและห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ของคณะต่างๆ

2.5 จัดทำบทเรียนออนไลน์ (e-learning) เพื่อฝึกทักษะการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์ทางเว็บไซต์ของสำนักวิทยบริการ

2.6 นักศึกษาปริญญาตรีกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งมีระดับการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์น้อยสำนักวิทยบริการควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้มีการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์เพื่อประกอบการเรียนการสอนและการทำรายงานเพิ่มมากขึ้น เช่นเดียวกันกับกลุ่มอาจารย์ที่ยังไม่มีตำแหน่งทางวิชาการ สำนักวิทยบริการก็ควรเน้นส่งเสริมให้กลุ่มอาจารย์ดังกล่าวมีการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์เพื่อประกอบการทำผลงานทางวิชาการเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน

2.7 ควรมีการสำรวจความต้องการของผู้ใช้บริการและประเมินผลการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ทุกปี เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดหาฐานข้อมูลออนไลน์ให้ตรงตามความต้องการของผู้ใช้บริการมากที่สุดและเกิดความคุ้มค่าในการบอกรับฐานข้อมูลออนไลน์

2.8 ประชาสัมพันธ์การใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ให้อาจารย์และนักศึกษาได้ทราบวิธีการเข้าถึงการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ในหลากหลายรูปแบบ เช่น ทางเว็บไซต์ อีเล็กทรอนิกส์เมลล์ เฟซบุ๊คส์ ทวิตเตอร์หรือยูทูป รวมทั้งแผ่นพับ คู่มือการใช้ฐานข้อมูลทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

2.9 จัดบรรณารักษ์บริการให้คำปรึกษาแนะนำในการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์และปรับปรุงคู่มือการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์เพื่ออำนวยความสะดวกกับผู้ใช้บริการทั้งกลุ่มอาจารย์และนักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ

2.10 จัดช่องทางในการสืบค้นฐานข้อมูลออนไลน์ภายนอกเครือข่ายของมหาวิทยาลัยเพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าใช้ฐานข้อมูลออนไลน์

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยสภาพการใช้และปัญหาการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ที่ให้บริการ โดยหอสมุดกลาง สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก และสอดคล้องกับสภาพจริงมากยิ่งขึ้น

2. ควรวิจัยปัจจัยเชิงสาเหตุและแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ที่ให้บริการโดยสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ของผู้ใช้บริการทั้งกลุ่มอาจารย์และนักศึกษา

บรรณานุกรม

- ชโรชนีชัย มินทร์. (2549). การใช้สารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ในการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่: สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ทิพย์วัลย์ อ่อนใจงาม. (2546). การใช้สารสนเทศเพื่อการทำวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ปริญญาานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- น้ำทิพย์ วิภาวิน. (2542). ห้องสมุดยุคใหม่กับไอที = Library automation & digital library. กรุงเทพฯ : ชัม ชิสเท็ม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ผ่องพรรณ แยมแซไข. (2544). รายงานการวิจัยเรื่องการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ที่บอกรับเป็นสมาชิก โดย สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่ : สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พัชรินทร์ เพิ่มฉลาด. (2544). การสืบค้นสารสนเทศ
แบบออนไลน์ผ่านระบบ VTLS VIRTUA-Web
GATEWAY ของนักศึกษาสถาบันราชภัฏ
สกลนคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต,
สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สุชาลักษณ์ ธรรมดวงศรี. (2550). การใช้ทรัพยากร
สารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ของนิสิตระดับ
บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุภาพร เอียบสกุล. (2546). การใช้สารสนเทศบน
เครือข่ายอินเทอร์เน็ตของนักศึกษาระดับ
ปริญญาโทคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ของรัฐในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

หทัยรัตน์ ธีรกุล. (2552). การใช้บริการหอสมุด
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ ของ
นิสิตระดับปริญญาตรี. สารนิพนธ์ปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์
และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร
วิโรฒ.

McMillan, J. H., & Schumacher, S. S. (1997).
Research in education: A conceptual
introduction. New York: Longman.

การรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ภักดา รัตนพงศ์¹
น้ำทิพย์ วิภาวิน²
เทิดศักดิ์ ไม้เท้าทอง³

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการรู้สารสนเทศของนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ จังหวัดนครศรีธรรมราช (2) เปรียบเทียบการรู้สารสนเทศของนักศึกษา จำแนกตามระดับชั้นปี กลุ่มสาขาวิชา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (3) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่อการรู้สารสนเทศของนักศึกษา

วิธีการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาบริหารธุรกิจชั้นปีที่ 1 และ 2 ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 1,004 คน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 297 คนได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน และแบ่งชั้นภูมิตามสถานศึกษา ระดับชั้นปีและกลุ่มสาขาวิชา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบทดสอบ และแบบสอบถามที่พัฒนาจากมาตรฐานการรู้สารสนเทศของสมาคมห้องสมุดวิทยาลัยและวิจัยแห่งสหรัฐอเมริกา (ACRL) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และทดสอบความแตกต่างรายคู่ใช้วิธีการของเชฟเฟ

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักศึกษามีการรู้สารสนเทศโดยรวมและรายด้านตามมาตรฐานการรู้สารสนเทศ ACRL อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=18.34$) ยกเว้นประเด็นย่อย การกำหนดขอบเขตสารสนเทศ มีการรู้สารสนเทศ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.71$) และนักศึกษามีการรู้สารสนเทศด้านความเข้าใจเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาและจริยธรรมการใช้สารสนเทศน้อยที่สุด ($\bar{X}=0.72$) 2) เปรียบเทียบการรู้สารสนเทศจำแนกตามระดับชั้นปีกลุ่มสาขาวิชาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า ระดับชั้นปีที่ต่างกันมีการรู้สารสนเทศแตกต่างกัน โดยนักศึกษาในระดับชั้นปีที่ 1 มีการรู้สารสนเทศสูงกว่านักศึกษาระดับชั้นปีที่ 2 และกลุ่มสาขาวิชาแตกต่างกัน มีการรู้สารสนเทศแตกต่างกัน โดยนักศึกษากลุ่มสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ มีระดับการรู้สารสนเทศสูงกว่าทุกกลุ่มสาขา ($\bar{X}=23.63$) เปรียบเทียบระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไม่พบความแตกต่าง 3) สภาพปัญหาและอุปสรรคต่อการรู้สารสนเทศ โดยรวมพบว่ามีปัญหาและอุปสรรคอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=2.00$) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ปัญหาด้านสภาพแวดล้อมในการส่งเสริม การรู้สารสนเทศ มีค่าคะแนนสูงกว่าทุกปัญหา ($\bar{X}=2.13$) รองลงมาได้แก่ ปัญหาด้านทักษะการเข้าถึงสารสนเทศ ($\bar{X}=2.00$) ปัญหาด้านทรัพยากรสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศ ($\bar{X}=1.97$) และปัญหาด้านทักษะการใช้สารสนเทศ ($\bar{X}=1.91$)

คำสำคัญ: การรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

¹หัวหน้างานวิทยบริการและห้องสมุด วิทยาลัยศิลปหัตถกรรมนครศรีธรรมราช สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

²รองศาสตราจารย์ ประจำแขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Information Literacy of High Vocational Certificate Students in Business Administration Programs at NakhornsiThammarat Southern Vocational College

Pakkana Rattanapong¹
Namtip Wipawin²
Therdsak Maitaouthong³

Abstract

The purpose of this study was (1) to study the information literacy level of students in Business Administration programs at Nakhorn Si Thammarat Southern Vocational College; (2) to compare the information literacy level of students in Business Administration programs at Nakhorn Si Thammarat Southern Vocational College; (3) to study the problems in the information literacy level of students in Business Administration programs at Nakhorn Si Thammarat Southern Vocational College.

This research was a survey study and the population were 1,004 students who were studying at Nakhorn Si Thammarat Southern Vocational College in 2013. This sample was drawn through a stratified random sampling procedure; the sampling selected 297 students. The tools used in data collection were a test and a questionnaire based on the Information Literacy Competency Standards for Higher Education of the Association of College and Research Libraries(ACRL). Statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test and Scheffe's test.

The research findings can be summarized as follows: (1) The information literacy level of most higher vocational certificate students was at a low level for every information literacy standard and every academic major, except that the information identification issue was at a moderate level and the information literacy level of Business Computer major students was at a moderate level. However, Students with a moderate level of grade point average were at a low level. (2) Comparing the students' information literacy level in class level and grade point average found a statistical significance of .01 when match-pairs were tested, showing that students in year 1 had a higher information literacy level than students in year 2. When match-pairs were tested, students in the Business Computer major had a higher information literacy level than those in other majors; while comparing the grade point average level found no statistical significance. (3) Problems with and obstacles to the students' information literacy overall were at a low level, such as the

environment for promoting information literacy, followed by problems of information access skills, information resources and sources, and information use skills.

Keywords: Information literacy of students High Vocational Certificate; Business Administration

¹Head of Library, Nakhonsi Thammarat Art & Craft College, Office of Vocational Education Commission

²Associate Professor, Department of Information Science, School of Liberal Arts, Sukhothai Thammathirat Open University

³Assistant Professor, Department of Library Science, Srinakharinwirot University

บทนำ

การรู้สารสนเทศเป็นกระบวนการทางปัญญา และทักษะความสามารถของบุคคลในการตระหนักรู้ความต้องการสารสนเทศของตนเอง มีความสามารถในการแสวงหาหรือค้นหาข้อมูลสารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศต่างๆ สามารถในการคิดวิเคราะห์ ประเมินค่า และคัดเลือกใช้สารสนเทศเพื่อประโยชน์ของตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมมีประสิทธิภาพ ตามที่ สุปัทพ์น์ ส่องแสงจันทร์ (2540) กล่าวว่า การรู้สารสนเทศ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกคน โดยเฉพาะนักเรียนนักศึกษา เพราะจะช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และไม่ใช้สิ่งที่เกิดขึ้นได้เองโดยอัตโนมัติ หากแต่เกิดจากการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติ รู้วิธีการสืบค้นและเข้าถึงสารสนเทศ ซึ่งต้องเป็นการสืบค้นที่อยู่บนพื้นฐานของความต้องการเป็นเบื้องต้น มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ความต้องการ รู้จักกำหนดกลยุทธ์การสืบค้นที่เหมาะสม รู้จักจำแนก คัดเลือก และประเมินสารสนเทศว่าสำคัญและสามารถนำไปใช้ได้อย่างไร และสุดท้ายรู้จักที่จะประเมินขั้นตอนหรือกระบวนการสืบค้นของตนเองเพื่อการพัฒนาการสืบค้นที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

นอกจากนี้ซูติมา สัจจามันท์ (2554) กล่าวว่า การรู้สารสนเทศ เป็นความรู้ความสามารถและทักษะในการเข้าถึง ประเมินและใช้สารสนเทศจากแหล่งต่างๆ เป็นสมรรถนะหลักของบุคคลในการดำรงชีวิตในสังคมสารสนเทศและโลกศตวรรษที่ 21 ในประเด็นการศึกษา การรู้สารสนเทศเป็น เครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การพัฒนาประเทศเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนใน พ.ศ.2558 เพื่อสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจการค้า สังคม การศึกษา อาชีพและวัฒนธรรมของประเทศในภูมิภาคนี้แล้ว รัฐจึงได้กำหนดใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ที่กำหนดให้ “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” เรื่อยมาจนถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ซึ่งได้บัญญัติหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศบูรณา

การควบคู่ไปกับการพัฒนาคนหรือทุนมนุษย์ จนถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) “สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้” เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นคนคุณภาพ ตระหนักในสำคัญของภูมิปัญญาและความรู้ ซึ่งหมายถึงทรัพยากรสารสนเทศที่เป็นต้นทุนของประเทศ ได้ถูกนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเสริมสร้างให้บุคคลมีทักษะในการรู้สารสนเทศสามารถเข้าถึงและนำความรู้สารสนเทศในรูปแบบต่างๆ ไปประยุกต์ใช้ในแต่ละหน่วยสังคม อย่างเหมาะสมและตรงตามความต้องการ จนถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) ว่าด้วย “สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขด้วยความเสมอภาคเป็นธรรมและมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง” โดยมีเจตจำนงที่จะเตรียมการเพื่อพร้อมรับต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทั้งภายนอกและภายในประเทศที่ปรับเปลี่ยนเร็วและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เพิ่มโอกาสและลดความเสี่ยงต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะข้อผูกพันที่จะเป็นประชาคมอาเซียนในพ.ศ.2558 ดังนั้นหน่วยงานการศึกษาโดย กระทรวงศึกษาธิการ จึงประกาศใช้ แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) ไว้ว่า “การจะพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืนจะต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศที่มีอยู่ให้เข้มแข็งและมีพลังเพียงพอในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาคนหรือทุนมนุษย์ ให้เข้มแข็งและการเสริมสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของคน” (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2556) ซึ่งการจะพัฒนาคนให้ได้ตามแผนพัฒนาข้างต้น จะต้องมีการส่งเสริมให้บุคคลมี “ทักษะการรู้สารสนเทศ” ที่มีใช้เป็นเพียงภาวะของการอ่านออกเขียนได้ในชั้นเรียนเท่านั้น แต่เป็นความสามารถในการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ นำมาใช้ต่อการดำรงชีวิตพื้นฐานพร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบันได้นอกจากนี้การจัดการศึกษาในสังคมเทคโนโลยีปัจจุบันที่ผู้คนสามารถเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างไร้ขีดจำกัด หากมีการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันด้านการรู้สารสนเทศ ให้แก่นักเรียนนักศึกษาในกระบวนการเรียนการสอน เป็นสิ่งที่หน่วยงานและสถาบันการศึกษาพึงตระหนักรู้ตาม

บทบัญญัติของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และการที่นักศึกษาแสดงออกถึงศักยภาพในการเรียนรู้ การแสวงหาความรู้โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถในการสืบค้นหาข้อมูลที่ต้องการ เป็นการสร้างคนให้เป็นผู้มีปัญญา มีความสามารถในการค้นคว้า นำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาเฉพาะหน้าเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานและการตัดสินใจ นั่นคือ การสร้างให้นักศึกษา รู้วิธีการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพนั่นเอง

การอาชีวศึกษา เป็นสถาบันส่งเสริมและจัดการเรียนรู้ด้านทักษะวิชาชีพหลากหลายแขนงวิชาตามความต้องการของตลาดงาน มุ่งหวังให้ผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษา เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในระดับทักษะฝีมือ ระดับเทคนิค ระดับเทคโนโลยี มีคุณภาพและสมรรถนะเป็นที่พึงพอใจของสถานประกอบการและตลาดงานอาชีพ สอดคล้องต่อความต้องการกำลังคนในด้านการอาชีพในปัจจุบันซึ่งจะต้องผลิตบุคคลเพื่อรองรับการเปิดเสรีทางการค้าและการศึกษาระหว่างประเทศในพ.ศ.2558 ดังนั้น การส่งเสริมให้นักศึกษาสายอาชีพมีคุณสมบัติของการรู้สารสนเทศอยู่ในระดับที่น่าพอใจได้อย่างถูกต้องเข้าใจ จะทำให้นักศึกษาสามารถเข้าถึงความรู้ตามความถนัดและความสนใจ เพื่อจะนำมาพัฒนาทักษะฝีมือได้อย่างต่อเนื่องทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการรู้สารสนเทศของนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ จำแนกตามระดับชั้นปี กลุ่มสาขาวิชา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่อการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ

ชั้นสูง ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีวิจัย

ประชากร คือ นักศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย วิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช วิทยาลัยศิลปหัตถกรรมนครศรีธรรมราช วิทยาลัยสารพัดช่างนครศรีธรรมราช วิทยาลัยการอาชีพนครนครศรีธรรมราช วิทยาลัยการอาชีพพรหมคีรี และวิทยาลัยเทคนิคทุ่งสง จำนวน 6 สถานศึกษา โดยจำแนกตามกลุ่มสาขาวิชาในประเภทวิชาบริหารธุรกิจตามโครงสร้างหลักสูตรอาชีวศึกษา พ.ศ.2546 ได้แก่ กลุ่มสาขาวิชาการบัญชี กลุ่มสาขาวิชาด้านการตลาดและการค้า กลุ่มสาขาวิชาด้านการจัดการธุรกิจสำนักงาน และกลุ่มสาขาวิชาด้านคอมพิวเตอร์ธุรกิจ รวมทั้งสิ้น 1,004 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) และใช้วิธีแบบชั้นภูมิ (Stratified random sampling) จำแนกตามสถานศึกษา ระดับชั้นปีและกลุ่มสาขาวิชา ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 279 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบทดสอบวัดระดับการรู้สารสนเทศของนักศึกษา จำนวน 1 ชุดแบ่งเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสถานภาพทั่วไปด้านเพศ ระดับชั้นปี กลุ่มสาขาวิชาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตอนที่ 2 เป็นแบบทดสอบวัดระดับการรู้สารสนเทศ จำนวน 50 ข้อ และตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปัญหาและอุปสรรคต่อการรู้สารสนเทศของนักศึกษา ซึ่งเครื่องมือที่ได้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน และผ่านการวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) โดยใช้สูตรของ Kuder-Richardson ซึ่งมีค่าความยากง่ายเท่ากับ 0.94 และค่าอำนาจจำแนกมีค่าอยู่ระหว่าง 0.20-1.00 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการขอความร่วมมืออนุเคราะห์จากงานวิจัยและพัฒนาของสถานศึกษากลุ่มเป้าหมาย ประสานอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาห้องสมุดกับการรู้สารสนเทศ

ดำเนินการให้นักศึกษาทำแบบทดสอบในชั้นเรียนของรายวิชา ได้แบบทดสอบกลับคืนมา จำนวน 297 ชุด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบการรู้สารสนเทศตามตัวแปรใช้สถิติ t-test, F-test และวิเคราะห์ความแตกต่างในรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบทดสอบ

ผู้ตอบแบบทดสอบส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 93.6 โดยศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีที่ 1 (ร้อยละ 51.8) และชั้นปีที่ 2 (ร้อยละ 48.1) และส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ในกลุ่มสาขาวิชาการบัญชี (ร้อยละ 42.4) รองลงมา คือ กลุ่มสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ (ร้อยละ 26.2) กลุ่มสาขาวิชาการตลาดและการค้า (ร้อยละ 16.1) และกลุ่มสาขาวิชาการจัดการธุรกิจสำนักงาน (ร้อยละ 15.1) นักศึกษาส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับพอใช้ (ร้อยละ 51.5)

2. ผลการวิเคราะห์ระดับการรู้สารสนเทศของนักศึกษา

2.1 ระดับการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามตัวแปร เพศ ระดับชั้นปี กลุ่มสาขาวิชาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ทั้งเพศชายและเพศหญิงมีการรู้สารสนเทศอยู่ในระดับน้อย (ร้อยละ 63.16 และ 56.11 ตามลำดับ) สำหรับระดับชั้นปีที่ศึกษา พบว่า นักศึกษาระดับชั้นปีที่ 1 และ 2 ส่วนใหญ่มีการรู้สารสนเทศในระดับน้อย (ร้อยละ 50.64 และ 64.34) ส่วนกลุ่มสาขาวิชาที่ศึกษา พบว่า นักศึกษาที่ศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาการบัญชี การตลาดและการจัดการธุรกิจสำนักงาน มีการรู้สารสนเทศอยู่ในระดับน้อย (ร้อยละ 61.11, 58.33 และ 82.22 ตามลำดับ) ยกเว้นกลุ่มสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ มีการรู้สารสนเทศอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 48.71) เมื่อพิจารณาผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียน พบว่า ส่วนใหญ่นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพอใช้ ดี และดีมาก มีการรู้สารสนเทศอยู่ในระดับน้อย (ร้อยละ 62.74, 57.89 และ 47.13 ตามลำดับ)

2.2 ผลการศึกษาระดับการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามมาตรฐานการรู้สารสนเทศของสมาคมห้องสมุดวิทยาลัยและวิจัยแห่งสหรัฐอเมริกา (ACRL) โดยรวมพบว่า มีการรู้สารสนเทศอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 18.34) และเมื่อพิจารณาภาพรวมในรายด้านพบว่า นักศึกษามีทักษะการรู้สารสนเทศโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับน้อยเช่นกัน โดยมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดด้านการเข้าถึงสารสนเทศ (ค่าเฉลี่ย 12.91) เมื่อพิจารณาประเด็นย่อยในแต่ละด้านพบว่า นักศึกษามีการรู้สารสนเทศในระดับน้อยทุกประเด็น มีเพียงประเด็นเดียว คือ การกำหนดขอบเขตสารสนเทศ มีการรู้สารสนเทศอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.71)

2.3 ผลการเปรียบเทียบระดับการรู้สารสนเทศ ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ จังหวัดนครศรีธรรมราชพบว่า นักศึกษาที่ศึกษาในระดับชั้นปีที่ต่างกัน มีการรู้สารสนเทศแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักศึกษาระดับปวส.ชั้นปีที่ 1 มีการรู้สารสนเทศสูงกว่านักศึกษาในระดับชั้นปีที่ 2 (ค่าเฉลี่ย 19.52) และนักศึกษาที่ศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาที่ต่างกัน มีระดับการรับรู้สารสนเทศแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีของ Scheffe พบว่านักศึกษากลุ่มสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ มีระดับการรู้สารสนเทศสูงกว่าทุกกลุ่มสาขาวิชา (ค่าเฉลี่ย 23.63) รองลงมาได้แก่กลุ่มสาขาวิชาการตลาดและการค้า กลุ่มสาขาวิชาการบัญชี และกลุ่มสาขาวิชาการจัดการธุรกิจสำนักงาน (ค่าเฉลี่ย 17.54, 16.37 และ 15.78 ตามลำดับ) ส่วนนักศึกษาที่มีระดับผลการเรียนต่างกัน มีระดับการรู้สารสนเทศไม่แตกต่างกัน

2.4 ผลการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคต่อการรับรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ จังหวัดนครศรีธรรมราช ใน 4 ด้าน โดยรวมพบว่าปัญหาและอุปสรรคอยู่ในระดับน้อยในทุกด้าน (ค่าเฉลี่ย 2.00) และเมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า ปัญหาและอุปสรรคด้านสภาพแวดล้อมในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศมีค่าคะแนนสูงกว่าทุกปัญหา (ค่าเฉลี่ย 2.13) และเมื่อพิจารณาปัญหาและอุปสรรคเฉพาะข้อที่มีค่าคะแนนเฉลี่ย 2.00 ขึ้นไป พบว่า ปัญหาและอุปสรรคด้านความพร้อมของเครือข่ายคอมพิวเตอร์มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าทุกปัญหา (ค่าเฉลี่ย 2.30) รองลงมา ได้แก่ ปัญหาด้านทักษะการเข้าถึงสารสนเทศ ประเด็นการใช้คำเชื่อม AND OR NOT BUT (ตรรกะบูลีน) (ค่าเฉลี่ย 2.10) และปัญหาด้านทรัพยากรสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศ ประเด็นห้องสมุด/ศูนย์วิทยบริการ ไม่มีการจัดปฐมนิเทศการใช้ห้องสมุด (ค่าเฉลี่ย 2.07)

การอภิปรายผล

1. ผลการวิจัยระดับการรู้สารสนเทศของนักศึกษา

ผลการวิจัยระดับการรู้สารสนเทศของนักศึกษา โดยรวมพบว่า มีการรู้สารสนเทศอยู่ในระดับน้อย ทั้งที่นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการเรียนในรายวิชาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 ซึ่งประกอบด้วย รายวิชาห้องสมุดกับการรู้สารสนเทศ และรายวิชาทักษะภาษาไทยเพื่ออาชีพมาแล้ว เมื่อพิจารณารายละเอียดเนื้อหาในหลักสูตรเปรียบเทียบกับมาตรฐานการรู้สารสนเทศฯ (ACRL) สามารถอธิบายได้ว่า เป็นเพราะเนื้อหาในหลักสูตรของทั้ง 2 รายวิชา มีรายละเอียดไม่ครอบคลุมสอดคล้องกับมาตรฐานการรู้สารสนเทศ ทั้ง 5 มาตรฐาน โดยเฉพาะในรายวิชาห้องสมุดกับการรู้สารสนเทศ เนื้อหาในหลักสูตรขาดน้ำหนักในมาตรฐานที่ 3 ว่าด้วยการประเมินสารสนเทศและแหล่งที่ผลิตสารสนเทศ การคัดเลือก

อย่างมีวิจารณญาณ และมาตรฐานที่ 5 ว่าด้วย ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้สารสนเทศอย่างถูกต้องตามหลักจริยธรรมและกฎหมายลิขสิทธิ์ ซึ่งชัดเจนว่าไม่มีข้อความดังกล่าวปรากฏอยู่ในคำอธิบายรายวิชาแต่อย่างใด ดังนั้นแม้เนื้อหาโดยรวมจะเกี่ยวข้องกับทักษะการรู้สารสนเทศ แต่เมื่อนักศึกษาผ่านการเรียนตามหลักสูตรไปแล้วก็จะไม่ได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และเชื่อมโยงตามมาตรฐานที่ 3 รวมทั้งขาดความเข้าใจในเนื้อหาจริยธรรมในการใช้ข้อมูลตามมาตรฐานที่ 5 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รสรินทร์ เกตุชาติ (2550) พบว่า หัวข้อที่ไม่ปรากฏในรายวิชาเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุด คือ การกำหนดความต้องการสารสนเทศที่ตนเองต้องการ การประเมินลักษณะของสารสนเทศ ความเข้าใจเกี่ยวกับจริยธรรมกฎหมายเกี่ยวกับสารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศ การมีจรรยาบรรณในการเข้าถึงและใช้แหล่งสารสนเทศ และการใช้แหล่งสารสนเทศในการสื่อสาร และ อังคณา แวขอเหาะ และสุรชาติพิทย์ เกียรติวานิช (2553) พบว่า นักศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจถึงการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานเขียน ซึ่งนักศึกษามักคิดว่าเป็นเรื่องไกลตัวและคิดว่า การนำผลงานของผู้อื่นมาใช้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาเป็นสิ่งที่ไม่ผิดกฎหมายนอกจากนี้จำนวนชั่วโมงในการเรียน สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมงไม่เพียงพอต่อการรับรู้และสร้างความสามารถได้อย่างสมบูรณ์ ด้วยลักษณะการสอนในรายวิชาห้องสมุดกับการรู้สารสนเทศส่วนใหญ่เป็นไปในรูปแบบการสอนแบบบรรยาย ใช้ตำราเรียนสำเร็จรูปส่วนใหญ่ ดังนั้นด้านกระบวนการเรียนการสอนจะถูกกำหนดด้วยตำราเรียนสำเร็จรูปที่เนื้อหาในตำราเรียนจะเน้นด้านทฤษฎี มีกิจกรรมคือแบบฝึกหัดและแบบทดสอบบางประเด็นที่จะต้องให้การฝึกปฏิบัติเพิ่มเติมความเข้าใจจึงอาจจะถูกละเลยไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ รสรินทร์ เกตุชาติ (2550) พบว่า การสอนในรายวิชาการรู้สารสนเทศ ส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย และใช้เอกสารประกอบ การการสอนและแบบฝึกหัด เป็นสื่อในการเรียนการสอน และงานวิจัยของ ประภาส พาวินันท์ (2541) ที่พบว่าในการสอนควรให้นักศึกษาได้ปฏิบัติจริง และทำรายงานการศึกษาค้นคว้า

ส่วนสื่อการเรียนการสอนที่ใช้ส่วนใหญ่ คือ เอกสารการสอนและแบบฝึกหัด ซึ่งหากครูผู้สอนสามารถพัฒนาด้านสื่อและเทคนิคการสอน จะทำให้ลดปัญหาจำนวนชั่วโมงในการเรียนลงไปได้ และทำให้สามารถเพิ่มความเข้าใจในเนื้อหาการเรียนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาภาภรณ์ จรรยาสุคนธ์ (2550) ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ ในวิชาห้องสมุดกับการรู้สารสนเทศ ในระดับชั้นปวส. พบว่า การสอนแบบศูนย์การเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียน และ ทราญทอง อุ่นนันทภาส (2550) พบว่า การใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยคอมพิวเตอร์ผ่านเครือข่าย วิชาห้องสมุดกับการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับ ปวส.1 ทำให้นักศึกษามีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้น และนอกจากนี้เมื่อพิจารณารายละเอียดโดยรวมของหลักสูตรวิชา ห้องสมุดกับการรู้สารสนเทศ พบข้อสังเกตว่า เนื้อหาในคำอธิบายรายวิชา จุดประสงค์และมาตรฐานรายวิชาของหลักสูตร ไม่ปรากฏคำหรือเนื้อหาเรื่องการรู้สารสนเทศแต่อย่างใด แม้ในชื่อวิชาจะใช้ชื่อว่า การรู้สารสนเทศ แต่ในรายละเอียดกลับไม่มีประเด็นเรื่องของการรู้สารสนเทศ ปรากฏอยู่เลย ทำให้การสอนในรายวิชาขาดความสมบูรณ์และละเอียดประเด็นสำคัญที่เป็นการส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นผู้มีทักษะและความสามารถตามหลักการและจุดประสงค์ของหลักสูตรโดยรวม

ส่วนรายวิชา ทักษะภาษาไทยเพื่ออาชีพ ซึ่งจัดอยู่ในหมวดภาษาศาสตร์ เมื่อพิจารณารายละเอียดเนื้อหาในหลักสูตรการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาไทย พบว่า ส่วนใหญ่มีเนื้อหาที่เกี่ยวกับการใช้ภาษาเพื่อประยุกต์ใช้ในงานอาชีพเน้น 4 ทักษะภาษา ได้แก่ การฟัง พูด อ่านและเขียน สำหรับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศปรากฏเป็นหัวข้อย่อยในหัวข้อเรื่อง โดยหลักสูตรกำหนดเนื้อหาไว้เป็นการวิเคราะห์และประเมินค่าสารที่ได้จากการฟัง การดู การอ่าน การนำเสนอข้อมูลในเชิงให้ความรู้ ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และวิจารณ์อย่างมีเหตุผล ซึ่งหากพิจารณาตัวสาระของหลักสูตร ยังไม่ครอบคลุมทักษะการรู้สารสนเทศตามลำดับมาตรฐานการรู้สารสนเทศทั้ง 5 ด้าน อย่างสมบูรณ์ เนื้อหาเป็นเพียงหัวข้อของการนำเสนอข้อมูลในมาตรฐานด้านการใช้

เท่านั้น และไม่มีประเด็นของการค้นหาและการเข้าถึงข้อมูล การประเมินและวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏอยู่ในรายวิชาภาษาไทยแต่อย่างใด ซึ่ง ชุตินา สัจจนันท์ (2544: 57) ได้กล่าวถึงการสอนวิชาการใช้ห้องสมุดในรายวิชาภาษาไทยไว้ว่า “การสอนด้านการรู้สารสนเทศของประเทศไทย มีการสอนตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษา เป็นวิชาเลือกมีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดและการค้นคว้าเบื้องต้นเท่านั้น บางโรงเรียนจัดให้ไปเรียนอยู่กับรายวิชาภาษาไทย ที่เน้นเรื่องการใช้ภาษามากกว่าการค้นคว้า” อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาเนื้อหาหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พ.ศ.2546 โดยรวมแล้ว ไม่ปรากฏการบูรณาการเชื่อมโยงทักษะการรู้สารสนเทศกับเนื้อหาการเรียนในรายวิชาอื่นๆที่นักศึกษาต้องศึกษาตามหลักสูตรในหมวดวิชาเฉพาะอื่นๆอีกเลย

จากการที่ผลการวิจัย พบว่านักศึกษามีการรู้สารสนเทศน้อย มีเหตุผลอีกประการหนึ่งคือ ความทันสมัยของหลักสูตรมีผลต่อการจัดการเรียนการสอน ทำให้กระบวนการเรียนการสอนขาดความสอดคล้องกับสถานการณ์และความเป็นไปของยุคสมัย ส่งผลต่อคุณภาพของนักศึกษาที่อาจทำให้ไม่ได้ระดับมาตรฐานตามจุดประสงค์ของการผลิตกำลังคนในสายอาชีพ ด้วยหลักสูตรปัจจุบันมีอายุการกำหนดใช้มาเป็นเวลา 15 ปี ทั้งนี้ ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัสรินทร์ เกตุชาติ (2550) ที่พบว่า หลักสูตรการสอนในรายวิชาห้องสมุดและรายวิชาการรู้สารสนเทศ ในมหาวิทยาลัยได้มีการปรับปรุงเนื้อหาวิชาในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา อีกทั้ง ประภาส พาวินันท์ (2541) พบว่าอาจารย์ผู้สอนต้องการให้มีการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย อย่างไรก็ตามหากพิจารณาความสมเหตุสมผลของการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้อง สารสนเทศหรือการรู้สารสนเทศ โดยธรรมชาติวิชาจะต้องอาศัยเนื้อหาและกิจกรรมที่มีความทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงของสารสนเทศที่เกิดขึ้นอย่างท่วมท้นในปัจจุบัน รวมไปถึงการเข้าถึงสารสนเทศที่มีหลากหลายวิธีการทำให้การสอนต้องมีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์และผู้ใช้สารสนเทศ ซึ่งได้แก่ ความเป็นไปของสังคมและนักศึกษา

2. ผลการศึกษาการรู้สารสนเทศของนักศึกษา จำแนกตามตัวแปรระดับชั้นปี กลุ่มสาขาวิชาและ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า

2.1 นักศึกษาที่ศึกษาชั้นปีต่างกัน มีการรู้สารสนเทศแตกต่างกัน โดยนักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีที่ 2 มีการรู้สารสนเทศน้อยกว่านักศึกษาที่ศึกษาในระดับชั้นปีที่ 1 ทั้งที่มีประสบการณ์ในการเรียน รายวิชาห้องสมุดกับการรู้สารสนเทศผ่านมาแล้ว ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ อังคณา แวขอเทาะ (2547) ซึ่งพบว่านักศึกษาที่มีประสบการณ์การเรียนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศ มีการรู้สารสนเทศทุกด้านสูงกว่านักศึกษาที่ไม่มีประสบการณ์การเรียนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการรู้สารสนเทศ และชูชีพ มามาก (2553) พบว่านักศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 มีระดับการรู้สารสนเทศสูงกว่านักศึกษาระดับชั้นปีที่ 2 ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า สาเหตุอาจเป็นเพราะนักศึกษาในระดับชั้นปีที่ 2 ซึ่งได้เรียนในรายวิชา ห้องสมุดกับการรู้สารสนเทศ ผ่านพ้นไปแล้วและไม่มีการสอนหรือจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง จึงอาจยังไม่ได้นำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ และอาจลืมสิ่งที่เรียนไปแล้ว ในขณะที่นักศึกษาชั้นปีที่ 1 อยู่ระหว่างการเรียนในรายวิชานี้จึงยังจำได้ดีกว่า จึงเป็นเหตุให้นักศึกษาระดับชั้นปีที่ 2 มีค่าคะแนนต่ำกว่านักศึกษาระดับชั้นปีที่ 1

2.2 สาขาวิชาที่ศึกษา ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่มีสาขาวิชาแตกต่างกัน มีการรู้สารสนเทศแตกต่างกัน และจากการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ้ พบว่า นักศึกษากลุ่มสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ มีค่าคะแนนเฉลี่ยในการรู้สารสนเทศ สูงกว่าทุกกลุ่มสาขา ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ดังนี้ การที่นักศึกษากลุ่มสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ มีการรู้สารสนเทศ สูงกว่ากลุ่มอื่น เป็นเพราะธรรมชาติวิชาที่เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ เป็นวิชาที่จะต้องอาศัยการศึกษาเรียนรู้ ติดตามการเปลี่ยนแปลงและความเคลื่อนไหวของเทคโนโลยีและการเกิดขึ้นของข้อมูลสารสนเทศในปัจจุบัน ทำให้ผู้เรียนจะต้องมีทักษะการแสวงหาความรู้หรือวิธีการศึกษาค้นคว้ามากกว่านักศึกษาสาขาวิชาอื่นๆ และตามมาตรฐานรายวิชาพบว่า การเรียนในกลุ่ม

รายวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ นักศึกษา จะต้องสามารถใช้ระบบปฏิบัติการและโปรแกรมสำเร็จรูปในงานอาชีพ สามารถออกแบบระบบฐานข้อมูลในงานอาชีพ ออกแบบและพัฒนาโปรแกรม สามารถวางแผนและวิเคราะห์ระบบสารสนเทศได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญญา ปรกรณ์ นิमितประจักษ์ (2547) ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักศึกษาต่อระดับความรู้ความสามารถด้านคอมพิวเตอร์ พบว่านักศึกษามีความคิดเห็นต่อระดับความรู้ความสามารถด้านการรู้คอมพิวเตอร์อยู่ในระดับดี และความจำเป็นของความรู้ความสามารถด้านการรู้คอมพิวเตอร์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีความจำเป็นอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ตามทฤษฎีการรู้สารสนเทศ ผู้ที่เป็นผู้รู้สารสนเทศ ควรมีคุณสมบัติทักษะปฏิบัติที่รองรับการรู้สารสนเทศ ในด้านการรู้คอมพิวเตอร์ (Computer Literacy) และงานวิจัยของ สุรีย์ สุทธิสารกร (2540) พบว่า ความรู้และประสบการณ์ด้านคอมพิวเตอร์มีส่วนสัมพันธ์กับความสามารถในการสืบค้นสารสนเทศ ส่วนการที่นักศึกษาในสาขาวิชาการเลขานุการและสาขาวิชาการจัดการสำนักงาน มีการรู้สารสนเทศน้อยที่สุด เป็นเพราะมาตรฐานวิชาชีพของหลักสูตรที่กำหนดให้ผู้เรียนในสาขาวิชาดังกล่าว มีความรู้ความสามารถด้านการปฏิบัติงานงานสำนักงาน การจัดควบคุมและพัฒนาคุณภาพ ซึ่งเป็นความสามารถในทางปฏิบัติส่วนใหญ่ จึงทำให้นักศึกษาขาดทักษะด้านการรู้สารสนเทศ ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้และการดำเนินชีวิต เมื่อสาขาวิชาไม่ปรากฏการบูรณาการการรู้สารสนเทศในมาตรฐานวิชาชีพ จึงเป็นเหตุให้นักศึกษาจึงมีการรู้สารสนเทศอยู่ในระดับน้อย ประกอบกับเนื้อหาหลักสูตรการเรียนในรายวิชา ห้องสมุดกับการรู้สารสนเทศและรายวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ ไม่ครอบคลุมในมาตรฐานการรู้สารสนเทศ (ACRL) ครบทั้ง 5 มาตรฐาน จึงยังลดทักษะการรู้สารสนเทศลงไปอีก นอกจากนี้ผลการศึกษาวิจัยของ บรรณเรณู ศรีนิล และคณะ (2548) ศึกษาวิจัย เรื่องเส้นทางการศึกษาด้านอาชีวศึกษาและเทคโนโลยี สภาพปัญหาในการผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาและเทคโนโลยี พบว่าผู้เรียนอาชีวศึกษาส่วนหนึ่งมีพื้นฐาน

ความรู้ต่ำ ผู้ที่จบการศึกษาอาชีวศึกษามีความรู้และทักษะรวมทั้งคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ และวิทยากร เชียงกูล (2544) กล่าวว่า ระบบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาของไทย ยังขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยตนเอง ใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาน้อย สถานศึกษาส่วนใหญ่ยังสอนโดยใช้ครูบรรยาย ไม่เน้นให้ผู้เรียนรู้จักการอ่าน การค้นคว้าด้วยตัวเอง หรือวิธีใช้คอมพิวเตอร์และภาษาอังกฤษแบบใช้งานได้ การผลิตและพัฒนาสื่อเพื่อการศึกษาที่มีคุณภาพก็ยังมีจำนวนน้อย และดรุณี จำปาทอง (2549) ที่พบว่า ความคิดด้านคุณภาพของผู้ที่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา นักเรียนในระดับชั้นมัธยมที่เข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยนั้น ขาดความพร้อมในการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย เพราะกระบวนการเรียนการสอนในระดับมัธยมเสริมสร้างให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่รู้จักคิดวิเคราะห์หาเหตุผลและศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเองอยู่ในระดับน้อย และ Hepworth (2002) ที่พบว่า การศึกษาในแบบที่ครูจัดเตรียมความพร้อมให้นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาส่งผลให้นักเรียนขาดทักษะในการคิดวิเคราะห์แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

2.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า นักศึกษาที่มีระดับผลการเรียนต่างกันมีการรู้สารสนเทศไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุพิศ ศิริรัตน์ (2554) ศึกษาการรู้สารสนเทศของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ที่อธิบายได้ว่า ผลการเรียนรู้เป็นผลที่เกิดจากการเรียนการสอนตามจุดประสงค์ของรายวิชานั้นๆ จึงไม่สามารถนำผลการเรียนมาเปรียบเทียบกับระดับการรู้สารสนเทศได้ และนักศึกษาส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับพอใช้เช่นเดียวกัน

3. ผลการรู้สารสนเทศ ตามมาตรฐานการรู้สารสนเทศ (ACRL) 5 มาตรฐาน จำแนกในรายด้านพบว่า มีการรู้สารสนเทศโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 18.34) โดยปรากฏประเด็นการกำหนดขอบเขตสารสนเทศ เพียงประเด็นเดียวที่มีค่าคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.71) และมีค่าคะแนนเฉลี่ย

น้อยที่สุด ด้านการใช้สารสนเทศในการแก้ปัญหา ประเด็นความเข้าใจเรื่องทรัพยากรทางปัญญาและจริยธรรมการใช้สารสนเทศ (ค่าเฉลี่ย 0.72) ทั้งนี้อธิบายได้ว่า เป็นเพราะนักศึกษาส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการเรียนรายวิชา ห้องสมุดกับการรู้สารสนเทศ ซึ่งเนื้อหาส่วนใหญ่เน้นทักษะการเข้าถึงสารสนเทศ และมีประสบการณ์ในการเรียนในรายวิชา ทักษะภาษาไทยเพื่ออาชีพ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการกำหนดขอบเขตสารสนเทศ การอ่านจับใจความสำคัญของเนื้อหาสาระ การวางแผนเรื่องในการเขียนรายงาน และเหตุผลอีกประการหนึ่ง คือ นักศึกษาอาจได้รับประสบการณ์ตรงจากการใช้อินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูลอยู่โดยตลอด หรือมีทักษะในการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีในการสื่อสารตามสังคมเทคโนโลยี ที่จะต้องใช้แอปพลิเคชันในการสื่อสารระหว่างกลุ่ม จึงทำให้ประเด็นการกำหนดขอบเขตสารสนเทศมีค่าคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับความคิดเห็นของ วิทยากร เชียงกูล (2544 : 69) กล่าวเรื่องสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยเฉพาะปัญหาการใช้อินเทอร์เน็ตที่พบว่า ในหมู่คนหนุ่มสาวและเยาวชนใช้อินเทอร์เน็ตเพื่ออำนวยความสะดวกในการติดต่อข่าวสารข้อมูล เพื่อความบันเทิงส่วนใหญ่ ส่วนการที่นักศึกษามีการรู้สารสนเทศด้านการเข้าถึงสารสนเทศอยู่ในระดับน้อยสอดคล้องกับงานวิจัยของ บราวน์ และครัมโฮลซ์ (Brown & Krumholz, 2002) พบว่า นักศึกษาไม่มีความสามารถในการกำหนดคำสำคัญ วลี หรือคำที่เกี่ยวข้องและประสบความล้มเหลวในการคัดเลือกสารสนเทศจากแหล่งที่เหมาะสม

4. อภิปรายผล ปัญหาและอุปสรรคต่อการรู้สารสนเทศของนักศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมนักศึกษามีปัญหาและอุปสรรคต่อการรู้สารสนเทศอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.00) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ปัญหาด้านสภาพแวดล้อมในการส่งเสริมการรู้สารสนเทศ มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าทุกด้าน รองลงมาได้แก่ ปัญหาด้านทักษะการเข้าถึงสารสนเทศ ปัญหาด้านทรัพยากรสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศ และปัญหาด้านทักษะการใช้สารสนเทศ ตามลำดับซึ่งทุกด้านมีปัญหาอุปสรรค

อยู่ในระดับน้อย เช่นกัน อธิบายได้ว่าการที่นักศึกษาที่มีความคิดเห็นต่อปัญหาอยู่ในระดับน้อย เป็นเพราะนักศึกษาขาดความเข้าใจตระหนักรู้และไม่เห็นในสำคัญของปัญหาและอุปสรรคต่อการรู้สารสนเทศเป็นผู้ที่ขาดทักษะการอ่านพิจารณาใคร่ครวญ จึงมีการตอบในลักษณะที่ไม่สัมพันธ์กับผลการศึกษาระดับการรู้สารสนเทศของนักศึกษาในตอนที 2 แต่อย่างไรก็ตามมิได้หมายความว่า นักศึกษาไม่มีปัญหาและอุปสรรคต่อการรู้สารสนเทศอยู่เลย นอกจากนี้ผลการศึกษายังไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ บรรเลง ศรีนิล และคณะ (2548) ที่ทำการศึกษาสภาพปัญหาการผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีในประเทศไทย สรุปได้ว่าสภาพปัญหาของการอาชีวศึกษาส่วนใหญ่ ได้แก่ เครื่องมือ เครื่องจักรและอุปกรณ์เก่า ล้าสมัย เสื่อมคุณภาพ อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนขาดแคลน มีงบประมาณวัสดุฝึกไม่เพียงพอ ส่งผลต่อการเรียนการฝึกทักษะ การใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการอาชีวศึกษายังมีจำกัด และไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ซึ่งเหล่านี้คือระดับปัญหาในระดับข้อเท็จจริงแต่อย่างไรก็ตามผลการศึกษาที่พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย นั้นแสดงว่ามีปัญหาและอุปสรรคต่อการรู้สารสนเทศอยู่จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรจัดการฝึกอบรมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรู้สารสนเทศ ให้แก่อาจารย์ผู้สอนและบรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีความเข้าใจนำไปสู่การปฏิบัติมากขึ้น และหน่วยศึกษานิเทศก์ควรจัดให้มีการปรับปรุงหลักสูตร ในรายวิชาห้องสมุดกับการรู้สารสนเทศ ให้มีความทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมฐานความรู้ ครอบคลุมมาตรฐานการรู้สารสนเทศ ครบทั้ง 5 มาตรฐาน

2. ข้อเสนอแนะต่อสถานศึกษา ควรมีนโยบายส่งเสริมและปลูกฝัง ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการรู้สารสนเทศให้กับนักเรียนและนักศึกษาในทุกระดับการศึกษาทั้งในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ตั้งแต่เมื่อแรกเข้าเรียนโดยกำหนดให้งานวิทยบริการและห้องสมุด ฝ่ายวิชาการเป็นผู้รับผิดชอบจัดกิจกรรมอบรมเสริมสร้างความเข้าใจในการใช้ห้องสมุดหรือศูนย์วิทยบริการ เพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาตระหนักและเห็นความสำคัญและความจำเป็นของการรู้สารสนเทศ อันจะเป็นประโยชน์แก่นักศึกษาในการรู้แหล่งในการเข้าถึงสารสนเทศเป็นเบื้องต้น

3. ข้อเสนอแนะต่อบุคลากรและหน่วยงานในการให้บริการในการศึกษาค้นคว้า งานวิทยบริการและห้องสมุด สังกัดฝ่ายวิชาการของสถาบันการศึกษา ควรมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างทักษะการรู้สารสนเทศโดยประสานกับงานกิจกรรมนักเรียนนักศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างการรู้สารสนเทศ เช่น กิจกรรมแนะนำวิธีการศึกษาค้นคว้าในชั่วโมงกิจกรรม กิจกรรมการการค้นคว้าวิชา โครงการวิทยาสาสตร์ โครงการตอบคำถามช่วยการค้นคว้าแก่แผนกวิชา เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรโดยการบูรณาการมาตรฐานการรู้สารสนเทศ ACRL ในวิชาห้องสมุดกับการรู้สารสนเทศ เพื่อสร้างมาตรฐานการรู้สารสนเทศของนักศึกษา

2 ศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่อการรู้สารสนเทศของนักศึกษาอย่างจริงจัง โดยขยายการศึกษาไปยังระดับแผนกวิชา และสาขาวิชาในแต่ละแผนก

บรรณานุกรม

- ชุดิมา สัจจนันท์. (2544). การรู้สารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาคนไทยและสังคมไทย. วารสารสุโขทัยธรรมาธิราช 14 : 50-60
- (2554). รายงานการวิจัย การพัฒนามาตรฐานการรู้สารสนเทศและยุทธศาสตร์การพัฒนานักเรียนไทยให้เป็นผู้รู้สารสนเทศ นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- ชูชีพ มามาก. (2553). การรู้สารสนเทศทางธุรกิจของ
นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร.
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศ-
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ครุณี จำปาทอง. (2549). มาตรฐานการเรียนรู้: ทิศทาง
และเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้. วารสาร
วิชาการ. 9(4) : 65-69.
- ทรายทอง อุ๋นนกาศ. (2550). การพัฒนาชุดการเรียนรู้
ด้วยคอมพิวเตอร์ผ่านเครือข่ายวิชาห้องสมุด
กับการรู้สารสนเทศ เรื่องสารสนเทศของ
ห้องสมุดสำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตร
วิชาชีพชั้นสูงปีที่1 โรงเรียนเอกชน
ประเภทอาชีวศึกษาในภาคเหนือตอนบน.
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมาธิราช.
- ธัญญากรณ์ นิमितประจักษ์. (2547). ความรู้ความ
สามารถด้านการรู้สารสนเทศและ
คอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐานสำหรับการศึกษา
ระดับปริญญาตรี ตามความคิดเห็นของ
นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น. รายงาน
การศึกษาระดับปริญญาศิลปศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และ
สารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บรรเลง ศรีนิล และคณะ. (2548). รายงานการวิจัย
เส้นทางการศึกษาด้านอาชีวศึกษาและ
เทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
พระนครเหนือ. กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน
เลขาธิการสภาการศึกษา.
- ประภาส พาวินันท์. (2541). รายงานการวิจัยเรื่อง
การสอนการใช้ห้องสมุดและทักษะทาง
สารนิเทศในมหาวิทยาลัยของรัฐ. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- รัสรินทร์ เกตุชาติ. (2550). การศึกษาเปรียบเทียบ
การจัดการเรียนการสอนวิชาการรู้สารสนเทศ
และวิชาการใช้ห้องสมุดของสถาบันอุดมศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
รายงานการศึกษาระดับปริญญาศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และ
สารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิทยากร เชียงกุล. (2544). ทางรอดของประเทศไทย
ปฏิบัตินวัตกรรมชีวิตและระบบการเรียนรู้ใหม่.
กรุงเทพฯ : เรือนปัญญา.
- สมาน ลอยฟ้า. (2544). การรู้สารสนเทศ : ทักษะที่
จำเป็นสำหรับสังคมสารสนเทศ. วารสาร
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มข 19(1) :
1-6
- สุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์. (2540). แบบจำลองการรู้
สารสนเทศ. บรรณศาสตร์. 12(2) : 57-68.
- สุรีย์ สุทธิสารกร. (2540). การใช้บริการสืบค้น
สารนิเทศด้วยระบบคอมพิวเตอร์ของสำนัก
วิทยบริการของนักศึกษาสถาบันราชภัฏ
เพชรบูรณ์. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- สุพิศ ศิริรัตน์. (2554). การรู้สารสนเทศของนักศึกษา
ระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา. นนทบุรี:
สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมาธิราช.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ. (2550). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ.2550
กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2556).
แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวง
ศึกษาธิการ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555-
2559” สืบค้นจาก [http://www.pld.rmutt.
ac.th/?wpfb_dl=210](http://www.pld.rmutt.ac.th/?wpfb_dl=210)

- อังคณา แวซอเหาะ และสุธาทิพย์ เกียรติวานิช. (2553). **การเรียนรู้สารสนเทศของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. กรุงเทพฯ : คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร**
- อาภาภรณ์ จรรยาสุคนธ์. (2550). **การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การจัดการทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุด วิชาห้องสมุดกับการรู้สารสนเทศโดยการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.**
- Association of College and Research Libraries. (2000). **Competency Standards for Higher Education Standards, Performance Indicator Information Literacy and Outcomes** Retrieved from <http://www.ala.org/acrl/ilstandardlo.html>
- Brown, Cecelia and Krumholz, Lee R. (2002, March.) Integrating information literacy Into the science curriculum. **College & Research Library. 63: 111-123**
<http://crl.acrl.org/content/63/2.toc>
- Doyle, Christina S. (1992). **Development of a Model of Information Literacy Outcome Measures within National Education Goals of 1990.** Retrieved from <http://www.Uni.net.th/dao/detail.nsp>
- Eisenberg, Michael B & Berkowitz, Robert E. (2002). **The Big 6 Information Problem- Solving Approach.** Retrieved from : <http://www.big6.com/index.php>
- Hepworth, Mark. (1999). **A Study of Undergraduate Information Literacy and Skills the inclusion of information literacy and skills in the Undergraduate Curriculum.** 65th IFLA Council and General Conference, Bangkok. Retrieved from http://www.ifla.org/IV/ifla65/papers/107-124_e.htm
- Lenox, Mary F. & Walker, M.L. (1993) **Information Literacy in the Educational Process. Educational Forum 57(2) : 312-324**
- The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (1998). **World Educational Report.** Paris : Unesco.

ศักยภาพและความต้องการด้านสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวของ องค์กรท่องเที่ยวท้องถิ่นเมืองมรดกโลกหลวงพระบางสู่ประชาคมอาเซียน

ประภากร แก้ววรรณ¹

พฤษมงคล จุลพูล²

นาวา วงษ์พรม²

วราภรณ์ ขยายผล³

Jeffrey Nash⁴

Champa Lattanasouvannaphonh⁵

Bounxian Phetlumphun⁶

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพ และความต้องการ ด้านสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวของ
องค์กรท่องเที่ยวท้องถิ่นเมืองมรดกโลกหลวงพระบาง เพื่อหาแนวทางในการบริหารจัดการสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว
ที่เหมาะสม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม และการสนทนากลุ่ม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
คือ บุคลากรขององค์กรท่องเที่ยวท้องถิ่นและผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวในเมืองมรดกโลกหลวงพระบาง จำนวน
105 คน วิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนาและใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ผลการศึกษา พบว่าองค์กรท่องเที่ยว
ท้องถิ่นเมืองมรดกโลกหลวงพระบาง มีศักยภาพมากที่สุดคือ มีนโยบายเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ พนักงานนำ
เที่ยว แผ่นพับ/โบว์ชัวร์ แผนที่/แผนภูมิ และเว็บไซต์ ความต้องการมีมากที่สุดคือ มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อ
สนับสนุนการดำเนินงานเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ มีเครือข่ายความร่วมมือกับประเทศในกลุ่มประชาคม
อาเซียน มีแนวทางในการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

คำสำคัญ: สารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว การท่องเที่ยว ศักยภาพ ความต้องการ

¹ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์) รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ มรภ.อุดรธานี

² ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ มรภ.อุดรธานี

³ วท.ม. (เทคโนโลยีสารสนเทศ) อาจารย์ประจำสาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ มรภ.อุดรธานี

⁴ M.S. (Software Engineering) อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มรภ.อุดรธานี

⁵ ศศ.ม. (การพัฒนอยั่งยืน) อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยสุภานุวงศ์ สปป.ลาว

⁶ วท.ม. (การจัดการทรัพยากรป่าไม้) อาจารย์ประจำสาขาวิชาทรัพยากรป่าไม้ มหาวิทยาลัยสุภานุวงศ์ สปป.ลาว

Potentials and Needs of Tourism Information of the local Tourism Organizations in Luang Prabang World Heritage towards ASEAN Community

Praphakorn kaewwanna¹

Phursamongkhon Chunlapoon²

Nawa Wongprom²

Waraporn Khayaiphon³

Jeffrey Nash⁴

Champa Lattanasouvannaphonh⁵

Bounxian Phetlumphun⁶

Abstract

The goal of this research was to study the potential and information needs of the World Heritage Site at Luang Prabang (Laos) to promote local tourism and to find ways to manage tourism information. The tools of this study were questionnaires and focus groups. The sample used in data collection consisted of persons working in local tourism businesses and for local tourism organizations in the World Heritage City of Luang Prabang. Descriptive responses of one hundred five (105) people were analyzed, the relative frequencies of their responses determined and further studied. The local tourism organizations of the World Heritage City of Luang Prabang seek to develop strong policies for Information Technology covering staffing, as well as developing popular pamphlets/brochures, maps/charts and web sites. Budget has been allocated to develop a cooperative network within ASEAN countries to share information. Guidelines are needed to support implementation within the ASEAN community.

Keywords: Tourism information, tourism capabilities, tourism requirements

¹M.A. (Library and Information Science), Assistant Professor, Department of Information Sciences, Udon Thani Rajabhat University

²M.A. (Library and Information Science), Assistant Professor, Department of Information Sciences, Udon Thani Rajabhat University

³M.S. (Information Technology Science), Lecturer, Department of Information Sciences, Udon Thani Rajabhat University.

⁴M.S. (Software Engineering), Lecturer, Department of Graduate Studies, Udon Thani Rajabhat University.

⁵M.A. (Sustainable Development), Lecturer, Department of Tourism Management, Souphanouvong University

⁶M.S. (Forest Resource Management), Lecturer, Department of Forest Resource, Souphanouvong University

ความเป็นมาของโครงการวิจัย

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมพื้นฐานที่จำเป็นที่สุดกิจกรรมหนึ่งของมนุษย์ที่ควรให้การสนับสนุน และส่งเสริมให้มวลมนุษยชาติได้เดินทางติดต่อกันระหว่างกัน ในชุมชนท้องถิ่น ในประเทศและระหว่างประเทศตามอัตภาพ ก่อให้เกิดมิตรไมตรีสัมพันธ์ภาพที่ดี มีการแลกเปลี่ยนและศึกษาวัฒนธรรมระหว่างกัน นำไปสู่การเคลื่อนไหวทางเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม นับว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม สามารถสร้างรายได้ในแต่ละปี ให้ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ดังนั้นปัจจุบันจึงมีหลายประเทศที่ให้ความสนใจและนำเอาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเข้ามาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ของประเทศ รวมทั้งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว หรือ สปป.ลาว ก็ได้ให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยว โดยให้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมทั้งได้กำหนดเอาแผนการท่องเที่ยวเป็นแผนการสร้างรายได้ที่สำคัญ เพื่อนำไปแก้ไขความยากจนของประเทศ ดังนั้นองค์การท่องเที่ยวแห่งชาติ หรือ ททช. จึงได้นำนโยบายของรัฐบาลในแง่ของการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวมาเป็นแผนการปฏิบัติ โดยการสร้างกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ทั้งภายในและต่างประเทศที่จะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว (คำพู เพชรไชย, 2545: 1) เมืองหลวงพระบาง นับเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวด้วยเอกลักษณ์ของความเป็นเมืองแห่งวัฒนธรรมและความสวยงามและความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ส่วนหนึ่งเพราะเป็นเมือง “มรดกโลก” ทางวัฒนธรรมที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์มาช้านาน เป็นแหล่งอารยธรรมของชาติ เป็นศูนย์กลางทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ก่อปรกับความงดงามทางสถาปัตยกรรมและวิถีวัฒนธรรมของผู้คน ทำให้หลวงพระบางกลายเป็นเมืองที่ทำให้นักท่องเที่ยวจากทั่วทุกมุมโลกต้องการจะเดินทางมายังหลวงพระบาง (จุฑามาศ จิมรัตน์พันธ์, 2547: 2) การท่องเที่ยวเปรียบเสมือนสินค้าและบริการประเภทหนึ่ง ที่จำเป็นต้องมีการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ซึ่งองค์กรใช้เพื่อแจ้งข้อมูล

ข่าวสาร สารสนเทศ จุดตลาดเกี่ยวผลิตภัณฑ์และบริการ เพื่อสร้างทัศนคติและพฤติกรรมผู้บริโภค ซึ่งนับได้ว่าสารสนเทศเป็นรากฐานสำคัญและจำเป็นสำหรับการส่งเสริมการตลาด องค์การท่องเที่ยวแห่งชาติ และองค์การท่องเที่ยวท้องถิ่น เมืองหลวงพระบาง เป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ ดูแล วางแผน ดำเนินนโยบายด้านสารสนเทศเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของเมืองหลวงพระบางและให้นักท่องเที่ยวสนใจการท่องเที่ยวภายในประเทศ ขณะเดียวกันก็ดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างประเทศเดินทางมาท่องเที่ยวสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมากขึ้น ด้วยภาระหน้าที่ดังกล่าวข้างต้นนับเป็นเหตุให้คณะผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาศักยภาพและความต้องการด้านสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวขององค์กรท้องถิ่น ทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้มีส่วนร่วมในการเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการหรือการดำเนินงานด้านสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว เพื่อนำผลการวิจัยเป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงกระบวนการและการวางแผนพัฒนาสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวหรือผู้บริโภค

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพขององค์กรท่องเที่ยวท้องถิ่น เมืองมรดกโลกหลวงพระบาง ในการบริหารจัดการสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวสู่ประชาคมอาเซียน
2. เพื่อศึกษาความต้องการขององค์กรท่องเที่ยวท้องถิ่น เมืองมรดกโลกหลวงพระบาง ในการบริหารจัดการสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวสู่ประชาคมอาเซียน
3. เพื่อหาแนวทางในการบริหารจัดการสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวเมืองมรดกโลกหลวงพระบาง อันเป็นการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและบุคลากรขององค์กรท่องเที่ยวท้องถิ่นและผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวในเมืองมรดกโลกหลวงพระบาง

2. กลุ่มตัวอย่างในการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย ตัวแทนขององค์กรท่องเที่ยวท้องถิ่น จำนวน 5 คน และผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว จำนวน 10 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็นแบบสโนว์บอลล์ กลุ่มตัวอย่างในการเก็บแบบสอบถามประกอบด้วยบุคลากรขององค์กรท่องเที่ยว ท้องถิ่นเมืองมรดกโลกหลวงพระบาง จำนวน 15 คน และผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว จำนวน 30 แห่ง แห่งละ 3 คน รวมจำนวน 90 คน รวมกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้จำนวนทั้งสิ้น 105 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม การสนทนากลุ่ม และการสังเกตทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ทั้งนี้แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพและความต้องการด้านสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการ การผลิต การบริการและการเผยแพร่สารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว จำนวน 4 ข้อ

วิธีการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การศึกษาบนโต๊ะ (Desk Study) เพื่อทบทวนความรู้ที่มีอยู่ ผลการศึกษา รายงาน เอกสาร นโยบาย รวมทั้งหน่วยงานหลักที่อาจใช้เป็นแหล่งข้อมูลได้

2. การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant Interview : KII) เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานขององค์กรท่องเที่ยวท้องถิ่นและผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเมืองมรดกโลกหลวงพระบาง

3. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion : FGD) เพื่อให้ได้ความรู้ในประเด็นหลักในเรื่องศักยภาพและความต้องการขององค์กรท่องเที่ยวท้องถิ่นและผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวในเมืองมรดกโลกหลวงพระบาง ในการจัดการการผลิต การบริการและการเผยแพร่สารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว ความร่วมมือกับองค์กรเอกชนและประชาคม รวมทั้งการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

4. การสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire Survey) เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับศักยภาพและความต้องการในการบริหารจัดการ นโยบาย/แผนงาน/งบประมาณ บุคลากร การจัดการผลิต การบริการและการเผยแพร่สารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว ความร่วมมือกับองค์กรเอกชนและประชาคม และการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

5. การสังเกต (Observation) เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพองค์กรท่องเที่ยวท้องถิ่นและผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว พฤติกรรมการบริการและการเผยแพร่สารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาศักยภาพและความต้องการด้านสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวขององค์กรท่องเที่ยวท้องถิ่นเมืองมรดกโลกหลวงพระบางสู่ประชาคมอาเซียน ได้มีประเด็นที่น่าสนใจควรสรุปและอภิปรายดังนี้

1. ศักยภาพและความต้องการด้านสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวขององค์กรท่องเที่ยวท้องถิ่นเมืองมรดกโลกหลวงพระบาง

1.1 ด้านการบริหารจัดการ

ผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพด้านการบริหารจัดการ ตามที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีศักยภาพมากที่สุดคือ มีนโยบายเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ สอดคล้องกับความเห็นของการสนทนากลุ่มที่เห็นว่าองค์กรท่องเที่ยวท้องถิ่นภาครัฐมีนโยบายเกี่ยวกับงานโฆษณาประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยกำหนดไว้ในนโยบายการท่องเที่ยว และมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวของแขวง

หลวงพระบางตั้งแต่ปี ค.ศ. 2011-2020 ทั้งนี้เพราะการ
ท่องเที่ยวของเมืองมรดกโลกหลวงพระบางจัดเป็น
ผลิตภัณฑ์หรือสินค้าอย่างหนึ่ง ที่จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมี
การโฆษณาประชาสัมพันธ์หรือส่งเสริมการตลาด เพื่อ
ดึงดูดความสนใจของผู้บริโภคหรือนักท่องเที่ยว กอปรกับ
การท่องเที่ยวทั่วโลกมีแนวโน้มขยายตัวอย่างต่อเนื่อง
องค์การท่องเที่ยวโลกได้คาดการณ์ว่าในเขตเอเชีย
แปซิฟิกจะเป็นเขตที่มีอัตราเพิ่มขึ้น ของนักท่องเที่ยวเป็น
จำนวนมากและการท่องเที่ยวใน สปป.ลาว กำลังมีการ
ขยายตัวอย่างมาก ตามการคาดการณ์ขององค์กร
ท่องเที่ยวแห่งชาติ คาดว่าในปี ค.ศ. 2015 จะมี
นักท่องเที่ยวเข้ามาใน สปป.ลาว จำนวน 3.3 ล้าน และ
เพิ่มเป็น 4 ล้านในปี ค.ศ. 2020 เพื่อรองรับการขยายตัว
ดังกล่าว มีความจำเป็นต้องมีนโยบายที่เกี่ยวกับการผลิต
สื่อสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย
ของ ชุกกลิน อนุวิจิตร และคณะ (2549: 79) ที่สรุปว่า
ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวควรเน้นยุทธศาสตร์ด้าน
ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นจุดเด่นของจังหวัด

ส่วนที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าไม่มีศักยภาพมาก
ที่สุดคือ ไม่มีบุคลากรรับผิดชอบเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร
สารสนเทศ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของการสนทนา
กลุ่ม องค์กรท่องเที่ยวท้องถิ่นภาครัฐถือเป็นหน่วยงาน
หลักที่ต้องดำเนินการโฆษณาประชาสัมพันธ์คือ แผนก
การท่องเที่ยวเมืองหลวงพระบาง มีฝ่ายงานหรือบุคลากร
ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวคือ
แขนงโฆษณาและการตลาด ซึ่งมีบุคลากรจำนวน 6 คน
ไม่มีใครสำเร็จการศึกษาด้านการท่องเที่ยว ด้านข้อมูล
ข่าวสาร สารสนเทศ และการตลาดมาโดยตรง อาศัยการ
เข้ารับการอบรมทั้งในและต่างประเทศ และอาศัย
ประสบการณ์ในการทำงานเป็นหลัก สอดคล้องกับ
งานวิจัยของ นันทพร อดิเรกโชติและคณะ (2550) ที่
พบว่า อบต. มีบทบาทน้อยในการดำเนินการ
ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว โดยมีสาเหตุมาจาก
เจ้าหน้าที่ขาดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและ
ความสามารถในการผลิตสื่อสารสนเทศเพื่อการ
ประชาสัมพันธ์ ทั้งนี้เพราะไม่ใช่เจ้าหน้าที่ด้านนี้โดยตรง
และผู้ปฏิบัติงานไม่เคยได้รับการอบรมด้านการผลิต
สื่อสารสนเทศเพื่อการประชาสัมพันธ์เลย

สำหรับความต้องการด้านการบริหารจัดการ
ตามที่กลุ่มตัวอย่างต้องการมากที่สุดคือ มีการจัดสรร
งบประมาณเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานเกี่ยวกับข้อมูล
ข่าวสาร สารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับ
ความคิดเห็นของการสนทนากลุ่มที่เห็นว่า สื่อสารสนเทศ
เพื่อการโฆษณาประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเมืองมรดก
โลกหลวงพระบาง ที่ผลิตโดยองค์กรภาครัฐจากส่วนกลาง
ไม่เพียงพอกับความต้องการในการโฆษณาประชาสัมพันธ์
ทั้งนี้เพราะงบประมาณที่จัดสรรมาสำหรับผลิตสื่อ
สารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวไม่เพียงพอกับภาระงานที่
ต้องดำเนินการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจันทัก
พันธะวงศ์ (2552: 77) ที่สรุปว่าองค์ประกอบของแหล่ง
ท่องเที่ยวในมุมมองของรัฐกร เห็นถึงความจำเป็นที่ต้องมี
การปรับปรุงการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการตลาดผลิ
ภัณฑ์การท่องเที่ยว แต่ก็มีข้อจำกัดด้านงบประมาณใน
การดำเนินงานด้านการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว

1.2 ศักยภาพและความต้องการด้านความ ร่วมมือกับองค์กรภาครัฐและเอกชน

ผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพด้านความ
ร่วมมือกับองค์กรภาครัฐและเอกชน ตามที่กลุ่มตัวอย่าง
เห็นว่ามีศักยภาพมากที่สุดคือ มีความร่วมมือกับองค์กร
ภาคเอกชนมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ
การสนทนากลุ่มที่เห็นว่า องค์กรภาคเอกชนมีความ
ร่วมมือกันในลักษณะของสมาคม มีการจัดตั้งเป็นสมาคม
การท่องเที่ยวเมืองหลวงพระบาง และสมาคมธุรกิจที่
เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวคือ สมาคมโรงแรม เรือนพัก
และร้านอาหาร จากการรวมตัวกันเป็นสมาคมทำให้เกิด
ความร่วมมือช่วยเหลือกัน มีการวางแผนร่วมกันในเรื่อง
ของส่งเสริมการตลาดหรือการโฆษณาประชาสัมพันธ์
และมีการส่งตัวแทนของสมาคมไปร่วมงานกับภาครัฐใน
ภารกิจต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ส่วนที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าไม่มีศักยภาพมากที่สุด ไม่มีเครือข่ายความร่วมมือกับประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีความต้องการมากที่สุดคือ มีเครือข่ายความร่วมมือกับประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของการสนทนากลุ่มที่เห็นว่า ถึงแม้ว่าไม่มีเครือข่ายความร่วมมือกับประเทศในกลุ่มประชาคมอาเซียน แต่ก็มีความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียง และความร่วมมือกับประเทศที่เป็นสมาชิก EATOF ในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ถึงผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวของเมืองมรดกโลกหลวงพระบาง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุริพร จันทรพาณิชย์ และคณะ (2550: 55) ได้สรุปแนวทางการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยองค์กรภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของประเทศไทย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และประเทศกัมพูชา ควรมีข้อตกลงร่วมกันในการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบร่วมกัน เพื่อนำเสนอข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวทั้ง 3 ประเทศ

1.3 ด้านการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

ผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพด้านการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ตามที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีความศักยภาพมากที่สุดคือ มีการเตรียมพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ในขณะที่ความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่มเห็นว่า การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนนั้น องค์กรท่องเที่ยวท้องถิ่นภาครัฐมีการตื่นตัวมากกว่า องค์กรภาคเอกชน สำหรับนโยบาย แผนงานเกี่ยวกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนยังอยู่ในระดับกระทรวง (ระดับชาติ) ยังไม่ได้ลงมาสู่ระดับแขวง ส่วนภาคเอกชน ยังไม่มีการตื่นตัวเกี่ยวกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนเท่าที่ควร แต่ทราบว่าในปี ค.ศ. 2015 จะมีความร่วมมือในลักษณะของประชาคมอาเซียน แต่ก็ได้มีการเตรียมความพร้อม มีการเตรียมแผนงานที่จะทำการตลาดหรือการโฆษณาประชาสัมพันธ์เพื่อเจาะตลาดในประเทศกลุ่มประชาคมอาเซียน

สำหรับความต้องการด้านการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ตามที่กลุ่มตัวอย่างต้องการ

มากที่สุดคือ มีแนวทางในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่มเห็นว่า องค์กรท่องเที่ยวท้องถิ่นทั้งภาครัฐและเอกชนทุกแห่งมีการจัดทำเว็บไซต์เพื่อใช้ในการโฆษณาประชาสัมพันธ์หรือส่งเสริมการตลาดและใช้อีเมลในการติดต่อประสานงาน แต่ยังไม่มีการใช้ facebook youtube และ SMS ในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพร สุพรรณทอง (2551) ที่พบว่า นักท่องเที่ยวทราบแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในเมืองหลวงพระบางจากทางอินเทอร์เน็ตมากที่สุด

2. ศักยภาพและความต้องการในการจัดการการผลิต การบริการ และการเผยแพร่สารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวขององค์กรท่องเที่ยวท้องถิ่นเมืองมรดกโลกหลวงพระบาง

2.1 ด้านรูปแบบการผลิต การบริการ และการเผยแพร่

ผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพการจัดการการผลิต การบริการ และการเผยแพร่ ตามที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีความศักยภาพมากที่สุด พบว่า สื่อบุคคล คือพนักงานนำเที่ยวท้องถิ่น สื่อสิ่งพิมพ์ คือ แผ่นพับ/โบว์ชัวร์ สื่อโสตทัศน์ คือ แผนที่/แผนที่ภูมิ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คือ เว็บไซต์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดจากการสนทนากลุ่มที่เห็นว่า สื่อสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวขององค์กรท่องเที่ยวท้องถิ่นเมืองมรดกโลกหลวงพระบาง ส่วนใหญ่ผลิตโดยองค์กรท่องเที่ยวแห่ง สปป.ลาว แผนกการท่องเที่ยวเมืองมรดกโลกหลวงพระบาง ทั้งนี้เพราะเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ การโฆษณาประชาสัมพันธ์ และการส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศและของแขวงหลวงพระบาง แต่ภาคเอกชนก็มีส่วนร่วมในการผลิตสื่อสารสนเทศเพื่อทำการส่งเสริมการตลาดอีกทางหนึ่ง สื่อสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวที่องค์กรภาครัฐและเอกชนผลิตมาเพื่อใช้ในการโฆษณาประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการตลาด ประกอบด้วย สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น แผ่นพับ แผนที่ การท่องเที่ยว คู่มือการท่องเที่ยว วารสารและหนังสือพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์/เว็บไซต์ และสื่อวีซีดี/ดีวีดี

สำหรับความต้องการด้านรูปแบบการผลิต การบริการ และการเผยแพร่ ตามที่กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการมากที่สุดพบว่า สื่อบุคคลคือ พนักงานนำเที่ยวระหว่างประเทศ สื่อสิ่งพิมพ์คือ นิตยสาร นิตยสารคือ ภาพยนตร์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์คือ web blog ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ฉลองศรี พิมพ์สมพงศ์ (2551), Dennis (2006) และ Simon (2008) ที่กล่าวว่าสื่อโฆษณามีความจำเป็นต่อการโฆษณาประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร ป้ายโฆษณา แผ่นพับ สิ่งพิมพ์ ภาพยนตร์ วิดีโอ รวมทั้งการจัดแสดงสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ซึ่งจะช่วยให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสรู้จักชุมชนมากขึ้น

2.2 ด้านเนื้อหาของสื่อสารสนเทศที่ผลิตบริการและเผยแพร่

ผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพด้านเนื้อหาของสื่อสารสนเทศที่ผลิต บริการและเผยแพร่ ตามที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีความสำคัญมากที่สุด พบว่า ข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยวคือ มีข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ข้อมูลพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวคือ มีข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวของธรรมชาติ ธุรกิจการท่องเที่ยวคือ ธุรกิจที่พักแรม ในขณะที่ตัวกลางในการให้บริการคือ มีข้อมูลผู้เจ้าหน้าที่ และสภาวะแวดล้อมคือ มีข้อมูลสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ ทั้งนี้เนื่องมาจากการท่องเที่ยวจะยังยืนได้ต้องอาศัยศักยภาพของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ประกอบด้วยโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภคเพื่อการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการที่พักอาศัย การจำหน่ายสินค้าและของที่ระลึก บริการท่องเที่ยวและบริษัทนำเที่ยว การนันทนาการ การบันเทิง และระบบความปลอดภัย ซึ่งการนำเสนอข้อมูลดังกล่าวที่มีรายละเอียดเนื้อหาครบถ้วนมักเป็นคุณสมบัติในการดึงดูดนักท่องเที่ยวและยังสอดคล้องกับนโยบายของสภาแห่งชาติ สปป.ลาว เห็นว่าเนื้อหาในการโฆษณาประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่สารสนเทศแก่นักท่องเที่ยวต้องเผยแพร่ความสวยงาม ความโดดเด่นของทรัพยากรและผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติ ทั้งทางด้านวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ธรรมชาติ การบริการ

ที่มีลักษณะดึงดูดและสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว และสอดคล้องกับแนวคิดของ จูรีพร จันทรพาณิชย์ และคณะ (2550: 25) ที่กล่าวว่าการส่งเสริมการขายเป็นกิจกรรมที่สำคัญของธุรกิจการท่องเที่ยว เช่นเดียวกับธุรกิจอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะเป็นการกระตุ้นและผลักดันให้ผลิต ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวได้รับความสนใจและตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวเร็วขึ้น

สำหรับความต้องการด้านเนื้อหาของสื่อสารสนเทศที่ผลิต บริการและเผยแพร่ ตามที่กลุ่มตัวอย่างต้องการให้มากที่สุดพบว่า ข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยวคือ มีข้อมูลนักท่องเที่ยวในประเทศ ข้อมูลพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวคือ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี ตัวกลางในการให้บริการคือ มีข้อมูลสำนักงานการท่องเที่ยว และสภาวะแวดล้อมคือ ต้องการให้มีข้อมูลการเมือง ทั้งนี้เนื่องจากข้อมูลดังกล่าวยังมีรายละเอียดไม่มีเพียงพอและในบางส่วนเป็นข้อมูลที่ยังไม่มีการปรับปรุงให้ทันสมัยและเป็นปัจจุบัน ซึ่งข้อมูลดังกล่าวมีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวของเมืองมรดกโลกหลวงพระบาง ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของการสนทนากลุ่มที่เห็นว่า องค์การท่องเที่ยวท้องถิ่นภาครัฐควรมีข้อมูลเกี่ยวกับสภาวะแวดล้อม เช่น สังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ซึ่งข้อมูลดังกล่าวมีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวของเมืองมรดกโลกหลวงพระบาง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ องค์ประกอบสำคัญของระบบการท่องเที่ยวที่บูรณาการให้เกิดการท่องเที่ยวคือ สิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวก รวมทั้งสภาวะแวดล้อมของการท่องเที่ยว (Tourism Environment) หากองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งมีการเปลี่ยนแปลงย่อมส่งผลกระทบต่อองค์ประกอบอื่นๆ และอาจก่อให้เกิดผลกระทบทางบวกและทางลบ ย่อมมีอิทธิพลและก่อให้เกิดผลกระทบการท่องเที่ยวและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพร สุพรรณทอง (2551: 77) ที่กล่าวว่าปัจจัยในการตัดสินใจใช้บริการการท่องเที่ยวเมืองหลวงพระบางคือ ความมีชื่อเสียงเป็นมรดกโลกของหลวงพระบาง รองลงมาคือ มีความมั่นคงทางการเมือง และสังคมโดยรวมมีความสงบ และมีสิ่งดึงดูดทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรม (สถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของอาคารบ้านเรือน วัด และวัด)

2.3 ด้านแหล่งให้บริการ และการเข้าถึงสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว

ผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพด้านแหล่งให้บริการ และการเข้าถึงสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว ตามที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีศักยภาพมากที่สุดพบว่า สถาบันบริการสารสนเทศ คือ ศูนย์บริการการท่องเที่ยว สื่อมวลชน คือ วารสารและหนังสือพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี คือ เว็บไซต์ สื่อบุคคล คือ พนักงานนำเที่ยว และภาษา คือ ภาษาอังกฤษ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่มที่เห็นว่า การบริการสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวขององค์กรท่องเที่ยวท้องถิ่นเมืองมรดกโลก หลวงพระบาง มีศูนย์ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว เมืองหลวงพระบาง ทำหน้าที่ในการให้บริการข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว และองค์กรท่องเที่ยวท้องถิ่นเมืองมรดกโลกหลวงพระบาง มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว หลายรูปแบบ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศในหนังสือพิมพ์ วารสาร คู่มือการท่องเที่ยว แผ่นพับ แผนที่การท่องเที่ยว เป็นต้น และองค์กรท่องเที่ยวท้องถิ่นทั้งภาครัฐและเอกชนทุกแห่งมีการจัดทำเว็บไซต์ เพื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์หรือส่งเสริมการตลาด สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพร สุพรรณทอง (2551: 87) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทราบแหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของเมืองหลวงพระบางทางอินเทอร์เน็ตเป็นอันดับหนึ่ง นอกจากสื่อสารสนเทศต่าง ๆ ที่นำมาเผยแพร่และให้บริการแก่นักท่องเที่ยว กฎหมายการท่องเที่ยวของ สปป.ลาว ยังให้บุคคลหรือพนักงานนำเที่ยวเป็นส่วนสำคัญในการบริการการท่องเที่ยวและเป็นผู้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศแก่นักท่องเที่ยวโดยตรง

สำหรับความต้องการด้านแหล่งให้บริการ และการเข้าถึงสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว ตามที่กลุ่มตัวอย่างต้องการให้มากที่สุดพบว่า สถาบันบริการสารสนเทศคือ ต้องการให้มีศูนย์สารสนเทศ สื่อมวลชน คือ ต้องการให้มีรถแท็กซี่โฆษณา สื่อเทคโนโลยีคือ web blog สื่อบุคคลคือ ผู้นำองค์กร และภาษาคือ ภาษาในกลุ่มประชาคมอาเซียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของการ

สนทนากลุ่มที่เห็นว่า เมืองหลวงพระบางควรมีศูนย์รวมข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวเป็นการเฉพาะ ที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงได้ง่าย หากทำได้จะทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกมากยิ่งขึ้นในการเข้าถึงสื่อสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของจันทิก พันทะวงศ์ (2552: 73) พบว่า ควรปรับปรุงศูนย์บริการท่องเที่ยวและสำนักงานที่ทำการของแหล่งท่องเที่ยวที่จำหน่ายบัตรเข้าชมแหล่งท่องเที่ยว และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพร สุพรรณทอง (2551: 87) พบว่าอินเทอร์เน็ตเป็นสื่อเทคโนโลยีที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารแจ้งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวได้รับทราบและดึงดูดความสนใจในการตัดสินใจมาท่องเที่ยวเมืองหลวงพระบาง ดังนั้น องค์กรภาครัฐ เช่น องค์กรท่องเที่ยวแห่งชาติ แผนกการท่องเที่ยวหลวงพระบางและผู้ประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ต้องให้ความสำคัญกับการแจ้งข้อมูลข่าวสารผ่านอินเทอร์เน็ต ด้วยการปรับปรุงเว็บไซต์ และแจ้งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศใหม่ ๆ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารใหม่ ๆ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศได้อย่างสะดวกรวดเร็ว และได้รับข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้

3. แนวทางในการจัดการสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวขององค์กรท่องเที่ยวท้องถิ่นเมืองมรดกโลกหลวงพระบาง

3.1 การบริหารจัดการ การผลิตสื่อสารสนเทศ เพื่อการท่องเที่ยว

ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตสื่อสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวคือ สื่อสารสนเทศเพื่อการโฆษณาประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเมืองมรดกโลกหลวงพระบาง ที่ผลิตโดยองค์กรภาครัฐจากส่วนกลางยังไม่เพียงพอกับความต้องการในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ควรมีการเพิ่มปริมาณการผลิตสื่อสารสนเทศเพื่อการโฆษณาประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวให้เพียงพอกับความต้องการในการดำเนินงานในส่วนของแผนที่การท่องเที่ยวนั้น องค์กรภาครัฐมีการจัดทำแล้ว แต่ยังมีข้อมูลที่ไม่ค่อยละเอียด ควรมีการ

จัดทำให้มีความละเอียดชัดเจนมากกว่านี้ มีการกำหนด
มาตราส่วนที่เป็นมาตรฐานชัดเจน มีการแจ้งระยะทาง
ราคาค่าเดินทาง เพราะจะช่วยให้ข้อมูลที่ถูกต้องกับ
นักท่องเที่ยวทำให้เกิดความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น และใน
ส่วนของปฏิทินการท่องเที่ยวเมืองมรดกโลกหลวงพระ
บาง ซึ่งจัดทำอยู่ในปัจจุบันเป็นรายปี แต่ความคิดเห็น
จากการสนทนากลุ่มเห็นว่า ระยะเวลาในการจัดทำ
ปฏิทินการท่องเที่ยวสั้นเกินไป สำหรับใช้ในการวางแผน
การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่
จะเป็นโซนยุโรปและอเมริกา เห็นว่าควร มีปฏิทิน
การท่องเที่ยวมีระยะเวลานานถึง 10 ปี เพื่อให้
นักท่องเที่ยวสามารถวางแผนเดินทางมาท่องเที่ยวเมือง
หลวงพระบางได้ล่วงหน้า สำหรับเนื้อหาของสื่อสาร
สนเทศที่เกี่ยวกับสภาวะแวดล้อม ของเมืองมรดกโลก
หลวงพระบางนั้น ความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่มเห็น
ว่า องค์การภาครัฐควรมีข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับ สภาพ
เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ที่มีความถูกต้องชัดเจน
และเป็นข้อมูลที่ทันสมัย ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐาน เพื่อให้
นักท่องเที่ยวได้รับทราบหรือมีความเข้าใจเกี่ยวกับบริบท
พื้นฐานของเมืองมรดกโลกหลวงพระบาง เพราะที่ผ่านมา
ยังขาดข้อมูลในส่วนนี้ ส่วนภาษาของสื่อสารสนเทศ
เพื่อการท่องเที่ยวนั้นโดยส่วนใหญ่มีการใช้ภาษาหลักๆ
อยู่ 3 ภาษา คือ ภาษาลาว ภาษาอังกฤษ และภาษา
ฝรั่งเศส แต่ยังขาดภาษาในกลุ่มประเทศประชาคม
อาเซียน ควรมีการจัดทำสื่อสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว
เป็นภาษาในกลุ่มประชาคมอาเซียน เพื่อรองรับการเข้าสู่
ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ.2558 และเพื่อให้สามารถ
เจาะตลาดหรือโฆษณาประชาสัมพันธ์นักท่องเที่ยวใน
กลุ่มประชาคมอาเซียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ
นันทพร อติเรกโชติกุล และคณะ (2550: ง) ที่สรุปว่า
แนวทางการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ประกอบด้วย
การมุ่งเน้นนโยบายและงบประมาณที่ชัดเจน มีการ
จัดการที่เน้นความมีเอกภาพ ยกระดับมาตรฐานการ
ให้บริการด้านข้อมูลการท่องเที่ยว เพิ่มศักยภาพบุคลากร
ของ อบต.และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สร้างเครือข่ายกับ
ภาคีท่องเที่ยวให้เข้มแข็งและเน้นการใช้เอกลักษณ์ของ
แหล่งท่องเที่ยวเป็นจุดประชาสัมพันธ์

3.2 การบริการจัดการ การเผยแพร่สารสนเทศ เพื่อการท่องเที่ยว

ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาในการ
ให้บริการสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว คือองค์กร
ท่องเที่ยวท้องถิ่นภาครัฐที่ทำหน้าที่ในการให้บริการ
ข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ เพื่อการท่องเที่ยว ยังไม่ได้ รับ
ความร่วมมือเท่าที่ควรจากภาคองค์กรเอกชนที่ทำธุรกิจที่
เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น ธุรกิจที่พัก ร้านอาหาร
และบริษัทท่องเที่ยว ในการนำสื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์
มาไว้ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ทั้งนี้เพราะองค์กรธุรกิจ
ดังกล่าวส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นธุรกิจครอบครัว เห็นว่า
สื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ เป็นการเปลี่ยนแปลงงบประมาณ
โดยส่วนใหญ่จะทำเฉพาะเว็บไซต์ นอกจากนี้ยังพบว่า
ควรมีสวนยกรวมสื่อข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศเพื่อการ
ท่องเที่ยวเป็นการเฉพาะ ที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงได้
ง่าย หากทำได้จะทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวก
มากยิ่งขึ้นในการเข้าถึงสื่อสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว
ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพุทธรักษ์ พิจิตร (2545: 95)
ที่กล่าวว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของสปป.
ลาวให้มีความเจริญนั้น ไม่ได้เป็นหน้าที่ของรัฐบาลเท่านั้น
ภาคธุรกิจเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็น
บริษัทนำเที่ยว โรงแรม บ้านพัก ร้านอาหาร สถาน
บันเทิง ฯลฯ หรือแม้แต่ประชาชนก็ควรมีส่วนร่วมด้วย
การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศเกี่ยวกับการ
ท่องเที่ยวของ สปป.ลาวให้นักท่องเที่ยวทราบ เพื่อดึงดูด
ให้นักท่องเที่ยวเหล่านั้นมาท่องเที่ยวมากขึ้น ซึ่งเป็น
ประโยชน์ต่อประเทศชาติและภาคเอกชนด้วยในเวลา
เดียวกัน

3.3 ความร่วมมือเกี่ยวกับผลิต การบริการ และการเผยแพร่สารสนเทศ เพื่อการท่องเที่ยว

ผลการศึกษาพบว่า หลวงพระบางเป็น
มรดกโลกที่รวมชีวิตของคนปัจจุบันรวมอยู่ด้วย จึงทำให้
หลวงพระบางเป็นเมืองมรดกโลกที่โดดเด่นด้วยพื้นที่
มรดกที่มีชีวิตของผู้คนผสมผสานอยู่กับมรดกด้านต่าง ๆ
ดังนั้นการรักษาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมือง
มรดกโลกหลวงพระบางจึงเป็นเรื่องที่ยากและการ
คุ้มครองมรดกโลกหลวงพระบางส่วนมากเป็นด้าน
วัฒนธรรม การดำรงชีวิตหรือวิถีชีวิตของคน การที่รักษา

ให้คนมีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตดั้งเดิมของบรรพบุรุษให้คงอยู่กับเมืองหลวงพระบางเป็นเรื่องยาก ควรที่จะมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ปลุกจิตสำนึกหรือสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนชาวเมืองมรดกโลกหลวงพระบางให้เกิดความเข้าใจรักและหวงแหน สืบทอดวัฒนธรรมและวิถีชีวิตดั้งเดิมเอาไว้ ซึ่งถือว่าเป็นความร่วมมืออีกวิธีหนึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของพุทธรักษ์ พิจิตร (2545 : 95) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนั้น ประชาชนควรจะมีการอบรมบ่มนิสัยลูกหลานของตนเองให้รู้จักคุณค่าของความเป็นชาติลาว เช่น รู้จักคุณค่าของวัฒนธรรมลาว ประเพณีลาว รู้จักรักษาเอกลักษณ์ของชาติลาวเอาไว้ ไม่หลงระเหิรกับวัฒนธรรมประเพณีตะวันตกที่นำเข้ามาโดยนักท่องเที่ยว เช่นเดียวกันกับงานวิจัยของเยี่ยส่อ เยี่ยวือ (2552) ที่พบว่า การท่องเที่ยวทำให้คนในชุมชนตระหนักถึงคุณค่าทางวัฒนธรรม เพราะเห็นว่าวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจและสร้างความสนใจให้นักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวจึงมีผลต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชนและเป็นการส่งเสริมให้เด็กกลับมาเรียนรู้วัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้น

3.4 การเตรียมความพร้อมด้านสื่อ

สารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวสู่ประชาคมอาเซียน

ผลการศึกษาพบว่า การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนนั้นองค์กรท่องเที่ยวท้องถิ่นภาครัฐจะมีการตื่นตัวมากกว่าองค์กรภาคเอกชน สำหรับนโยบายแผนงานเกี่ยวกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนนั้น อยู่ในระดับกระทรวง(ระดับชาติ) ยังไม่ได้ลงมาสู่ระดับแขวง ส่วนองค์กรภาคเอกชนยังไม่มีมีการตื่นตัวเกี่ยวกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนเท่าที่ควร และยังไม่ได้รับทราบนโยบายหรือข้อมูลจากทางองค์กรภาครัฐ ดังนั้นองค์กรภาครัฐควรมีการประชาสัมพันธ์นโยบายและแผนงานเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมด้านการท่องเที่ยวเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ให้กับหน่วยงานหรือองค์กรในระดับท้องถิ่นทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ เพื่อองค์กรดังกล่าวจะได้มีการวางแผนการดำเนินงานรวมทั้งดำเนินการส่งเสริมการตลาดผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นได้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. องค์กรภาครัฐที่เกี่ยวข้องโดยตรง ควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการผลิตสื่อสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว โดยมีการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอ รวมทั้งกำหนดนโยบายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และควรมีส่วนร่วมกับภาคเอกชนและชุมชนท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดทำสื่อสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว ให้ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว และมีข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่เป็นปัจจุบัน

2. นักท่องเที่ยวของเมืองมรดกโลกหลวงพระบางโดยส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถวางแผนการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ สื่อสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวควรให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวในระยะเวลา 3-5 ปี จะช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถวางแผนการเดินทางท่องเที่ยวตรงตามความสนใจได้ดียิ่งขึ้น

3. การผลิตสื่อสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องให้ความสำคัญทุกส่วน ทั้งที่เป็นรูปแบบ เนื้อหา การนำเสนอ และสิ่งดึงดูดความสนใจของสื่อแต่ละประเภท นอกจากนั้นยังต้องให้ความสำคัญของข้อมูลรายละเอียดของสื่อสารสนเทศแต่ละประเภท เช่น สถานที่ตั้ง ระยะทางควรมีการกำหนดมาตราส่วนให้มาตรฐาน และข้อมูลการเดินทางของสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแหล่งที่ชัดเจนในสภาพที่เป็นจริง

4. การผลิตสื่อสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวควรมีการทำสื่อสารสนเทศที่เป็นภาษาในกลุ่มประชาคมอาเซียน เพื่อรองรับการขยายตัวของนักท่องเที่ยวในกลุ่มประชาคมอาเซียน

บรรณานุกรม

คำพู่ เพชรไขสี. (2545). การจัดทำหลักสูตรสาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยแห่งชาตินครราชสีมา. รายงานการค้นคว้าแบบอิสระ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- จันทิก พันทะวงศ์. (2552). การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน : กรณีศึกษาชุมชนบ้านเชียงแมน เมืองจอมเพ็ด แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยว (หลักสูตรนานาชาติ) คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- จุฬามาศ ลิ้มรัตนพันธ์. (2547). ศักยภาพและการมีส่วนร่วมของชุมชนในโครงการเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาเขตเมืองจอมเพ็ด แขวงหลวงพระบาง สปป. ลาว. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จรีพร จันทรพานิชย์ อาลัย จันทรพานิชย์ และวริษฐ์ กิตติธนาจรุจน์. (2550). คุณภาพสื่อประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยวอีสานใต้. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- ฉลองศรี พิมพ์สมพงศ์. (2551). การวางแผนและพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชุกกลิน อุณวิจิตร และคณะ. (2549). ศักยภาพและความต้องการในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- นันทพร ดิเรกโชติกุล ธนวัฒน์ โกวิทวณิชกัณฑ์ และณัฐธิดา อินทร์สุวรรณ. (2550). การพัฒนาการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนตำบลในกลุ่มอีสานใต้. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- พิมพ์วัน ดวงวิไลแก้ว. (2555). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของอุตสาหกรรมโรงแรมในเมืองหลวงพระบาง. วิทยานิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พุทธรักษ์ พิจิตร. (2545). ศักยภาพของการท่องเที่ยวในด้านการแข่งขันการเป็นตลาดท่องเที่ยวแห่งใหม่ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พูเงิน บ่ออุ้นวง. (2551). ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ณ แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- เยื้อล่อ เยื้อว. (2552). มุมมองของคนในชุมชนเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยว : กรณีศึกษานานาอวน เมืองหลวงพระบาง แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยว (หลักสูตรนานาชาติ) คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ศิริพร สุพรรณทอง. (2551). ส่วนประสมการตลาดบริการที่มีผลต่อนักท่องเที่ยวชาวยุโรปในการตัดสินใจใช้บริการการท่องเที่ยวที่จังหวัดหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ .
- Dennis, E Deuschl. *Travel and Tourism Public Relations*. Virginia: University of Virginia.
- Virginia. Simon, N. (2008). *Tourism and Hospitality Marketing*. Alberta: University of Calgary.

การใช้สารสนเทศของครูพิการทางการมองเห็น

ฐิติญา จันทพรม¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพการใช้สารสนเทศของครูพิการทางการมองเห็น (2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้สารสนเทศของครูพิการทางการมองเห็น และ (3) ปัญหาและอุปสรรคการใช้สารสนเทศของครูพิการทางการมองเห็น

การวิจัยเชิงคุณภาพนี้ ประชากรวิจัยเป็นครูพิการทางการมองเห็นที่เป็นผู้สอน จำนวน 23 คน เครื่องมือที่ใช้คือการสัมภาษณ์ วิธีการคือนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูพิการทางการมองเห็นมีสภาพการใช้สารสนเทศเพื่อสนับสนุนการสอนส่วนใหญ่ โดยใช้ทรัพยากรสารสนเทศที่เป็นสิ่งพิมพ์ในรูปแบบหนังสือเรียน เป็นหลักตำราโดยอาศัยบุคคลอำนวยความสะดวกช่วยถ่ายโอนสารสนเทศให้ครูพิการทางการมองเห็นเข้าถึงได้ และใช้สารสนเทศจากการฝึกอบรมจากผู้เชี่ยวชาญในสาระวิชาที่สอนมากที่สุด 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้สารสนเทศของครูพิการทางการมองเห็น ได้แก่ ขอบเขตภาระหน้าที่เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการใช้สารสนเทศของครูพิการทางการมองเห็นมากที่สุด รองลงมาคือความรู้และประสบการณ์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการได้รับการสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของครูพิการทางการมองเห็น และ 3) ปัญหาและอุปสรรคการใช้สารสนเทศของครูพิการคือความไม่สะดวกในการใช้ทรัพยากรสิ่งพิมพ์ ความไม่คล่องตัวของแหล่งบริการสารสนเทศ และปัญหาการใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านทักษะความรู้ทางเทคโนโลยีและภาษา

คำสำคัญ: การใช้สารสนเทศ ครูพิการทางการมองเห็น สารสนเทศ

¹บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Information Use for Visually impaired Teachers

Thitiya Jantaprom¹

Abstract

The research aimed to study 1) Environmental Informatics teacher impaired vision. 2) Factors that influence the behavior of teachers impaired vision. And 3) Barriers to use of information, teachers impaired vision.

This qualitative research Population Research Vision Impaired Teacher is a coach of 23 people used in this interview. How is the data content analysis.

The key findings of the study were (1) Visually Impaired Teacher Uses Technology to Support Teaching majority. Using information resources in print format books. Primary texts by individual facilities to help teachers transfer information to visually impaired accessible. And use information acquired from the training experts in the subjects they teach. (2) Factors that influence the behavior of teachers impaired vision, including extended the obligation of teachers impaired vision. The factors that influence the behavior of teachers Impaired most visible. Followed by knowledge and experience in information technology and support. Facilities, access to information, the teacher impaired vision. And (3) Barriers to use of information, teachers with disabilities is not easy to use print media. The mobility of the individual information sources. And the use of technology facilities.

Keywords: Information Use, Information, Visually impaired Teachers

¹ Librarian, Faculty of Veterinary Medicine, Kasetsart University

บทนำ

สารสนเทศมีความสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของบุคคลและองค์กรให้ทันกับสังคม ปัจจุบันมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารกับสารสนเทศ เพื่อเป็นการเพิ่มคุณค่าให้กับสารสนเทศ ขยายและเพิ่มช่องทางการเข้าถึงสารสนเทศให้ทุกกลุ่มบุคคลโดยเฉพาะคนพิการทางการมองเห็นเป็นบุคคลที่มองไม่เห็น หรือเห็นอยู่บ้างแต่ไม่สามารถที่จะทำงานเกี่ยวกับการใช้สายตาได้ดีเท่ากับคนปกติ ซึ่งเป็นข้อจำกัดทางกายภาพด้านการเห็นทำให้สามารถเข้าถึงและรับข้อมูลข่าวสารหรือสารสนเทศได้อย่างจำกัด ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และพระราชบัญญัติ 2550 ที่มีเจตนารมณ์ให้เยาวชนไทยทุกคนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม คนพิการต้องได้รับการจัดสวัสดิการและส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และดำรงตนอยู่ในสังคมได้เท่าเทียมบุคคลทั่วไป

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 มาตรา 10 วรรค 3 กำหนดไว้ชัดเจน “การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสองให้จัดตั้งแต่แรกเกิด หรือพบความพิการโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าว มีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง” (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542) แม้ว่ากฎหมายจะกำหนดสิทธิให้แก่คนพิการได้รับการศึกษาเหมือนบุคคลทั่วไป แต่โอกาสที่คนพิการ จะได้เข้าถึงความรู้ของคนทั่วไป ยังมีปัญหาอยู่มาก (ปรัชญนันท์ นิลสุข, 2546) คนพิการทางการมองเห็นจะเข้าถึงความรู้ได้ต้องใช้ หนังสืออักษรเบรลล์ หรือหนังสือแถบเสียง การให้สิทธิแก่คนพิการทางการมองเห็นให้ได้เรียนหนังสือและให้ใช้วิธีการของคนทั่วไป คนพิการทางการมองเห็นย่อมเข้าถึงความรู้ด้วยหนังสือตัวพิมพ์ไม่ได้ด้วยตนเอง การมีสิทธิก็เหมือนกับไม่มีสิทธิ การเพิ่มโอกาสแก่คนพิการให้ได้รับประโยชน์ตามสิทธิของตน เหมือนกับผู้อื่น จึงเป็นเรื่องสำคัญ (วิริยะ นามศิริพงษ์พันธ์, มปป.) เพื่อให้คนพิการทางการมองเห็นเข้าถึงสารสนเทศได้อย่างรวดเร็ว โดยการนำข้อมูลข่าวสารอาศัยระบบคอมพิวเตอร์ ทั้งซอฟต์แวร์และฮาร์ดแวร์ มา

ประยุกต์ใช้เพื่อให้คนพิการทางการมองเห็นสามารถอ่านหนังสือจากคอมพิวเตอร์ด้วยเสียง รวมทั้งเสียงภาษาไทย หรือ Braille Terminal (แสดงผลเป็นจุดอักษรเบรลล์) เทคโนโลยีเหล่านี้ทำให้คนพิการทางการมองเห็นสามารถเข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ตได้ จากเดิมที่ต้องใช้หนังสือแถบเสียงและพัฒนาระบบมาเป็นหนังสือซีดี มีการพัฒนาระบบสังเคราะห์เสียงจากตัวอักษรในการพิมพ์แปรรูปข้อความเสียง ปัญหาที่แท้จริงของคนพิการทางการมองเห็น มิใช่การมองไม่เห็น แต่ปัญหาที่แท้จริงคือ ความเข้าใจที่ผิดพลาด ที่ถูกต้องคือหากคนพิการทางการมองเห็นได้รับการศึกษา ฝึกอบรมอย่างถูกต้องและได้รับโอกาสที่เท่าเทียมกับบุคคลทั่วไปแล้ว การตาบอดก็เป็นแค่เพียงความไม่สะดวกหรือความน่ารำคาญทางกายภาพเท่านั้น (มณเฑียร บุญตัน, 2541)

สื่อการสอนทั้งหลายเป็นสิ่งที่เพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้กับคนพิการทางการมองเห็น เนื่องจากความพิการทำให้ไม่สามารถเรียนรู้ได้เหมือนปกติ แต่ปัญหาการผลิตและการใช้สื่อสำหรับคนพิการทางการมองเห็นมีปัญหายู่มาก เช่น อาจารย์ขาดความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ในการผลิต และการใช้สื่อการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนตาบอด เครื่องมือ วัสดุ และอุปกรณ์ที่ใช้ผลิตสื่อการเรียนการสอน มีสภาพเก่าล้าสมัย และชำรุด ไม่เหมาะสมกับการนำมาใช้ผลิตสื่อการเรียนการสอน โรงเรียนสอนคนพิการทางการมองเห็นขาดหน่วยบริการด้านสื่อการเรียนการสอน โรงเรียนสอนคนตาบอดขาดการประชาสัมพันธ์ และการประสานงานที่ดีกับหน่วยงานภายนอก (วิจิต ทรัพย์สาคร, 2538) ทำให้สื่อสำหรับคนพิการทางการมองเห็นมีน้อยทั้งปริมาณและคุณภาพ คนพิการทางการมองเห็นซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย ย่อมจะยากลำบากและดูเป็นการไร้ประโยชน์ที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (กิตติพงษ์ สุทธิ, 2545) สภาพปัญหาของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับคนพิการทางการมองเห็น เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับคนพิการทางการมองเห็น เป็นเครื่องมืออุปกรณ์ที่ต้องนำเข้าจากต่างประเทศมีราคาสูง ส่วนใหญ่ใช้ภาษาอังกฤษหรือภาษาของประเทศผู้ผลิตทำให้ต้องมีการมาแปลข้อมูล การขาดโอกาสในการฝึกอบรม ซึ่งมีให้

ฝึกเฉพาะบางแห่ง หรือมีเฉพาะนักเรียน นักศึกษาตาบอด ไม่ครอบคลุมคนพิการทางการมองเห็นทั่วไป ที่พักของคนพิการทางการมองเห็นไม่เอื้ออำนวยในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งให้บริการอยู่ในหน่วยงานของคนพิการทางการมองเห็น การเดินทางไปใช้ทางไกลไม่สะดวก อาชีพของคนพิการทางการมองเห็นทำให้ขาดการอบรมการใช้ เพราะงานที่ทำไม่เอื้ออำนวยให้ได้ใช้ คนพิการทางการมองเห็นที่ได้รับการอบรมการใช้ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุทำให้การกระทำได้ช้า

พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการให้ความสำคัญในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการโดยมุ่งเน้นที่จะพัฒนาตัวครูผู้สอน เพราะครูที่จะมาสอนคนพิการให้เข้าใจเนื้อหาสาระที่เรียนได้ ต้องมีความเชี่ยวชาญในประเภทของนักเรียนที่พิการนั้นๆ ซึ่งครูที่จัดการเรียนการสอนสำหรับคนพิการมีอยู่ 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่มีร่างกายปกติครบ 32 ประการ กับกลุ่มครูที่มีร่างกายพิการ ซึ่งในปัจจุบันในประเทศไทยมีจำนวนไม่มากนัก ส่วนหนึ่งเป็นคนพิการทางการมองเห็นที่ประกอบอาชีพครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพในยุคแรกต้องเป็นครูช่วยสอนนักเรียนในโรงเรียนสอนคนตาบอด ซึ่งครูพิการทางการมองเห็นต้องใช้ชีวิตที่มีความยากลำบากในการใช้สารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนการสอน การใช้เครื่องมือและอุปกรณ์เพื่อการเข้าถึงสารสนเทศ การจัดทำเอกสารเพื่อการสอนนักเรียนพิการทางการมองเห็นที่ต้องรับผิดชอบดูแล

ด้วยปัญหาและอุปสรรคทางกายภาพของครูพิการทางการมองเห็นทำให้การใช้สารสนเทศในการประกอบอาชีพของครูพิการทางการมองเห็นมีข้อจำกัดอุปสรรคในการเข้าถึงสารสนเทศสิ่งพิมพ์ เพื่อให้เข้าถึงและใช้สารสนเทศได้ถูกต้อง ตรงประเด็นและทันเวลาที่ต้องการใช้สารสนเทศ ทรัพยากรสารสนเทศถือเป็นองค์ประกอบหลักในการสร้างฐานความรู้ ซึ่งจำเป็นต่อการศึกษา การประกอบอาชีพและการพัฒนาครูพิการทางการมองเห็น สอดคล้องกับแนวคิดของชนิษฐา เทวินทรภักดี (2540) ว่าการใช้สารสนเทศของกลุ่มสาขาอาชีพต่างๆ ขึ้นอยู่กับบทบาทหน้าที่การงาน ภายใตสภาพแวดล้อมขององค์กรและการปฏิบัติงาน เป็นตัวแปรซึ่งก่อให้เกิดความต้องการและการใช้สารสนเทศ ซึ่ง

การใช้สารสนเทศของครูพิการทางการมองเห็น ในด้านเนื้อหาไม่ได้แตกต่างจากครูทั่วไป

จากการศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านคนพิการทางการมองเห็นพบว่าเป็นการศึกษาด้านเทคโนโลยี นวัตกรรมสมัยใหม่ที่เอื้อประโยชน์ในการเข้าถึงเทคโนโลยีและกลุ่มประชากรที่ศึกษาเป็นคนพิการทางการมองเห็นในวัยศึกษาหรือเยาวชนเป็นส่วนใหญ่ เพื่อให้เกิดความหลากหลายกว้างขวางในงานวิจัยด้านคนพิการให้เป็นไปตามนโยบายภาครัฐที่มีการสนับสนุนและการส่งเสริมการรู้สารสนเทศตาม พระราชบัญญัติและกฎหมายต่างๆ ผู้วิจัยสนใจศึกษาการใช้สารสนเทศของครูพิการทางการมองเห็นจากสถานศึกษาที่ดำเนินการสอนคนพิการทางการมองเห็นทั้งที่เป็นสถานศึกษาในกำกับภาครัฐและเอกชน ที่ทำการสอนในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียนที่มีการสอนตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและทักษะอาชีพของคนพิการทางการมองเห็น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้สารสนเทศของครูพิการทางการมองเห็น
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้สารสนเทศของครูพิการทางการมองเห็น
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการใช้สารสนเทศของครูพิการทางการมองเห็น

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาสภาพการใช้สารสนเทศของครูพิการทางการมองเห็นที่ปฏิบัติการสอนมาไม่น้อยกว่า 1 ปี และยังสอนอยู่ในสถานศึกษาที่ดำเนินการสอนนักเรียนพิการทางการมองเห็นและผู้พิการทางการมองเห็น ที่เป็นทั้งหน่วยงานภาครัฐบาลและเอกชน โดยจำแนกออกเป็น 2 ระบบ ได้แก่ การศึกษาในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียนจำนวน 23 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการ ดังนี้

1. ประชากรการวิจัย คือครูพิการทางการมองเห็น ในโรงเรียนสอนพิการทางการมองเห็นจัดการเรียนการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาทักษะอาชีพของครูพิการทางการมองเห็น และการศึกษาในระบบโรงเรียน จำนวน 23 คน แบ่งเป็น กลุ่มทักษะอาชีพ จำนวน 10 คน และการศึกษาในระบบ จำนวน 3 คน การศึกษาในระบบโรงเรียน จำนวน 10 คน

2. เครื่องมือการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยจำแนกโครงสร้างของแบบสัมภาษณ์เป็น 3 ส่วนได้แก่

1) แบบสำรวจข้อมูลด้านประชากรและลักษณะเฉพาะของครูพิการทางการมองเห็น อายุ วุฒิ การศึกษา ประสบการณ์สอน ความรู้ความสามารถและประสบการณ์การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และลักษณะเฉพาะทางกายภาพความพิการทางการเห็นความสามารถในการมองเห็น

2) คำถามสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) โดยมีแนวคำถามที่กำหนดไว้ล่วงหน้า และเป็นการสัมภาษณ์รายบุคคล การใช้สารสนเทศ หมายถึง สภาพการใช้สารสนเทศ หมายถึง วัตถุประสงค์การใช้สารสนเทศและวิธีการเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศ การใช้และวิธีการเข้าถึงแหล่งสารสนเทศ ปัจจัยที่มีอิทธิพล ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมภาระงาน ความรู้และสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะติดต่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และสารสนเทศ ปัญหาและอุปสรรคการใช้สารสนเทศ

3) การสังเกตแบบไม่มีส่วนรวมในการใช้สารสนเทศของครูพิการทางการมองเห็นในสถานศึกษาที่ปฏิบัติการสอนเกี่ยวกับสภาพการใช้สารสนเทศ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยเดินทางไปสัมภาษณ์ด้วยตนเอง สัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ครูพิการทางการมองเห็น โดยมีการนัดหมายผู้ให้ข้อมูลล่วงหน้า และสังเกตการปฏิบัติการสอนของครูพิการทางการมองเห็นโดยผู้วิจัยขอให้ครูพิการทางการมองเห็นตอบแบบสำรวจ

ข้อมูลทั่วไป โดยการอ่านแบบสำรวจให้ฟังเป็นรายข้อ จากนั้นทำการสัมภาษณ์ครูพิการทางการมองเห็น

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของครูพิการทางการมองเห็น จำนวน 23 คน พบว่า ครูพิการทางการมองเห็น ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 17 คน มีอายุระหว่าง 36 ปีถึง 45 ปีมากที่สุด จำนวน 9 คน โดยมีประสบการณ์สอนต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 9 คน และความรู้/ประสบการณ์เทคโนโลยี โดยมีความรู้เทคโนโลยีขั้นสูงและสามารถติดตั้งโปรแกรมได้เอง มากที่สุดจำนวน 9 คน

2. สภาพการใช้สารสนเทศ พบว่า ครูมีวัตถุประสงค์การใช้สารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด โดยใช้หนังสือประกอบการเรียนมากที่สุดและใช้ผู้เชี่ยวชาญในสาขาอาชีพที่เกี่ยวข้องมากที่สุด

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้สารสนเทศ พบว่า สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับภาระงาน เป็นปัจจัยอิทธิพลที่มีผลต่อการใช้สารสนเทศของครูพิการทางการมองเห็นมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ความรู้ ประสบการณ์การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะติดต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ นโยบายการสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการเข้าถึงสารสนเทศ ตามลำดับ

4. ปัญหาและอุปสรรคการใช้สารสนเทศของครูพิการทางการเห็น ประกอบด้วย ด้านทรัพยากรสารสนเทศ แบ่งเป็นประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ด้านแหล่งสารสนเทศ แบ่งเป็นแหล่งอินเทอร์เน็ต แหล่งสถาบัน แหล่งสื่อมวลชน แหล่งบุคคล ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก ระบบเครือข่าย อุปกรณ์เทคโนโลยี ด้านผู้ใช้สารสนเทศ ประกอบด้วย ความรู้และทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ เวลาสถานที่

อภิปรายผล

1. สภาพการใช้สารสนเทศของครูพิการทางการมองเห็น ประกอบด้วย วัตถุประสงค์การใช้สารสนเทศ ทรัพยากรสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศที่ครูพิการทางการมองเห็น

1.1 วัตถุประสงค์การใช้สารสนเทศ

ผลการวิจัยพบว่า ครูพิการทางการมองเห็นมีวัตถุประสงค์การใช้สารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด เพราะการจัดการสอนเป็นภาระงานหลักของครูพิการทางการมองเห็น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของนางลักขณ์ เนื่ออ่อน (2544) ผลงานวิจัยของยุพา วัฒนศักดิ์กุล (2549) และผลงานวิจัยของอาภรณ์ อ่อนนวล (2548) ที่พบว่ามีการใช้สารสนเทศเป็นไปตามภาระงานที่ปฏิบัติมากที่สุด

1.2 ทรัพยากรสารสนเทศ

ผลการวิจัยพบว่า ครูพิการทางการมองเห็นมีการใช้หนังสือประกอบการเรียน แบบเรียนมากที่สุดเนื่องจากการจัดการเรียนการสอนคนพิการทางการมองเห็นทั้งกลุ่มทักษะอาชีพและการศึกษาขั้นพื้นฐานใช้หลักสูตรและแบบเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ โดยครูพิการทางการมองเห็นต้องใช้สารสนเทศเฉพาะรูปแบบ (หนังสืออักษรเบรลล์ หนังสือเสียง) ซึ่งมีจำนวนน้อยเนื่องจากการผลิตต้องใช้เวลาและค่าใช้จ่าย ซึ่งครูพิการทางการมองเห็นมีการใช้สารสนเทศที่เป็นหนังสือประกอบการเรียนมากที่สุด ใช้วิธีการเข้าถึงสารสนเทศโดยอาศัยบุคคลช่วยถ่ายโอนสารสนเทศและจัดเก็บเป็นเสียง เป็นอักษรเบรลล์หรือเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของกษนนท์ อินสมพันธ์ (2550) ผลการวิจัยงานวิจัยของเนตรนภา อนุประเสริฐ (2545) โดยการใช้สารสนเทศของครูพิการทางการมองเห็นจำเป็นต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการสนับสนุนการเข้าถึงสารสนเทศ ได้แก่ อุปกรณ์ เครื่องมือ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ รวมถึงบุคคลอำนวยความสะดวก

1.3 แหล่งสารสนเทศ

ผลการวิจัยพบว่า ครูพิการทางการมองเห็นใช้สารสนเทศจากผู้เชี่ยวชาญในการเข้ารับการศึกษา

เข้าร่วมอบรมสัมมนาทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เป็นความรู้ที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญโดยบันทึกและจัดเก็บด้วยเทคโนโลยีการสื่อสารเพื่อความสะดวกในการเข้าถึงและใช้เนื่องจากครูพิการทางการมองเห็นต้องใช้สารสนเทศจากการฟังเป็นส่วนใหญ่ การใช้สารสนเทศจากบุคคลของครูพิการทางการมองเห็นจึงสะดวกและเข้าถึงได้เร็วกว่าสารสนเทศรูปแบบอื่น โดยครูพิการทางการมองเห็นใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อเข้าถึงสารสนเทศ บุคคลที่บันทึกหรือจัดเก็บไว้เป็นเสียงหรือโดยการสื่อสารผ่านโทรศัพท์ การใช้จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กษนนท์ อินสมพันธ์ (2550) เนตรนภา อนุประเสริฐ (2545) และ อัจฉรา สุวรรณาคินทร์ (2546) วิลเลียมสัน (Williamson, 2000) พบว่า คนตาบอดและคนพิการทางการมองเห็นใช้รูปแบบสารสนเทศที่ต้องการแตกต่างจากบุคคลทั่วไป จึงให้ความสำคัญและบทบาทของอินเทอร์เน็ตในการเข้าถึงสารสนเทศ

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าถึงสารสนเทศของครูพิการทางการมองเห็น ประกอบด้วย ความรู้ ประสบการณ์การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะติดต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับภาระงาน นโยบายการสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการเข้าถึงสารสนเทศ สารสนเทศตามลำดับ

2.1 ทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

ผลการวิจัยพบว่า เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการในการสนับสนุนการเข้าถึงและใช้สารสนเทศของครูพิการทางการมองเห็นโดยใช้เป็นเครื่องมือช่วยในการเขียน การอ่าน และบันทึกสารสนเทศ (การจัดเก็บ ค้นคืนและการใช้) ครูพิการทางการมองเห็นจำเป็นต้องมีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศโดยเฉพาะคอมพิวเตอร์ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กษนนท์ อินสมพันธ์ (2550) ผลการวิจัยของอัจฉรา สุวรรณาคินทร์ (2546) ที่พบว่า ทักษะที่สำคัญในการใช้สารสนเทศของครูพิการทางการมองเห็น ได้แก่ การใช้คอมพิวเตอร์และการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์พื้นฐาน รวมทั้งการใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ต

แนวทางในการพัฒนาทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและคอมพิวเตอร์ของครูพิการ

ทางการมองเห็นจะอยู่ในลักษณะที่ไม่เป็นทางการเป็นส่วนใหญ่และรูปแบบที่แตกต่างกันไป ได้แก่ การศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองจากงานที่ทำในแต่ละวัน หรือจากการจดจำ หมั่นฝึกฝน การสอบถามผู้รู้ การหาหนังสือตำราอ่านเพิ่มเติม และการฝึกอบรมในลักษณะที่เป็นทางการ ได้แก่ ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานในการเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรหรือโปรแกรมใหม่ ที่ต้องใช้ในงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของยุพา วัฒนศักดิ์ากุล (2549) ที่ศึกษาการพัฒนาทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากร พบว่า ส่วนใหญ่บุคลากรศึกษาหาความรู้ในลักษณะที่ไม่เป็นทางการ เช่น การศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง และมีการศึกษาหาความรู้อย่างเป็นทางการ เช่น การอบรมการใช้เบื้องต้นเท่านั้น

นอกเหนือจากทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศแล้ว ทักษะทางด้านการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงสารสนเทศของคนพิการทางการมองเห็น และทักษะทางด้านภาษาอังกฤษที่เป็นทักษะที่มีความสำคัญไม่น้อย เพราะโดยส่วนใหญ่เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องมีการพัฒนาในต่างประเทศแล้วนำมาใช้ในประเทศไทย ถึงแม้ว่าจะมีการพัฒนาและปรับปรุงเพื่อให้สามารถใช้ในกลุ่มคนพิการทางการมองเห็นได้อย่างกว้างขวางก็ยังไม่มีความสมบูรณ์พอ จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบและโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของเนตรนาอนุประเสริฐ (2545) พบว่าสภาพการใช้เทคโนโลยีสื่อวัสดุอุปกรณ์ขั้นสูงและโปรแกรมอ่านจอภาพ คนอำนวยความสะดวก

2.2 บทบาทของเทคโนโลยีสารสนเทศกับการใช้สารสนเทศ พบว่า ทักษะคติทั้งในแง่บวกและแง่ลบต่อเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้สารสนเทศของครูพิการทางการมองเห็นในการใช้สารสนเทศ เนื่องจากเทคโนโลยีสารสนเทศมีบทบาทในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงและใช้สารสนเทศของครูพิการทางการมองเห็นสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กษนันท์ อินสมพันธ์ (2550) เนตรนาอนุประเสริฐ (2545) และอัจฉรา สุวรรณนาคินทร์ (2546) ที่พบว่า ทักษะคติต่อเทคโนโลยีสารสนเทศเป็น

ปัจจัยที่สำคัญมีผลต่อการยอมรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการทำงาน

2.3 นโยบายสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

ผลการวิจัยพบว่า หน่วยงานมีส่วนอย่างมากต่อการกำหนดนโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้ครูพิการทางการมองเห็นได้ใช้ทรัพยากรร่วมกัน และถือปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน ครูพิการทางการมองเห็นให้ความสำคัญกับบทบาทของเทคโนโลยีสารสนเทศที่ส่งผลต่อการใช้สารสนเทศในสองด้านด้วยกัน ได้แก่ การติดต่อทางโทรศัพท์ การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล เช่น ส่งคอมออนไลน์ อีเมลหรือไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ และการค้นหรือการเข้าถึงสารสนเทศบนระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ สอดคล้องกับงานวิจัยของยุพา วัฒนศักดิ์ากุล (2549) ที่พบว่า การใช้สารสนเทศมาจากผู้บังคับบัญชา และบทบาทของเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์เข้ามาแทนที่การสื่อสารด้วยการกระดาษ

2.4 การค้นหาหรือการเข้าถึงสารสนเทศ

ผลการวิจัยพบว่า ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานเป็นเครื่องมือช่วยค้นเพื่อค้นหาหรือเข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการ ทั้งที่เป็นการค้นหาข้อมูลข่าวสารจากเว็บไซต์ต่างๆ ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และข้อมูลข่าวสารจากระบบฐานข้อมูลส่วนกลางของหน่วยงานผ่านเครือข่ายภายในหน่วยงาน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของกษนันท์ อินสมพันธ์ (2550) ผลงานวิจัยของอัจฉรา สุวรรณนาคินทร์ (2546) ผลงานวิจัยของยุพา วัฒนศักดิ์ากุล (2549) พบว่า ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงาน ประกอบด้วยคุณภาพข้อมูลข่าวสาร และการเข้าถึงสารสนเทศบนระบบเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์กร

2.5 การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล พบว่า อีเมลหรือจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ เครือข่ายออนไลน์ ในการติดต่อสื่อสารแทนที่จดหมายในรูปแบบเอกสาร กระดาษที่เป็นข้อจำกัดในการเข้าถึงสารสนเทศของครูพิการทางการมองเห็น เนื่องจากการใช้สารสนเทศที่เป็นสิ่งพิมพ์ของครูพิการทางการมองเห็นจำเป็นต้องอาศัยบุคคลอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงสารสนเทศ การ

ใช้สารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์สามารถลดการพึ่งพาบุคคลโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสอดคล้องกับงานวิจัยของยุพา วัฒนศักดิ์ากุล (2549) ผลงานวิจัยของอัจฉรา สุวรรณนาคินทร์ (2546) ที่พบว่าใช้อินเทอร์เน็ตในการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล อีเมลหรือไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ แทนการใช้เอกสารกระดาษ

3. ปัญหาและอุปสรรคการใช้สารสนเทศของครูพิการทางการเห็น ประกอบด้วย ด้านทรัพยากรสารสนเทศ ด้านแหล่งสารสนเทศ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านผู้ใช้สารสนเทศ

3.1 ด้านทรัพยากรสารสนเทศ

ผลการวิจัยพบว่า ครูพิการทางการมองเห็นประสบปัญหาความไม่เพียงพอหนังสือประกอบการเรียนการสอนที่จัดทำเป็นอักษรเบรลล์หรือหนังสือเสียงที่สถานศึกษาสามารถดาวน์โหลดเพื่อจัดทำเป็นเอกสารประกอบการสอนของครูพิการทางการมองเห็นมีจำนวนน้อยทำให้ครูพิการทางการมองเห็นต้องหาหนังสือประกอบการต้องใช้เวลาในการผลิตและค่าใช้จ่าย พื้นที่การจัดเก็บและคุณภาพของสารสนเทศสอดคล้องกับผลการวิจัยของนางลักษณ์ เนื่ออ่อน (2544) สิรินาฏ วงศ์สว่างศิริ (2550) และยุพา วัฒนศักดิ์ากุล (2549) พบว่าปัญหาการใช้สารสนเทศมีปริมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการ สารสนเทศขาดความแม่นยำและขาดความทันสมัย และสารสนเทศท่วมทับ

3.2 ด้านแหล่งสารสนเทศ

ผลการวิจัยพบว่า สถานที่ที่ครูพิการทางการมองเห็นใช้ไม่มีอุปกรณ์ เครื่องมือ หรือคนอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงสารสนเทศ ผู้ให้บริการไม่รู้วิธีการให้บริการหรืออำนวยความสะดวกให้คนพิการทางการมองเห็น เนื่องจากการไปใช้ห้องสมุดสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ นางลักษณ์ เนื่ออ่อน (2544) ผลการวิจัยของสิรินาฏ วงศ์สว่างศิริ (2550) ผลการวิจัยของอาภรณ์ อ่อนนวล (2548) พบว่า สารคดีความรู้ทางสาขาการศึกษาพิเศษที่แพร่ภาพทางโทรทัศน์มีการประชาสัมพันธ์น้อย ห้องสมุดของศูนย์การศึกษาพิเศษไม่มีคอมพิวเตอร์สืบค้น ห้องสมุดมีทรัพยากรน้อย ทรัพยากรทางการศึกษาพิเศษ หนังสืออ้างอิง ตำรา เทป วีดีทัศน์ วีซีดีและซีดีรอมสาขาการศึกษาพิเศษผลิตน้อย

ไม่มีแหล่งซื้อ ไม่ทราบถึงแหล่งสารสนเทศทางอิเล็กทรอนิกส์ ทรัพยากรสารสนเทศที่มีในห้องสมุดหน่วยงานไม่ทันสมัย

3.3 ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

ผลการวิจัยพบว่า ผลกระทบหลักที่เกิดจากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของครูพิการทางการมองเห็นมีสามด้านได้แก่ ความล่าช้าในการเข้าถึงสารสนเทศ ข้อจำกัดของระบบ โปรแกรม ภาษาที่ใช้ โดยเทคโนโลยีสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับคนพิการทางการมองเห็นมีค่าใช้จ่ายราคาสูงต้องนำเข้าจากต่างประเทศ ทำให้การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจำเป็นต้องมีทักษะและความรู้ต้องได้รับการฝึกอบรม เนื่องจาก ภาระงานของครูทำให้ไม่มีเวลาเข้ารับการฝึกอบรม หน่วยงานที่จัดฝึกอบรมหรือให้ความรู้ยังไม่สะดวกในการเดินทาง ทำให้ไม่รู้และไม่ใช้ ผลการวิจัยของ นางลักษณ์ เนื่ออ่อน (2544) ยุพา วัฒนศักดิ์ากุล (2549) Williamson (2000) สิรินาฏ วงศ์สว่างศิริ (2550) อาภรณ์ อ่อนนวล (2548) และอัจฉรา สุวรรณนาคินทร์ (2546) พบว่า ความล่าช้าและความไม่มั่นคงในการเข้าถึงสารสนเทศผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์การ เนื้อที่ในการจัดเก็บบนเซิร์ฟเวอร์มีจำกัดการใช้รูปแบบสารสนเทศที่แตกต่างจากบุคคลทั่วไป ทำให้การใช้สารสนเทศมีข้อจำกัดเรื่องอายุของสารสนเทศ

3.4 ด้านผู้ใช้สารสนเทศ

ผลการวิจัยพบว่า โดยครูพิการทางการมองเห็นไม่มีความรู้หรือทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ขาดความรู้ด้านการใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการเข้าถึงสารสนเทศ ครูพิการทางการมองเห็นมีทัศนคติว่าคนพิการทางการมองเห็นต้องพึ่งพาคนทั่วไปในการใช้สารสนเทศสิ่งพิมพ์ ความรู้และทักษะทางด้านภาษาไม่เพียงพอ โดยครูพิการทางการมองเห็นมีเวลาจำกัดหรือไม่มีเวลาในการเข้ารับการฝึกอบรมหรือรับสารสนเทศที่เป็นความรู้จากการฝึกอบรม สัมมนา และสารสนเทศบุคคล ครูพิการทางการมองเห็นไม่มีเวลาในการเข้ารับการฝึกอบรม หรือมีเวลาจำกัดในการใช้สารสนเทศบุคคล ผลการวิจัยของนางลักษณ์ เนื่ออ่อน (2544) ผลการวิจัยของสิรินาฏ วงศ์สว่างศิริ (2550) พบว่า ความไม่สะดวกของผู้ใช้สารสนเทศมีข้อจำกัดเวลา

ในการใช้สารสนเทศ และการไปใช้บริการสารสนเทศ ภายนอก

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการ ศึกษาวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ข้อเสนอแนะ

1.1 ควรศึกษานโยบายสนับสนุนให้ครู พิจารณาทางเลือกในการมองเห็นมีความรู้และใช้เทคโนโลยี สารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับเข้าถึงและใช้สารสนเทศ

1.2 ศึกษาปริมาณ ควรพิจารณาจัดสรร งบประมาณสำหรับการจัดหาหรือจัดให้มีเทคโนโลยีสิ่ง อำนวยความสะดวกในการเข้าถึงและใช้สารสนเทศ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยการใช้เทคโนโลยีสิ่ง อำนวยความสะดวกในการเข้าถึงและใช้สารสนเทศ ประเภทต่างเพื่อนำข้อปัญหาที่ค้นพบมาแก้ไข พัฒนา เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการเข้าถึงและใช้ สารสนเทศของคนพิการทางการมองเห็น

2.2 ควรศึกษาการผลิตสารสนเทศให้ สามารถเข้าถึงและถ่ายโอนรูปแบบการจัดเก็บสารสนเทศ ได้โดยเทคโนโลยีสารสนเทศของคนพิการทางการ มองเห็น

บรรณานุกรม

- กชนันท์ อินสมพันธ์. (2550). การศึกษาความต้องการ รูปแบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการ สื่อสารเพื่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของคน พิการทางการมองเห็น วิทยานิพนธ์ปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กิตติพงษ์ สุทธิ. (2545). ICT สำหรับคนตาบอด. ใน สัมมนาการศึกษาวิจัยด้านเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสารสำหรับคนตาบอด ในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : สถาบัน คนตาบอดแห่งชาติ.

ชนิษฐา เทวินทรภักดี. (2540) แนวทางการฟื้นฟู สมรรถภาพสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของคนพิการ กรมประชาสงเคราะห์. ใน เอกสารทาง วิชาการ เลขที่ 422 เล่มที่ 23/2540.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542).

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

พุทธศักราช 2542. กรุงเทพมหานคร :

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.

นงลักษณ์ เนื่ออ่อน. (2544). การใช้สารสนเทศเพื่อ ประกอบการสอนของครู ในโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์ปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์ และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

เนตรนภา อนุประเสริฐ. (2545). การศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สำหรับนักศึกษาพิการทางการ มองเห็น ในสถาบันระดับอุดมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขางานบริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล.

ปรัชญานันท์ นิลสุข. (2546). เทคโนโลยีการศึกษาสำหรับ คนตาบอด. วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา 15(47) : 58-62

มณฑิยา บุญตัน. (2541). มารู้จักคนตาบอดกันดีกว่า. สืบค้นจาก <http://www.tab.or.th/news/info/04-html>

ยุพา วัฒนศักดิ์กุล. (2549). การใช้สารสนเทศของ เลขานุการ วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร มหาบัณฑิต สาขาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุทัยธานี.

วิจิต ทรัพย์สาคร. (2538). การศึกษาปัญหาและการ แก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการผลิตและการใช้สื่อ การเรียนการสอนในโรงเรียนสอนคนตาบอด วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา โสตทัศนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วิริยะ นามศิริพงษ์พันธุ์. (มปป.). คนพิการกับโอกาสทางการศึกษา. สืบค้นจาก <http://www.thaingo.org/database/db2/1020757270.html>
- สิรินาฏ วงศ์สว่างศิริ. (2550). การใช้และความต้องการบริการสารสนเทศของครูการศึกษาพิเศษ. ในศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อาภรณ์ อ่อนนวล. (2548). การใช้สารสนเทศของอาจารย์สถาบันอาชีวศึกษาภาคกลาง 2 วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสารสนเทศศาสตร์ ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อัจฉรา สุวรรณาคินทร์. (2546). ศึกษาพฤติกรรมและความต้องการจำเป็นในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของ คนพิการทางการมองเห็น ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขางานบริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล
- Francis, Hannah. (1999). *The Information Use Environment: A Descriptive Study of a Sub-Set of Agriculturists in the Developing Country of Trinidad and Tobago*. (Doctoral dissertation, Information Science of Syracuse University). Publication Number AAt 9903406, Abstract Online: DAI-A 59/08 Retrieved March 17, 2004, from <http://80-ww.lib.umi.com.ezproxy,uow.edu.au:2048/dissertations/gateway>
- Lillard, L.L. (2002). *Information Seeking in Context: An Exploratory Study of Information Use Online ByeBay Entrepreneurs*. (Doctoral dissertation, Emporia State University). Retrieved from <http://search.proquest.com/docview/305452164>
- Seamans, Nancy H. (2001). *Information Literacy: A Study of Freshman Students' Perceptions, with Recommendations*. (Doctoral dissertation, Instructional Technology, College of Human Resources and Education, Department of Teaching and Learning, Virginia Tech) Retrieved from http://www.researchgate.net/publication/45402502_Information_Literacy_A_Study_of_Freshman_Students_Perceptions_with_Recommendations
- Williamson, Kirsty. (2000). Information seeking by blind and sight impaired citizens: an ecological study. *Information Research* 5 (4): 48 - 52

Massive Open Online Course (MOOC) กับความท้าทายของห้องสมุดมหาวิทยาลัย

น้ำทิพย์ วิภาวิน ¹
รุจเรखा วิทยาอุทตติกุล ²

¹รองศาสตราจารย์ ดร.ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต แขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช E-mail: namtip.wip@stou.ac.th

²นักเอกสารสนเทศ ระดับเชี่ยวชาญ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล E-mail: ruchareka.wit@mahidol.ac.th

บทนำ

นวัตกรรมการศึกษาระบบเปิด เป็นการเปิดโอกาสทางการศึกษาตามสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนในทุกประเทศ และเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องการในการพัฒนาทักษะและเพิ่มพูนความรู้เพื่อการพัฒนาตนเองและการประกอบอาชีพ เนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้เกิดนวัตกรรมการเรียนการสอนออนไลน์แบบก้าวกระโดด ที่ทุกคนสามารถเข้าถึงความรู้จากอาจารย์ในมหาวิทยาลัยชื่อดังของโลกได้โดยไม่มีข้อจำกัดด้านสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ หรือฐานะทางเศรษฐกิจ เพียงแต่มีระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่สามารถเข้าถึงความรู้ผ่านเว็บได้ก็สามารถเรียนได้ นวัตกรรมการศึกษาระบบเปิดหรือนวัตกรรมการเรียนการสอนออนไลน์แบบก้าวกระโดดนี้เรียกว่า Massive Open Online Course เรียกย่อๆ ว่า มุก (MOOC) ซึ่งมหาวิทยาลัยทั่วโลกในปัจจุบันให้ความสนใจ MOOC เป็นรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ ที่ประกอบด้วยวิดีโอแบบฝึกหัด ฟอรัมสนทนาถามตอบ แบบทดสอบ และการเชื่อมโยงทรัพยากรสารสนเทศบนเว็บ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยจะนำ MOOC มาช่วยพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในโลกดิจิทัลได้อย่างไร

มหาวิทยาลัยหลายแห่งให้ความสนใจจัดทำรายวิชาออนไลน์ในรูปแบบ MOOC จำนวนกว่า 625 รายวิชาที่เปิดให้เรียนโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และยังมีหลักสูตรประกาศนียบัตรที่ต้องเสียค่าลงทะเบียนเพื่อรับประกาศนียบัตรรับรองการเรียนผ่านในรายวิชานั้น เพื่อใช้ประกอบการพัฒนาทักษะการทำงานหรือใช้ประกอบการเรียนตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ปัจจัยความสำเร็จของการเรียนทุกรูปแบบต้องการการสอนตัวต่อตัวให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหา การสร้างแรงจูงใจจากครูผู้สอนหรือผู้ปกครองหรือเพื่อนที่เรียนร่วมกัน การเรียนผ่าน MOOC ได้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนอย่างได้ผลในรูปแบบการเรียนการสอนทางไกลผ่านอินเทอร์เน็ต

ความหมายและลักษณะสำคัญของ MOOC

Massive Open Online Course (MOOC) หรือเรียกภาษาไทยว่า มุก หมายถึง รายวิชาที่เรียน

ออนไลน์ในระบบเปิด ที่ไม่จำกัดจำนวนผู้สมัครเรียน เป็นการเข้าถึงความรู้ของนวัตกรรมการศึกษาระบบเปิดผ่านเว็บ ถือเป็นการพัฒนาก้าวสำคัญของการศึกษาทางไกล ซึ่งเป็นนวัตกรรมการเรียนการสอนออนไลน์แบบก้าวกระโดด MOOC เป็นรายวิชาออนไลน์ที่เปิดโอกาสให้ทุกคนเรียนรายวิชาที่สนใจในมหาวิทยาลัยได้โดยไม่ต้องเป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัยนั้น รายวิชาส่วนใหญ่ไม่เสียค่าใช้จ่ายในการเรียน โดยมีลักษณะสำคัญเป็นการให้การศึกษาในระบบเปิด การเข้าถึงความรู้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายหรือเรียนฟรี (Free online education, Free knowledge) ทุกคนสามารถสมัครเรียนออนไลน์ในรายวิชาที่สนใจได้ และ MOOC เป็นรายวิชาที่ออกแบบมาสนับสนุนผู้เรียนที่ไม่จำกัดจำนวน จึงเป็นแนวโน้มการจัดการศึกษาแบบก้าวกระโดดที่เปลี่ยนวิธีการจัดการศึกษาและงบประมาณการลงทุนในการจัดการศึกษา พัฒนาการของ MOOC ตอบสนองอุดมการณ์ที่เป็นการศึกษาในระบบเปิด ในแนวคิดที่ว่าความรู้ควรจะมีการแบ่งปัน และความต้องการที่จะเรียนของผู้เรียนควรจะได้รับ การตอบสนองโดยไม่มีข้อจำกัดด้านสภาพเศรษฐกิจ สภาพทางภูมิศาสตร์ และด้านประชากร

เนื่องจาก MOOC เป็นส่วนหนึ่งของ Open Educational Resources (OER) ซึ่งมีมหาวิทยาลัยกว่า 281 แห่ง เข้าร่วมเป็นสมาชิกของ OCW Consortium ในการใช้โปรแกรมระบบเปิดในวงกว้างเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สนใจเรียนได้ไม่จำกัดจำนวน ซึ่งรวมถึงการใช้ YouTube และ iTunes U โดยหลักการของ MOOC คือ การเชื่อมโยงการใช้ทรัพยากรการศึกษาระบบเปิดหรือ OER การจัดการศึกษาที่เปิดให้ผู้สนใจเรียนได้ และการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ (Matkin, 2013) โดยมีการตั้งคณะกรรมการติดตามความก้าวหน้าและส่งเสริมการพัฒนา MOOC เรียกว่า OER for MOOCs Committee นอกจากนี้สมาคมเพื่อเทคโนโลยีการเรียนรู้ (Association for Learning Technology หรือเรียกย่อๆว่า ALT) ได้ตั้งกลุ่มผู้ที่มีความสนใจร่วมกันในการศึกษาแนวทางดำเนินงาน การวิจัย และกำหนดนโยบายในเรื่อง MOOC เรียกว่า Massive Open Online Courses (MOOC) Social Interest Groups (SIG) มีวัตถุประสงค์เพื่อ

แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในกลุ่มผู้สนใจเรื่อง MOOC และเพื่อสนทนากันในการประกันคุณภาพและส่งเสริมการพัฒนา การใช้ MOOC ในการเรียน การสอน และการพัฒนาเชิงกลยุทธ์ในสถาบันการศึกษา การสนทนาเรื่อง MOOC จึงเป็นหัวข้อการสนทนาที่หลายองค์กรให้ความสนใจเช่น The Association for Library Collections & Technical Services (ALCTS) ในสังกัดสมาคมห้องสมุดอเมริกันได้จัดสัมมนาผ่านเว็บเรื่อง Libraries and MOOC ตลอดปี 2013 เพื่อศึกษาแนวทางที่ห้องสมุดจะสนับสนุนและเตรียมความพร้อมในการเรียนการสอนด้วย MOOC

MOOC เป็นการเรียนรู้ตามความสนใจของแต่ละบุคคล แต่บางรายวิชาเสียค่าใช้จ่ายในการลงทะเบียนในรายวิชาที่ต้องการเอกสารรับรองผลการเรียนหรือประกาศนียบัตร ในช่วงแรก MOOC ส่วนใหญ่ไม่ใช่หลักสูตรที่ให้ปริญญา แต่ให้ประกาศนียบัตรการเรียนตามหลักสูตร ต่อมาแต่ละมหาวิทยาลัยให้ความสนใจพัฒนา MOOC เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชาในหลักสูตรเพื่อรับปริญญา ดังนั้น MOOC จึงเป็นประโยชน์สำหรับนักศึกษา อาจารย์ และสถาบันการศึกษา ดังนี้

ประโยชน์ต่อผู้เรียน

1. ช่วยให้ผู้เรียนเลือกเรียนรายวิชาของมหาวิทยาลัยต่างๆทั่วโลกได้ตามความสนใจ
2. ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนและติดตามการมีส่วนร่วมในบทเรียนตามกิจกรรมที่กำหนดให้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันได้

ประโยชน์ต่ออาจารย์

1. ช่วยในการสร้างบทเรียนวิดีโอออนไลน์ การผลิตวัสดุการสอนที่ทำให้ผู้เรียนสนใจและมีส่วนร่วมกับแบบทดสอบและแบบฝึกหัดมากขึ้น
2. ช่วยสร้างชุมชนการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เชื่อมโยงนักศึกษา กับอาจารย์ในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์อย่างต่อเนื่อง

ประโยชน์ต่อสถาบันการศึกษา

1. ช่วยสร้างชื่อเสียงหรือขยายคุณค่าของแบรนด์สถาบันการศึกษาให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น ทำให้ขยายจากห้องเรียนไปยังภายนอกให้เห็นความเข้มแข็งของการสอน การวิจัย การเป็นผู้ประกอบการและการสร้างนวัตกรรม

2. ขยายโอกาสการเรียนรู้ในรายวิชาที่สนใจที่เกี่ยวข้องกับศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบัน ให้ความเชื่อมโยงของสื่อการเรียนกับผู้เรียนจำนวนมากทั่วโลก และเป็นการกระตุ้นให้ผู้สนใจสมัครเข้าเรียนในสถาบันการศึกษาแห่งนั้น

องค์ประกอบของ MOOC

องค์ประกอบสำคัญของ MOOC มี 2 ประการคือ

1. การใช้ระบบเปิดในการเข้าถึง (Open access) เป็นการพัฒนารายวิชาที่ผู้เรียนสามารถเรียนออนไลน์ได้ฟรี
2. ระบบที่ขยายได้ (Scalability) เป็นรายวิชาที่ออกแบบมาที่สามารถรองรับผู้เรียนจำนวนมากในการเรียนในเวลาเดียวกันได้

ดังนั้น การสร้าง MOOC จึงประกอบด้วยอาจารย์ที่สอนรายวิชานั้น นักออกแบบเนื้อหา บทเรียนออนไลน์ในรูปวิดีโอพร้อมแบบฝึกหัดและฟอรัมโปรแกรมหรือซอฟต์แวร์ที่เป็น MOOC แพลตฟอร์ม และระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งจากการสำรวจของ Chronicle of Higher Educationพบว่า ศาสตราจารย์ในมหาวิทยาลัยต่างๆจำนวน 103 คน ที่สอนโดยใช้ MOOC ใช้เวลามากกว่า 100 ชั่วโมงในการบันทึกวิดีโอ บทเรียนออนไลน์และการเตรียมตัวอื่นๆ และใช้เวลาในแต่ละรายวิชา 8-10 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ รวมถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมถามตอบในฟอรัม (Kolowich, 2013)

จากตัวอย่างในการเรียนของรายวิชา MOOC ประกอบด้วย

1. การบรรยายเนื้อหาบทเรียน (Lectures) ซึ่งประกอบด้วยวิดีโอ 5-15 นาที ซึ่งมีอาจารย์อธิบายเนื้อหาพร้อมภาพหรือกราฟหรือตารางที่ทำให้เข้าใจได้ง่าย

ตัวอย่างเช่นรูปแบบของ MOOC มีการเรียนการสอนประมาณ 7 สัปดาห์หรือมากกว่า มาตรฐานใช้เวลาบรรยาย 2 ชั่วโมง โดยมี 5-10 วิดีโอๆ ละ 10-12 นาที เริ่มต้นโดยอาจารย์แนะนำเรื่องที่จะเรียน หลังจากนั้นจะเน้นสิ่งที่อาจารย์เขียนบนกระดานในขณะ

บรรยาย โดยหลีกเลี่ยงการใช้ PowerPoint หลังจากนั้นจะมีการทดสอบ ให้ผู้เรียนตอบ แล้วจึงจะมีวิดีโอต่อ

2. แบบฝึกหัด (Assignments หรือ Finger Exercises) ส่วนใหญ่จะเป็นคำถามแบบสั้นๆ เพื่อความเข้าใจในบทเรียน ถ้าเป็นการคำนวณตัวเลขมักเป็นคำตอบแบบตัวเลือก พร้อมอธิบายที่มาของคำตอบนั้นๆ บางวิชาอาจมี การบ้าน (Homework) ผู้เรียนจะต้องทำแบบฝึกหัดทุกสัปดาห์ โดยใช้เวลาครึ่งวันสำหรับทำแบบฝึกหัด เมื่อส่งแบบฝึกหัด จะมีผู้เรียนคนอื่นให้คะแนน โดยอาจารย์ได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนไว้ล่วงหน้าแล้ว

3. กระดานสนทนาหรือฟอรัม (Discussion forums) เป็นกระดานสนทนาหรืออาจเป็นการตั้งคำถามของผู้เรียน โดยจะมีการโหวต (Vote) คำถามที่มีความสำคัญอันดับต้นๆ อาจารย์และผู้เรียนด้วยกันจะเข้ามาตอบคำถามเหล่านั้น ถือเป็นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนจากประสบการณ์

4. ประกาศนียบัตร (Certification) เมื่อผ่านการทดสอบหรือเรียนจบรายวิชานั้นๆ

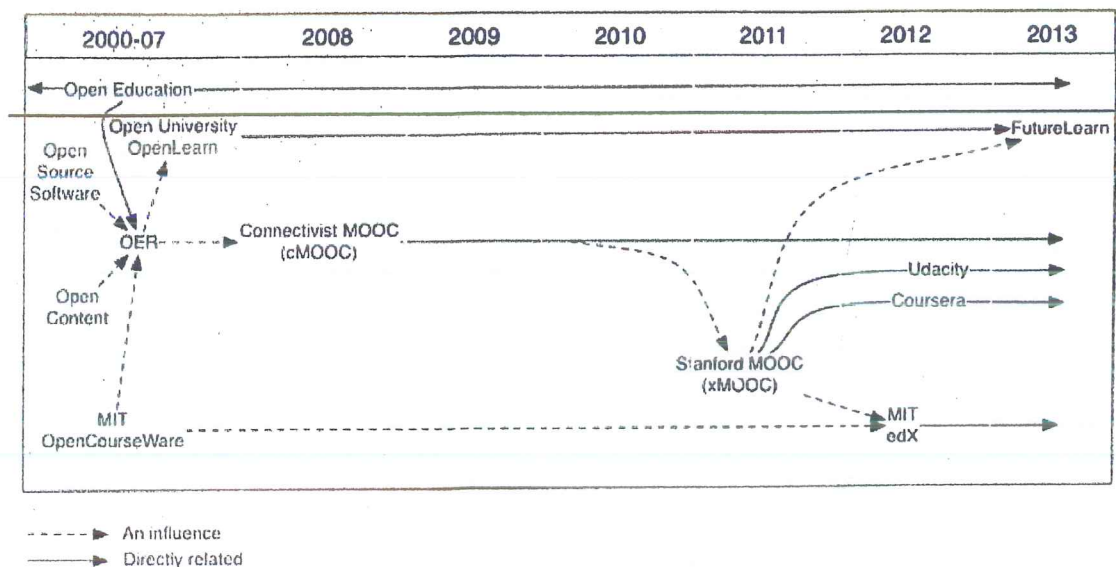
นอกจากนี้ ความแตกต่างระหว่าง MOOC กับ YouTube คือ MOOC ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ ที่ไม่เพียงแต่มีวิดีโอที่บันทึกบทเรียนเนื้อหาวิชาเท่านั้น แต่มีแบบฝึกหัดและแบบทดสอบความเข้าใจที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในบทเรียน และบทเรียน MOOC เหล่านี้มีความสัมพันธ์กับรายวิชาในมหาวิทยาลัย

จุดเริ่มต้นของ MOOC

คำว่า MOOC มีกำเนิดจากพัฒนาการของทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด ที่เรียกว่า Open Educational Resources (OER) ตั้งแต่ปี 2000-2007 เป็นต้นมาซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาระบบเปิด (Open Education) ได้แก่ MIT OpenCourseWare ของสถาบันเทคโนโลยีแมสซาชูเซตส์ (<http://ocw.mit.edu/index.htm>) ซอฟต์แวร์ระบบเปิด (Open Source Software) เนื้อหาระบบเปิด (Open Content) และโปรแกรม OpenLearn ในมหาวิทยาลัยเปิดของอังกฤษ

คำว่า MOOC เริ่มมีการใช้เป็นครั้งแรกเมื่อปี 2008 โดย Dave Cormier จากมหาวิทยาลัย Prince Edward Island และ Bryan Alexander นักวิจัยจาก National Institute for Technology in Liberal Education และพัฒนาเป็นหลักสูตรชื่อว่า Connectivism and Connective Knowledge (CCK08) โดย George Siemens และ Stephen Downes (Fini, 2009; Yuan and Powell, 2013) ซึ่งเป็นหลักสูตรออนไลน์ของมหาวิทยาลัย Manitoba ประเทศแคนาดา ที่ออกแบบมาสำหรับกลุ่มผู้เรียนในตอนแรกมีคนลงทะเบียนเรียน 25 คนโดยผู้เรียนจ่ายค่าลงทะเบียนเรียนโดยมีหน่วยกิต ในขณะเดียวกันก็เปิดให้ผู้เรียนทั่วโลกที่สนใจลงทะเบียนเรียนสมัครเรียนได้โดยไม่เสียค่าลงทะเบียนและไม่มีหน่วยกิต ปรากฏว่ามีคนลงทะเบียนเรียน 2,300 คน แตกต่างจากรายวิชาที่สอนออนไลน์แบบเดิมโดยทั่วไปคือ ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาในบทเรียนผ่าน RSS feeds บล็อก (Blog) โปรแกรม Moodle และ SecondLife

ต่อมาในปี 2011 ศาสตราจารย์ Sebastian Thrun แห่งมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ดได้จัดทำหลักสูตร Introduction to Artificial Intelligence เป็นรูปแบบที่เปิดโอกาสให้คนที่มีการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตที่สนใจสามารถเข้าเรียนได้ ทำให้มีผู้สนใจลงทะเบียนเข้าเรียนกว่า 160,000 คนเป็นการลงทะเบียนเรียนฟรี โดยให้บริการผ่าน Udacity ซึ่งเป็นหนึ่งใน MOOC providers เป็นความพยายามทำให้ MOOC เป็นการศึกษาแบบเปิด เข้าถึงได้ และมีประสิทธิภาพ โดยมีพัฒนาการมาจาก Open Education Resources (OER) ดังภาพ

ภาพที่ 1 พัฒนาการของ MOOC และการศึกษาระบบเปิด (ที่มา: Yuan and Power 2013)

Clayton Christensen อธิบายถึงทฤษฎีนวัตกรรมแบบก้าวกระโดด (Disruptive innovation) ว่า มีนวัตกรรมอยู่ 2 ประเภท ประเภทหนึ่งเป็นการปรับปรุงประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์ให้ดีขึ้นโดยไม่กระทบกับตลาดเดิม และอีกประเภทหนึ่งสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ที่เปลี่ยนไปจากของเดิมโดยสิ้นเชิง (Bower and Christensen, 1995) นวัตกรรมแบบก้าวกระโดดจะทำให้ผู้บริโภคจำนวนมากหันมาสนใจ ตัวอย่างเช่น คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลเคยเป็นนวัตกรรมแบบก้าวกระโดดในสมัยหนึ่ง

ทั้งนี้ก่อนที่จะเป็นนวัตกรรมแบบก้าวกระโดด พัฒนาการของการเรียนการสอนผ่านสื่อในต้นศตวรรษที่ 1900 ได้แก่ระบบไปรษณีย์ที่ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนในระบบการศึกษาทางไกลทางไปรษณีย์ได้ เรียกว่า Correspondence course

ในปี 1940 เมื่อวิทยุเป็นที่นิยมทำให้สถาบันการศึกษาหลายแห่งเปิดสอนทางวิทยุ เรียกว่า School of the Air (SOA) ซึ่งออกแบบมาสำหรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา แต่เป็นที่นิยมเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกาเท่านั้น

ในปี 1960 เกิดรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนครูในบางพื้นที่

ต่อมาในปี 1980 เมื่อมีเครื่องคอมพิวเตอร์แพร่หลาย แทบทุกบ้านมีเครื่องคอมพิวเตอร์ จึงเกิดรายการการเรียนการสอนออนไลน์ผ่านระบบคอมพิวเตอร์

David Thornburg พูดถึงอุปกรณ์มือถือว่าเป็นเทคโนโลยีที่เป็นนวัตกรรมการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการศึกษา เช่น เครือข่ายสังคมช่วยเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนรู้ผ่านวิกิ บล็อก สื่อสังคม โปรแกรมระบบเปิด ภูเก็ต คลาวด์คอมพิวเตอร์ ซึ่งก็ไม่ได้เปลี่ยนรูปแบบการศึกษาแต่อย่างใด คำถามคือ แล้ว MOOC จะเปลี่ยนรูปแบบการศึกษาได้หรือไม่ หรือ MOOC จะเป็นเพียง Version ใหม่ของ Correspondence course เท่านั้น

ประเภทของ MOOC

ปรัชญาของ MOOC ในช่วงแรกเป็นการใช้เครือข่ายสังคมเพื่อความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนความรู้ และการสร้างความรู้ภายในชุมชน แต่ปัจจุบันความสำเร็จของ MOOC ขึ้นอยู่กับโมเดลการศึกษาแบบเดิมโดยมีการบรรยายเนื้อหาบทเรียน (Lectures) บ้างก็ว่า cMOOC เน้นแพลตฟอร์มความร่วมมือของ

เครือข่ายสังคม ส่วน xMOOC เน้นการบรรยายเนื้อหาบทเรียนให้แก่คนจำนวนมาก

Stephen Downes ได้จำแนก MOOC เป็น 2 ประเภทคือ

1. cMOOC ย่อมาจาก Connectivist MOOCs เป็นรูปแบบที่เน้นความหลากหลายโดยใช้เครือข่าย แต่เดิมใช้หลักการของการศึกษาแบบเปิดโดยใช้ทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด เป็นวิธีที่ออกแบบมาให้ใช้กับเครือข่ายในวงกว้าง เน้นผู้เรียนจำนวนมาก โดยใช้เครือข่ายสังคมเป็นเครื่องมือในการเข้าถึงเนื้อหาที่มีอยู่ในเครือข่าย เช่น Blog, Facebook, Twitter ใช้หลักการเรียนการสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้ที่เรียกว่า Connectivism theory of learning ได้แก่ รายวิชา CCK (Connectivism and Connective Knowledge), PLENK (Personal Learning Environments, Networks, and Knowledge) และ Critical Literacies

2. xMOOC หรือ Content-based MOOC Model เป็นรูปแบบที่เน้นความหลากหลายของผู้เรียน มีการสร้างเนื้อหาโดยใช้สื่อที่ช่วยให้เกิดความร่วมมือระหว่างกลุ่มของผู้เรียนที่มีความสนใจร่วมกัน ทำให้เกิดชุมชนของผู้เรียน ส่งเสริมการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินงานของกันและกัน มีผู้ช่วยสอนมาช่วยสนับสนุนการเรียนของผู้เรียน ได้แก่ หลักสูตรของ Coursera, Udacity และ edX

นอกจากนี้ยังมีการแบ่ง MOOC ออกเป็น รายวิชาพื้นฐานก่อนเรียน (Remedial MOOC) รายวิชาพัฒนาวิชาชีพ (Professional Development MOOC) และรายวิชาเพื่อการพักผ่อน (Recreation MOOC) และการแบ่งตามระดับความยากของเนื้อหาเช่น Beginner course, Intermediate course, Advanced course เป็นต้น

ปัจจุบันยังต้องการการวิจัยเพื่อสนับสนุนว่า MOOC แบบใดจึงจะเหมาะสมกับระบบการศึกษาของแต่ละบริบทของสังคม ความท้าทายของมหาวิทยาลัยกับการพัฒนา MOOC มีข้อควรพิจารณาของ MOOC ดังนี้

1. คุณภาพของการศึกษา
2. ความน่าเชื่อถือของบทเรียน
3. ความพร้อมของผู้เรียน

Greg Graham อาจารย์ที่สอนการเขียนของมหาวิทยาลัย Central Arkansas ย้ำว่าสิ่งที่ผู้เรียนต้องการในการเรียนการสอนคือ Immediacy (ความรู้สึกถึงความใกล้ชิดของตัวบุคคลทั้งทางร่างกายและจิตใจ) เป็นสิ่งที่คอมพิวเตอร์ไม่สามารถให้ได้คือการสอนที่จัดเตรียมไว้โดยครู ซึ่งถือเป็น ศิลปินที่ใช้ Sense และ Intuition ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นศิลปะในการพัฒนาความเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาวิชา-ครู และ ผู้เรียน (Engaging, student-centered course materials)

ผู้ให้บริการรายวิชาออนไลน์ (MOOC providers) ได้แก่

1. Coursera (<https://www.coursera.org>) เป็น Profit company ที่เริ่มต้นการลงทุน 22 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ร่วมกับองค์กรด้านการศึกษา 3 แห่ง และทำร่วมกับมหาวิทยาลัย 4 แห่ง ได้แก่ Stanford, Princeton, Michigan, Pennsylvania ปัจจุบันมี 197 รายวิชาใน 18 สาขา

2. Udacity (<https://www.udacity.com>) เป็น profit company ด้วยเงินลงทุน 21.1 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ก่อตั้งในปี 2012 โดยผู้ก่อตั้งและ CEO คือ Prof. Sebastian Thrun ด้วยความมุ่งหวังให้ทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษาได้ผ่านเว็บโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ค่าใช้จ่ายในการสร้างประมาณ 150 US\$ ต่อหลักสูตร Udacity มีหลักสูตรอยู่ 3 ระดับคือ ระดับ Beginner, Intermediate และ Advanced

3. edX (<https://www.edx.org>) เป็น Non-profit MOOCs platform ที่พัฒนาโดย MIT และ Harvard โดยทั้งสองมหาวิทยาลัยให้เงินสนับสนุนโครงการ 60 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

4. EduKart (<http://www.edukart.com>) ก่อตั้งเมื่อปี 2011 เป็น MOOC ของมหาวิทยาลัยในอินเดีย ทั้งมหาวิทยาลัยระดับชาติได้แก่ Venkateswara Open University, Mahatma Gandhi University ระดับนานาชาติ ได้แก่ London School of Business and Finance, University of Nicosia

5. FutureLearn (<https://www.futurelearn.com>) ก่อตั้งในปี 2013 เป็น MOOC ของ

มหาวิทยาลัยในอังกฤษ ปัจจุบันได้ทดลองให้เรียนฟรีใน 20 รายวิชา

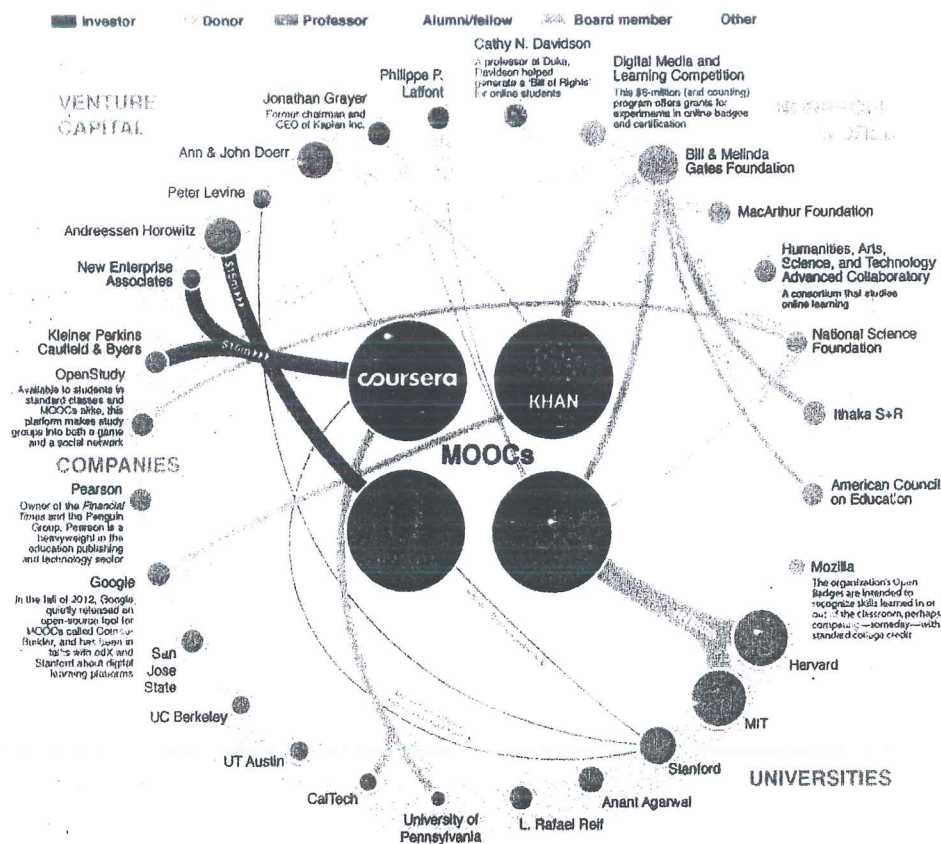
แนวคิดของ MOOC เป็นแนวทางการให้ความรู้โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายที่เรียกว่า Free knowledge เป็นการทำโมเดลธุรกิจที่ใช้เนื้อหาวิชาฟรี แต่เป็นการคิดค่าใช้จ่ายจากการที่ผู้เรียนต้องการใบประกาศนียบัตร (Certification) หรือใบรับรองความรู้เพื่อนำไปใช้สมัครงาน (Placement)

นอกจากนี้ผู้พัฒนาเนื้อหาวิชาสามารถคิดค่าลิขสิทธิ์จากสถาบันการศึกษาที่ใช้เนื้อหาวิชานั้นในหลักสูตร โดยรายวิชาเบื้องต้นที่ให้บริการฟรีจะช่วยสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนต้องการเรียนในระดับสูงขึ้นซึ่งเป็นรายวิชาที่คิดค่าใช้จ่าย ผู้ให้บริการ MOOC สามารถคิดค่าบริการจากหน่วยงานหรือนายจ้างที่ต้องการรับผู้เรียน MOOC เข้าทำงาน นอกจากนี้ผู้เรียนสามารถจ่ายค่าดำเนินการสอบเพื่อขอไปใช้ในหน่วยกิตของหลักสูตร

เพื่อให้สำเร็จการศึกษา เช่น ผู้ให้บริการ EduKart ได้คิดค่าธรรมเนียมการลงเรียนในรายวิชา โดยทำเป็นแพคเกจในการขายรายวิชาที่ผู้เรียนสนใจ

ในเดือนกุมภาพันธ์ 2013 American Council on Education (ACE) ได้เสนอแนะให้รายวิชาของ MOOC เป็นหน่วยกิตในมหาวิทยาลัยได้ ดังนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับ MOOC ได้แก่

1. มหาวิทยาลัยต่างๆ เช่น มหาวิทยาลัย Harvard และ MIT ใช้ edX platform ส่วนมหาวิทยาลัย Stanford ใช้ Udacity platform
2. องค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร เช่น National Science Foundation และ American Council on Education
3. บริษัทที่จัดการเรียนการสอนออนไลน์ เช่น Coursera, Udacity, edX

ภาพที่ 2 แหล่งผู้ให้บริการ MOOC ในปัจจุบัน (ที่มา : Major Players in the MOOC Universe 2013)

บทบาทของห้องสมุดมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องกับ MOOC

1. ด้าน Digital literacy ห้องสมุดต้องจัดฝึกอบรมทักษะการรู้สารสนเทศดิจิทัลแก่ผู้เรียน โดยร่วมมือกับอาจารย์ผู้สอนในการรวมแบบฝึกหัดวิจัย และบทเรียนตามเนื้อหาวิชาไว้ในกระบวนการเรียนการสอนออนไลน์

2. ด้าน Web Resources for MOOC ห้องสมุดต้องจัดเตรียมทรัพยากรบนเว็บและฐานข้อมูลออนไลน์ เพื่อให้ข้อมูลแก่อาจารย์ผู้สอนว่าการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ทางวิชาการมีความสำคัญต่อความน่าเชื่อถือในการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยขั้นตอนแรกต้องให้ผู้เรียนรู้ว่าทรัพยากรการเรียนรู้ดังกล่าวอยู่ในห้องสมุด ตลอดจนการเชื่อมโยงบทเรียน และคู่มือการค้นคว้าวิจัย รวมถึงเว็บไซต์ห้องสมุดไปยังรายวิชาที่ทำ MOOC

3. ด้าน Copyright และ Licensing ห้องสมุดให้ความรู้แก่ผู้ออกแบบเนื้อหาและผู้สอนเกี่ยวกับลิขสิทธิ์ของทรัพยากรที่ใช้ในการสร้าง MOOC ห้องสมุดควรออกแบบ license model ของทรัพยากรสารสนเทศบนเว็บ สำหรับ MOOC students โดยกำหนดให้เข้าใช้ฐานข้อมูลห้องสมุดอีกเงื่อนไขที่แตกต่างจากนักศึกษาที่เรียนในระบบ

4. ด้าน Information Commons และ Instructional technology ห้องสมุดให้บริการการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์พร้อมเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้และการสืบค้นฐานข้อมูลจากห้องสมุด และมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนโดย MOOC เนื่องจากเป็นส่วนสนับสนุนเทคโนโลยีการผลิตสื่อการเรียนการสอน

5. ด้านการอนุรักษ์ข้อมูลเพื่อการเผยแพร่ (Preservation data หรือ Data curation) ห้องสมุดมีบทบาทในการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้และข่าวสารแก่คณาจารย์ในการใช้ MOOC ในมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีการเรียนการสอน การกำหนดลิขสิทธิ์การเข้าใช้ และการอนุรักษ์ข้อมูล

นอกจากนั้น สำหรับบรรณารักษ์หรือผู้ให้บริการ ควรเตรียมความพร้อมในเรื่องต่างๆ เช่น เข้าไปร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานอื่นหรืออาสาสมัครร่วมในกิจกรรม MOOC ของทางมหาวิทยาลัยเพื่อให้

บรรลุเป้าหมาย สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างห้องสมุดในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับ MOOC ทดลองเรียนผ่าน MOOC ด้วยตัวเองเพื่อให้มีประสบการณ์ ริเริ่มสร้างชุดวิชาของตนเองใน MOOC เช่น วิชาการใช้ห้องสมุด หรือ Information Literacy ออกแบบระบบบริการห้องสมุดแบบใหม่เพื่อสนับสนุนผู้เรียนและผู้สอนชุดวิชาต่างๆ ใน MOOC เป็นต้น

ประสบการณ์การเรียนรู้ MOOC

สำหรับผู้สนใจจะศึกษาหาความรู้โดยการเรียนรู้จาก MOOC สามารถสมัครได้ด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนที่ไม่ยุ่งยาก รายละเอียดของวิธีการเรียนการสอนอาจแตกต่างกันบ้างแล้วแต่ระบบของผู้ให้บริการ MOOC และชุดวิชาที่เปิดสอน จากกรณีศึกษาการเรียนรู้ MOOC ด้วยระบบ Coursera (จากประสบการณ์โดยตรงของผู้เขียน) พบว่ามีขั้นตอนต่างๆสำหรับผู้เรียน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมตัวก่อนสมัครเรียน

ผู้เรียนควรเตรียมอุปกรณ์ให้พร้อม ได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ตที่มีความเร็วสูงพอสมควรในการดูวิดีโอการบรรยายซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบ YouTube หรือ MP4

การฟังภาษาอังกฤษให้เข้าใจเป็นสิ่งจำเป็น อย่างไรก็ตาม หากฟังไม่ทันหรือฟังไม่เข้าใจสามารถใช้ฟังก์ชัน CC (Closed caption) ใน YouTube เพื่อสั่งให้แสดงคำบรรยายเป็นภาษาอังกฤษ หรืออาจ Download ไฟล์คำบรรยายในรูปแบบ txt มาอ่านประกอบ (หรือถ้าเป็นชุดวิชาในระบบ edX จะมีตัวอักษรภาษาอังกฤษเป็น Caption เลื่อนขึ้นบนหน้าจอตามคำบรรยายด้วย) การดูวิดีโอการบรรยาย สามารถฟังซ้ำได้หลายรอบตามความต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การสมัครเรียน

การเข้าเรียนเป็นครั้งแรก ผู้เรียนจะต้องสมัครเป็นสมาชิกของระบบก่อน เพื่อให้มีบัญชีผู้ใช้ จากนั้น Login เข้าสู่ระบบโดยใช้อีเมลและรหัสผ่านที่กำหนดไว้จึงจะสามารถลงทะเบียนเรียนชุดวิชาต่างๆ ได้ตามต้องการ โดยทั่วไปการติดต่อแจ้งข่าวสารระหว่างอาจารย์ผู้สอนกับผู้เรียนจะประกาศให้ทราบทุกสัปดาห์บน

เว็บไซต์ แต่หากเป็นข่าวสารบางอย่างที่สำคัญจะแจ้งผ่านทางอีเมล.

ผู้เรียนสามารถเลือกชุดวิชาที่ตนสนใจ โดยการสืบค้นจากชื่อชุดวิชา หมวดหมู่สาขาวิชา มหาวิทยาลัย หรืออาจารย์ผู้สอน ซึ่งปัจจุบันระบบ Coursera จะมีชุดวิชาต่างๆจากมหาวิทยาลัยชั้นนำจากทั่วโลก ทั้งในสหรัฐอเมริกา ยุโรป และเอเชีย แต่ละชุดวิชาจะเปิดสอนไม่พร้อมกัน และจะเปิดสอนเป็นรอบโดยใช้เวลาในการเรียนประมาณ 6–12 สัปดาห์ ผู้เรียนสามารถอ่านรายละเอียดของประมวลรายวิชา (Course syllabus) การกำหนดหรือไม่กำหนดความรู้พื้นฐานของผู้เรียน และรับชมวิดีโอแนะนำชุดวิชาก่อนการตัดสินใจลงทะเบียน ในกรณีที่เรียนไปบ้างแล้ว แต่ไม่สามารถเรียนจนจบได้ สามารถขอยกเลิกการเรียน (un-enroll) กลางคัน และกลับเข้ามาเรียนในรอบใหม่ได้ภายหลัง

ขั้นตอนที่ 3 การเรียนตามรายละเอียดในชุดวิชา

วิธีการเรียนการสอน อาจมีรายละเอียดที่แตกต่างกันบ้างในแต่ละชุดวิชา ขึ้นกับอาจารย์ผู้สอน ตัวอย่างเช่น แผนการสอนชุดวิชา Internet History, Technology and Security ของมหาวิทยาลัย Michigan จะใช้เวลาเรียนทั้งหมด 11 สัปดาห์ โดยแต่ละสัปดาห์จะมีวิดีโอการบรรยาย (Lecture video) และแบบทดสอบ (Quiz) ประจำสัปดาห์ ซึ่งผู้เรียนจะใช้เวลาใดก็ได้ ภายในสัปดาห์นั้นในการเรียนด้วยตนเอง และทำแบบทดสอบ มีสไลด์ประกอบการบรรยายในรูปแบบ PowerPoint ให้บ้างในบางสัปดาห์ มีเอกสารแนะนำให้อ่านเพิ่มเติม มีการเขียนรายงานให้เพื่อนช่วยตรวจ ที่เรียกว่า Peer-graded essay เพิ่มเป็นคะแนนพิเศษให้ด้วย ในขณะที่แผนการสอนชุดวิชา Networked Life ของมหาวิทยาลัย Pennsylvania ใช้เวลาเรียนทั้งหมด 6 สัปดาห์ แต่ละสัปดาห์มีวิดีโอการบรรยาย และทุกการบรรยายจะมีเอกสารประกอบแจกให้ในรูปแบบ PDF ต้องทำแบบทดสอบ (Quiz) ทุกสัปดาห์ แต่ไม่มีการบ้านหรืองานที่ได้รับมอบหมายอื่นๆ

ในระหว่างช่วงเวลาที่เรียน ผู้เรียนสามารถติดต่อสอบถามและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับอาจารย์ผู้สอน และเพื่อนร่วมชั้นเรียนได้ทุกอย่างต่อเนื่อง ทาง

ฟอรัมสนทนา (Discussion forums) หรือสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ เช่น MeetUp, Facebook Group, Google+ Hangout, Course Wiki และ Twitter ส่วนตัวของอาจารย์ผู้สอน เป็นต้น แต่จะไม่แนะนำให้ผู้เรียนสอบถามอาจารย์เป็นการส่วนตัวทางอีเมล

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการเรียน

วิธีการประเมินผลการเรียนและคิดคะแนนสอบ อาจมีรายละเอียดที่แตกต่างกันบ้างในแต่ละชุดวิชา ขึ้นกับอาจารย์ผู้สอนด้วยเช่นกัน ตัวอย่างเช่น ชุดวิชา Internet History, Technology and Security ของมหาวิทยาลัย Michigan จะคำนวณคะแนนจากการทำแบบทดสอบ Multiple choice ประจำสัปดาห์ 9 ครั้ง ครั้งละ 10 ข้อ ซึ่งสามารถทำแบบทดสอบซ้ำได้หลายครั้ง และใช้คะแนนสูงสุดที่ได้รับ (ข้อคำถามจะเปลี่ยนไปทุกครั้งที่ขอทำใหม่) และทำข้อสอบ Final เพิ่มอีก 40 ข้อ ในขณะที่ชุดวิชา Networked Life ของมหาวิทยาลัย Pennsylvania จะคำนวณคะแนนโดยใช้การทำแบบทดสอบประจำสัปดาห์ แต่ไม่มีข้อสอบ Final

ผู้เรียนจะได้รับประกาศนียบัตรเป็น Statement of accomplishment จากทางมหาวิทยาลัย โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย โดยผู้เรียนต้องได้รับคะแนนไม่น้อยกว่า 65% หรือบางชุดวิชาต้องไม่น้อยกว่า 75% ผู้ที่มีคะแนนสูงจะได้รับ Certificate of distinction ทั้งนี้ วิธีการคำนวณคะแนนขึ้นอยู่กับอาจารย์ผู้สอนแต่ละราย โดยมักพิจารณาจากคะแนนของผู้เรียนทั้งหมดเป็นหลัก ประกาศนียบัตรจะส่งมาให้ทางอีเมล รวมทั้งเก็บไว้เป็นหลักฐานบนเว็บไซต์ ซึ่งผู้เรียนสามารถ Login เข้าไปดูประวัติการศึกษาทั้งหมดของตนเองได้จาก Course records

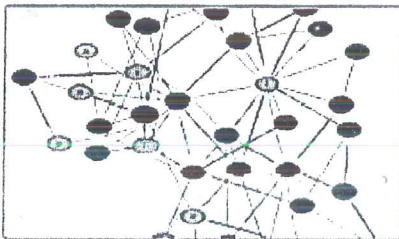
อย่างไรก็ตาม รูปแบบการเรียนการสอนและแบบทดสอบ สำหรับชุดวิชาอื่นๆ อาจใช้เทคนิคที่แตกต่างออกไป โดยเฉพาะวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งมักพบบ่อยในชุดวิชาของระบบ edX จะต้องมีการฝึกปฏิบัติหรือตอบคำถามแบบ Interactive ด้วย เช่น การวาดโครงสร้างทางเคมี สูตรโมเลกุล หรือการใช้โปรแกรมจำลองทางคณิตศาสตร์ เป็นต้น

DECEMBER 06, 2012

Statement of Accomplishment

**RUCHAREKA
WITTAYAWUTTIKUL**

HAS SUCCESSFULLY COMPLETED THE UNIVERSITY OF PENNSYLVANIA'S ONLINE OFFERING OF

Networked Life

This course is an introduction to the emerging science and mathematics behind large-scale social, economic, technological and other types of networks. A central theme is the interaction between network structure and dynamics in models of contagion and strategic behavior.

M Kearns

PROFESSOR MICHAEL KEARNS
DEPARTMENT OF COMPUTER AND INFORMATION
SCIENCE
UNIVERSITY OF PENNSYLVANIA

ภาพที่ 3 ตัวอย่างประกาศนียบัตร จากการเรียน MOOC

บทสรุป

MOOC เป็นนวัตกรรมการศึกษาแบบเปิด ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาวิธีการเรียนการสอนออนไลน์ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนที่สนใจจากทั่วโลกสมัครเรียนรายวิชาที่สนใจได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย MOOC ใช้หลักการของระบบเปิดที่ออกแบบรายวิชาที่สนับสนุนผู้เรียนโดยไม่จำกัดจำนวน MOOC จึงเป็นแนวโน้มการจัดการศึกษาแบบก้าวกระโดดที่เปลี่ยนวิธีการจัดการศึกษาและงบประมาณการลงทุนในการจัดการศึกษา

พัฒนาการของ MOOC จึงตอบสนองอุดมการณ์ที่เป็นการศึกษาแบบเปิด ในแนวคิดที่ว่าความรู้ต้องมีการแบ่งปัน และความต้องการที่จะเรียนของผู้เรียนควรจะได้รับคำตอบโดยไม่ต้องมีข้อจำกัด

องค์ประกอบสำคัญของ MOOC ได้แก่การใช้ระบบเปิด (Open access) ที่เป็นการพัฒนารายวิชาที่ผู้เรียนสามารถเรียนออนไลน์ได้ฟรี และการมีระบบที่ขยายได้ (Scalability) ในรายวิชาที่ออกแบบมาให้สามารถรองรับผู้เรียนจำนวนมากในการเรียนในเวลาเดียวกันได้

จากการประชุมของนักวิชาการทางการศึกษา NMC Horizon Project Review for Higher Education (2013) พบว่าแนวโน้มของการศึกษาในรูปแบบ MOOC มีมากขึ้น ดังนี้

1. วิธีการทำงานของคนยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ และมีความร่วมมือในการทำงานเป็นทีมมากขึ้น โดยไม่มีข้อจำกัดด้านสถานที่และสภาพอื่นๆ และสามารถเลือกใช้เครื่องมือในการเข้าถึงความรู้ได้หลากหลายรูปแบบ ไม่มีข้อจำกัดในการใช้วัสดุครุภัณฑ์

2. การใช้อินเทอร์เน็ตเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน มีการใช้เทคโนโลยีผ่านเครือข่ายโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายมากขึ้น เป็นระบบเปิดมากขึ้นในเรื่องข้อมูลเนื้อหา และต้องให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ข้อมูลเพื่อการใช้งานในระยะยาว ทั้งนี้อินเทอร์เน็ตได้เปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ของคนในสังคม

3. การมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความเป็นส่วนตัวและเนื้อหาข้อมูลมากขึ้น ความท้าทายในการเข้าถึงข้อมูลคุณภาพอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เน้นคุณภาพของการเรียนรู้บนกระบวนตามความสนใจของผู้เรียนมากขึ้น โมเดลทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับวัฏจักรการศึกษามีการเปลี่ยนแปลง โดยลดค่าใช้จ่ายในการลงทะเบียนเรียน

ดังนั้น MOOC จึงมีบทบาทสำคัญต่อทุกสถาบันการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยและห้องสมุด มหาวิทยาลัยที่ต้องปรับตัวให้พร้อมต่อกระแสความเปลี่ยนแปลง เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาความรู้และทักษะของผู้เรียนเป็นสำคัญ

บรรณานุกรม

A Communiqué from the Horizon Project

Retreat Building on Ten Years of Research into Emerging Technology in Education. (2012). Retrieved from <http://www.nmc.org/pdf/201-Horizon-Project-Retreat-Communique.pdf>

Bower and Christensen. (1995). Disruptive Technologies : Catching the Wave. *Harvard Business Review*, pp.41–53. Retrieved from <http://hbr.org/1995/01/disruptive-technologies-catching-the-wave/>

Chronicle of Higher Education. (2013).

Retrieved from http://en.wikipedia.org/wiki/Massive_open_online_course

Copyright Resources to Support Publishing

and Teaching. (2013). Retrieved from <http://guides.library.upenn.edu/content.php?pid=244413&sid=3375306>

Donaldson, J. and others. (2013). *Massively Open: How Massive Open Online Courses Changed the World*. Seattle, WA: Create Space Independent Publishing Platform.

Finì, A. (2009). The Technological Dimension of a Massive Open Online Course: The Case of the CCK08 Course Tools. *The International Review of Research in Open and Distance Learning*, 10(5), 1–26. Retrieved from <http://www.irrodl.org/index.php/irrodl/article/view/643/1402>

Kendrick, C. and Gashorov, I. (2013). *Libraries in the Time of MOOCs*. Retrieved from <http://www.educause.edu/ero/article/libraries-time-moocs>

Kolowich, S. (2013). The Professors Who Make the MOOCs. *Chronicle of Higher Education*, 59(28), A20–A23. Retrieved from <http://chronicle.com/article/The-Professors-Behind-the-MOOC/137905/>

Major Players in the MOOC Universe. (2013).

Retrieved from <http://chronicle.com/article/Major-Players-in-the-MOOC/138817/>

Massive Open Online Course. (2013).

Retrieved from <http://www.educause.edu/library/massive-open-online-course-mooc>

Massive Open Online Courses (MOOC) SIG.

(2013). Retrieved from <http://www.alt.ac.uk/get-involved/special-interest-groups/alt-mooc-sig>

Matkin, J. (2013). Open Educational Resources

in the Post MOOC Era. **eLearning**

Magazine Retrieved from <https://elearnmag.acm.org/featured.cfm?aid=2460460>

MOOCs activities at EPFL. (2013). Retrieved

from <http://moocs.epfl.ch/files/content/sites/moocs/files/files/MOOCs-Communication-KIT.pdf>

OCLC Research. (2013). MOOCs and Libraries:

Massive Opportunity or Overwhelming Challenge? Retrieved from <http://oclc.org/research/events/2013/03-18.html>

OER for MOOCs Committee. (2013). Retrieved

From <http://www.ocwconsortium.org/about-ocw/committees/oer-for-moocs-committee/>

Open culture. (2013). Retrieved from

http://www.openculture.com/free_certificate_courses PLENK 2010. Retrieved from <http://connect.downes.ca/how.htm>

Regalado, A. (2012). **The Most Important**

Education Technology in 200 Years.

Retrieved from <http://www.technologyreview.com/news/506351/the-most-important-education-technology-in-200-years/>

Siemens, G. (2012). **MOOCs are Really a Platform.**

Retrieved from <http://www.elearnspace.org/blog/2012/07/25/moocs-are-really-a-platform/>

Study a Mooc With One of the World's Top

Universities. (2013). Retrieved from <http://www.theguardian.com/education/2013/oct/22/study-mooc-top-universities>

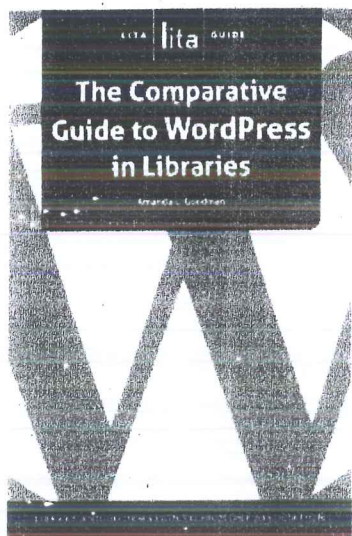
Yuan, Li and Powell, Stephen. (2013). **MOOCs**

and Open Education : Implications for Higher Education : A white paper.

Retrieved from <http://publications.cetis.ac.uk/2013/667>

What do Librarians Need to Know About

MOOCs?. (2013). Retrieved from <http://www.dlib.org/dlib/march13/wright/03wright.html>

บทวิจารณ์หนังสือ

Book Review

โดย สุรพล ฤทธิธรรมทรัพย์¹

The Comparative Guide to WordPress in Libraries: A LITA Guide

Amanda L. Goodman

ISBN: 978-1-55570-968-6

Publisher: ALA TechSource

Amanda L. Goodman เป็นบรรณารักษ์ที่มีประสบการณ์สูง ปฏิบัติงานอยู่ที่ Darien Library ห้องสมุดประชาชนในรัฐคอนเนตทิคัต Goodman เริ่มใช้ WordPress ในการจัดการข้อมูลออนไลน์มาตั้งแต่ปี 2008 ขณะที่ Goodman เป็นนักศึกษาปริญญาโทได้ออกแบบเว็บไซต์ใหม่ให้กับภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศึกษามหาวิทยาลัยนอร์ทแคโรไลนา โดยใช้ WordPress ความสนใจและงานในหน้าที่ของ Goodman ก็คือ การออกแบบเว็บไซต์ สื่อดิจิทัล และการสอนเทคโนโลยีให้กับบุคคลต่าง ๆ

WordPress เป็นซอฟต์แวร์ระบบจัดการเนื้อหา (Content management system - CMS) ระบบเปิด (Open source) ที่สามารถนำไปใช้โดยไม่เสียค่าลิขสิทธิ์ ซอฟต์แวร์ดังกล่าวมีความเหมาะสมต่อการพัฒนาเว็บไซต์ห้องสมุด เพราะมีความยืดหยุ่นสูงสามารถออกแบบตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ได้เป็นอย่างดี และที่สำคัญ WordPress เป็นระบบที่ง่ายต่อการใช้ บรรณารักษ์สามารถสร้างเว็บไซต์ห้องสมุดตามแนวคิดได้โดยไม่ต้องมีประสบการณ์ในการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์

หนังสือเรื่อง The Comparative Guide to WordPress in Libraries: A LITA Guide เขียนโดย Amanda L. Goodman แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ส่วน ส่วนที่หนึ่ง ผู้อ่านจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของซอฟต์แวร์ Wordpress และซอฟต์แวร์คู่แข่ง ส่วนที่สอง นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับการออกแบบเว็บ และวิธีการใช้ Wordpress และส่วนที่สามแสดงให้เห็นถึงการใช้อย่างมีประสิทธิภาพ Wordpress ในห้องสมุดประเภทต่าง ๆ ทั้งห้องสมุดมหาวิทยาลัย ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดเฉพาะ หอจดหมายเหตุ รวมทั้งสมาคมห้องสมุด ข้อมูลในหนังสือเล่มนี้ทำให้ผู้อ่านสามารถวางแผนโครงการพัฒนาเว็บไซต์ห้องสมุดได้อย่างชาญฉลาด ผู้อ่านจะได้เรียนรู้แนวทางการวางแผนสร้างเว็บไซต์ห้องสมุดตามลำดับขั้นตอน ให้ข้อมูลในการตัดสินใจเลือก platform และ theme ที่เหมาะสมสำหรับห้องสมุดแต่ละแห่ง วิธีการใช้ภาพ (Images) เสียง (Audio) และ ภาพเคลื่อนไหว (Video) อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อมูลบรรณานุกรม

Goodman, Amanda L. (2014). *The Comparative Guide to WordPress in Libraries: A LITA Guide*. Chicago: ALA TechSource.

¹ศศ.บ. (บรรณารักษศาสตร์) อ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์) ผู้เชี่ยวชาญ ปฏิบัติหน้าที่ หัวหน้าฝ่ายวิทยบริการ โรงเรียนมหิตลวิธานุสรณ์ (องค์การมหาชน)

ข้อกำหนดในการส่งต้นฉบับบทความเพื่อลงพิมพ์

ในวารสารวิจัยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ

เรื่องที่จะเสนอตีพิมพ์

✦ ผลงานที่รับตีพิมพ์ ต้องเป็นบทความวิจัยหรือบทความปริทัศน์ในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ หรือสาขาที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารใดมาก่อนและไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาบทความที่จะได้รับลงพิมพ์ ต้องผ่านการตรวจอ่านและประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิในเรื่องนั้นๆ และยอมรับให้ลงพิมพ์โดยกองบรรณาธิการ

การเตรียมต้นฉบับ

✦ ต้นฉบับต้องมีความยาวไม่เกิน 15 หน้ากระดาษขนาด A4 พิมพ์หน้าเดียว พร้อมไฟล์บันทึกข้อมูล

✦ ส่วนประกอบของต้นฉบับบทความประกอบด้วย

- ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียนทุกคน พร้อมคุณวุฒิสูงสุด ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน (ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)

- บทคัดย่อ ความยาวไม่เกิน 200 คำ และคำสำคัญ 3-5 คำ (ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)

- เนื้อเรื่องประกอบด้วย บทนำ วิธีการศึกษา ผลการศึกษา สรุปและอภิปรายผล ข้อเสนอแนะและเอกสารอ้างอิง

- หากมีตารางหรือรูปประกอบ ให้แยกออกจากเนื้อเรื่อง รูปภาพควรมีความชัดเจน คุณภาพดี

การอ้างอิงเอกสาร

✦ การอ้างอิงในเนื้อเรื่อง ให้ใช้วิธีการอ้างอิงแบบนาม-ปี โดยระบุชื่อผู้แต่ง และปีพิมพ์ของเอกสารไว้ข้างหน้าหรือข้างหลังของข้อความที่ต้อง การอ้างอิง เพื่อบอกแหล่งที่มาของข้อความนั้นและอาจจะระบุเลขหน้าของเอกสารที่อ้างด้วยก็ได้ ดังตัวอย่างภาษาไทย กุลธิดา ท้วมสุข (2548)..หรือ...(กุลธิดา ท้วมสุข, 2548) ภาษาอังกฤษ Stueart and Moran (1998) หรือ (Stueart and Moran, 1998) กรณีใส่เลขหน้า ดัง

ตัวอย่าง (กุลธิดา ท้วมสุข, 2548: 12) หรือ Stueart and Moran (1998: 44-45)

✦ การอ้างอิงท้ายบทความ ให้รวบรวมเอกสาร ทั้งหมดที่ใช้อ้างอิงไว้ท้ายบทความ จัดเรียงตามลำดับอักษรชื่อผู้แต่ง ถ้ามีเอกสารทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ให้เรียงภาษาไทยไว้ก่อน สำหรับรูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิง ให้ใช้ตามระบบ APA (American Psychological Association) ดังตัวอย่าง

หนังสือ

ชุดิมา สัจจามันท์. (2546). การวิจัยกับวิชาชีพ

บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์.

กรุงเทพฯ : ชมรมผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย.

Stueart, Robert D. and Moran, Barbara B.

(1998). Library and information center management. Englewood, Colo.: Libraries Unlimited.

บทความวารสาร

กุลธิดา ท้วมสุข และคณะ. (2548). บทบาทของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน. ว.ห้องสมุด 49 (4) : 16-34

Gazan, Rich. (2006). Library Management Education and Reality: A Clearer Connection. Adv. Lib. Admin. & Org. 24: 321-248.

การส่งต้นฉบับ

✦ ส่งฉบับบทความ พร้อมไฟล์บันทึกข้อมูลไปที่สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ 1346 ถนนอาคารสงเคราะห์ 5 แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240 โทร. 0 2734 9022-3 โทรสาร 0 2734 9021 Email: tla2497@yahoo.com

Requirements for Manuscript Submission

To Publish in TLA Research Journal

Contributions:

✦ Contributions can be research article or review article in library and information science and related fields. All articles are considered for publication in TLA Research Journal with the understanding that they have not been published elsewhere and are not currently being submitted to any other journals. The article can be in Thai or English. All articles are reviewed evaluated by specialists in the topics and must be approved by editorial board before accepted for publication.

Manuscripts:

✦ The manuscript of article should be no longer than 15 pages, printed on one-side of the A4 paper, submitted with an electronic document.

✦ The article should include with the following components:

- Title of the article, author's name(s) and their affiliations (educational degree, professional title or position, name of organization) in both Thai and English.

- Abstract, no longer than 200 words, and a maximum of 5 keywords in both Thai and English.

- Contents of the article should include an Introduction, Methodology, Results, Conclusions, Discussion, Recommendations and References.

- Accompanied tables, pictures, diagrams should be on separated sheets of paper. Pictures may be either colored of black and white prints, but should be of high quality.

Citation and References:

✦ **In-text citations.** This journal uses the author-date method of citation; that is the name or surname of the author(s) and the year of publication are inserted in the text at the appropriate point. If the name of the

author appears as part of narrative, cite only the year of publication in parentheses. Otherwise, place both the name and the year, separated by a comma in parentheses. The page number(s) may be cited as a specific part of a source. Examples of citation of Thai name: Kulthida Tuamsuk (2005)...or ... (Kulthida Tuamsuk, 2005); Foreign name: Stueart and Moran (1998)...or... (Stueart and Moran, 1998); with paging: (Kulthida Tuamsuk, 2550: 12) or Stueart and Moran (1998: 44-45).

✦ **References.** All the works cited in text must be listed alphabetically at the end of the article. If the cited items are both in Thai and English, listed Thai items first and then followed by English items. APA (American Psychological Association) style is used for writing of the references. Examples are as follows:

Books:

Stuesrt, Robert D. and Moran, Barbara B. (1998). **Library and information center management.** 7th ed. Englewood, Colo.: Libraries Unlimited.

Journal Articles:

Gazan, Rich. (2006). Library Management Education and Reality: A Clearer Connection. **Adv. Admin. & Org.** 24: 231-248.

Submission of the Manuscript:

✦ All correspondences, printed and electronic. Should submitted to:

THAI LIBRARY ASSOCIATION
1346 Arkarn Songkrua Road 5,
Klongchan, Bangkok, Bangkok 10240
Tel. 0-2734-9022-3; Fax. 0-2734-9021
Email: tla249@yahoo.com

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

1346 ถนนอาคารสงเคราะห์ 5 แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240

โทรศัพท์ 0 2734 9022-3 โทรสาร 0 2734 9021 มือถือ 08 9893 9397

ใบบอกรับ/สั่งซื้อ วารสารวิจัย

อัตราค่าบอกรับ / สั่งซื้อวารสาร (1 ปี มี 2 ฉบับ)

ปีละ 250 บาท หรือฉบับปลีกฉบับละ 130 บาท (รวมค่าส่ง)

จัดส่งวารสารที่ (ชื่อบุคคล หรือ หน่วยงาน) _____

ผู้ติดต่อประสานงาน ชื่อ _____ ตำแหน่ง _____

หน่วยงาน _____

โทรศัพท์ _____ โทรสาร _____

ออกใบเสร็จรับเงินในนาม _____

สถานประกอบการ () สำนักงานใหญ่ () สาขา

ที่อยู่ _____

เลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร หรือเลขบัตรประจำตัวประชาชน _____

มีความประสงค์จะบอกรับ / สั่งซื้อวารสารวิจัย สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ดังนี้

() บอกรับเป็นสมาชิกรายปี เริ่มปีที่ _____ ฉบับที่ _____ พ.ศ. _____

จำนวน _____ ชุด (copy) รวมเป็นเงิน _____ บาท

() สั่งซื้อฉบับปลีก ปีที่ _____ ฉบับที่ _____ พ.ศ. _____ ปีที่ _____ ฉบับที่ _____ พ.ศ. _____

จำนวน _____ ชุด (copy) รวมเป็นเงิน _____ บาท

วารสารวิจัย สมาคมห้องสมุดฯ ฉบับปฐมฤกษ์ เริ่มปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2551)

() เงินสด

() โอนเงินเข้าบัญชี สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ - ธุรกิจ
ธนาคาร ไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สาขาคลองจั่น เลขที่บัญชี 113-221-984-8

ลงชื่อ _____ ผู้สมัคร

วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

โอนเงินเข้าบัญชีธนาคาร กรุณาส่งใบสมัครพร้อมใบนำฝากเงินส่งโทรสารมายังสมาคมฯ 02 734 9021

สอบถามรายละเอียดได้ที่สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ tla2497@yahoo.com